

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

**Právní ochrana zvířat
v zájmovém a komerčním chovu – vybrané oblasti**

Petra Bínová

© 2017 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Petra Bínová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Právní ochrana zvířat v zájmovém a komerčním chovu – vybrané oblasti.

Název anglicky

Legal protection of pet breeding and commercial – selected areas

Cíle práce

Cílem práce je komplexně zpracovat problematiku právní ochrany zvířat České republiky soukromými a základními veřejnoprávními normami.

Práce si klade za cíl zjistit:

- hlavní problémy zájmového chovu
- hraniční způsoby nakládání se zvířaty pro komerční účely, jejich střety s právy zvířat, porušování dobrých mravů a veřejného zájmu na úseku chovu zvířat
- dostatečnost právní úpravy a vymahatelnost práva v oblasti welfare zvířat
- střety komerčních způsobů zneužívání zvířat s veřejným zájmem a veřejným pořádkem

Součástí práce bude návrh a doporučení, jakým směrem by se mělo právo na ochranu zvířat vyvíjet a zlepšovat včetně jeho vymahatelnosti.

Metodika

Práce bude zaměřena na vybrané právní předpisy regulující ochranu zvířat v České republice. V úvodu se bude věnovat etice ochrany zvířat a její historii. Těžištěm pak bude analýza zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb. Důraz bude kladen na aktuální témata jako je např. právní úprava kožešinových farem, či tzv. "množírén psů".

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Použité metody budou: analýza, kompilace, popis, syntéza aj.

Analýza se uplatní jednak při zkoumání platné právní úpravy, publikované judikatury a event. legislativních návrhů k regulaci chovů.

Tyto metody se budou týkat zvl. teoretické části.

V praktické části bude použita mimo jiné statistická metoda, zvl. pomocí dotazníkového šetření.

Součástí metod je i pravidelné konzultování s vedoucí práce.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

zvíře, právní ochrana, etika, týrání, veřejné právo, sankce, zvíře v zájmovém chovu, pokusné zvíře, kožešinové zvíře

Doporučené zdroje informací

Knapp, V: Teorie práva, C. H. Beck 1995, ISBN 80-7179-028-1

PEKÁREK, M. *Právo životního prostředí. I. díl.* Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-4926-0.

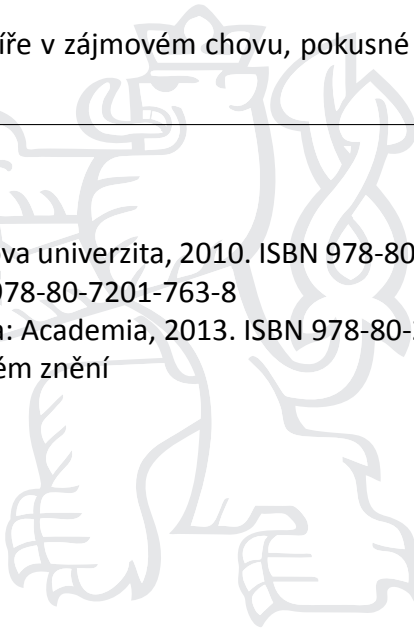
Prchalová, J.: Právní ochrana zvířat. Praha, Linde 2009 ISBN 978-80-7201-763-8

STEJSKAL, V. – MÜLLEROVÁ, H. *Ochrana zvířat v právu.* Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9.

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání v platném znění

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Předběžný termín obhajoby

2017/18 ZS – PEF (únor 2018)

Vedoucí práce

JUDr. Eva Kadlecová

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 11. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 11. 2017

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Právní ochrana zvířat v zájmovém a komerčním chovu – vybrané oblasti" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 11. 2017

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala paní JUDr. Evě Kadlecové za vedení, vstřícnost a cenné připomínky při zpracování práce a rovněž za čas věnovaný při konzultacích. Dále děkuji panu Jindřichu Kettnerovi, Dis. a paní Miluši Bínové za podporu a rovněž psímu partákovi Bártovi, který mi každý den dokazuje, že adopce má smysl.

Právní ochrana zvířat v zájmovém a komerčním chovu – vybrané oblasti

Souhrn

Právní ochrana zvířat jako taková je značně široké téma zahrnuté v mnoha právních předpisech. Lze ovšem říci, že v současném českém prostředí jsou určité oblasti velmi exponované. Tato diplomová práce se zaměřuje právě na dvě taková témata. Uvažujeme-li o oblasti právní ochrany zvířat v zájmovém chovu, jedná se o tzv. množírny psů, v komerčním chovu pak o kožešinové farmy.

Práce je členěna na dvě základní části. Teoretická část zahrnuje rozsáhlou analýzu stěžejních právních předpisů v oblasti ochrany zvířat. Konkrétně se jedná o nový občanský zákoník stanovující právní status zvířat, dále o zákon na ochranu zvířat proti týrání a v neposlední řadě o trestní zákoník vymezující trestné činy týrání zvířat.

Praktická část pak podrobně analyzuje právě konkrétní vybrané oblasti. Během vzniku práce došlo k přijetí zákona, který v České republice od roku 2019 provozování kožešinových farem zakazuje. Práce se tedy věnuje hlavně tématům, která vysvětlují, proč je tento zákaz autorkou považovaný za správný. Druhá řešená oblast, tzv. množírny psů, se v konečném důsledku ve způsobu chovu od kožešinových farem příliš neliší. Problém je veřejně znám již řadu let, přesto se ho v českém právním prostředí nedaří účinně řešit a utrpení těchto psů narůstá do těžko představitelných rozměrů. Práce se z toho důvodu snaží podrobně vysvětlit, proč je velkokapacitní chov psů závadný a přednést návrhy, které by mohly přispět k jeho účinnému omezení.

Součástí práce je rovněž vyhodnocení dvou samostatných dotazníkových šetření. První dotazník se zaměřuje na názory veřejnosti ohledně kožešinové módy a zákazu kožešinových farem. Druhý průzkum pak zkoumá rozhodování lidí při pořízení psa.

Klíčová slova: zvíře, etika, právní ochrana zvířat, soukromé právo, veřejné právo, týrání zvířat, kožešinové zvíře, welfare, zvíře v zájmovém chovu, chovatel

Legal protection of pet breeding and commercial - selected areas

Summary

Legal protection of animals is a very common subject covered by many laws. We can say that in the current Czech environment certain areas are very exposed. This diploma thesis focuses on two topics. If we consider the areas of legal protection of pet animals, they are so-called breeding dogs places, in commercial breeding then fur farms.

The work is divided into two basic parts. The theoretical part includes a comprehensive analysis of key animal protection legislation. Specifically, it is a new Civil Code laying down the legal status of animals, a law on the protection of animals against cruelty and, last but not least, the Criminal Code defining the crimes of cruelty to animals.

The practical part then analysis in detail the specific selected areas. During formation of the work, a law was adopted which forbids the operation of fur farms in the Czech Republic since 2019.

Therefore, the thesis focuses on the topics that explain why the ban is considered by the author to be correct. The second area, the so-called breeding dogs, is not very different in the way of breeding from fur farms. The problem has been publicly known for many years, yet it is not able to solve it effectively in the Czech legal environment and the suffering of these dogs grows into difficult-to-imagine dimensions. For this reason, the work tries to explain in detail why large-scale breeding of dogs is defective and to make suggestions that could contribute to its effective solution.

Part of the work is also an evaluation of two separate questionnaire surveys. The first questionnaire focuses on the public's views on fur fashion and the ban on fur farms. The second survey then examines the decision-making of people when a dog is purchased.

Keywords: animal, ethics, legal protection of animals, private law, public law, animal abuse, fur animal, welfare, pet, breeder

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	15
3.1 Etika ochrany zvířat	15
3.1.1 Etika ochrany zvířat ve veřejné správě	16
3.2 Historie ochrany zvířat	18
3.2.1 Novodobá historie právní ochrany zvířat.....	18
3.2.2 Historie ochrany zvířat na území České republiky	19
3.3 Systematika právní ochrany zvířat v českém právním řádu.....	21
3.3.1 Přímá a nepřímá ochrana zvířat	21
3.3.2 Soukromoprávní ochrana zvířat.....	21
3.3.3 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník	22
3.3.4 Veřejnoprávní ochrana zvířat.....	26
3.3.5 Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.....	27
3.3.6 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	30
3.3.7 Orgány ochrany zvířat	32
4 Praktická část	34
4.1 Kožešinové farmy	34
4.1.1 Legislativní vymezení.....	34
4.1.2 Welfare a WelFur.....	37
4.1.3 Základní problémy welfare kožešinových farem.....	38
4.1.4 Koncept WelFur.....	39
4.1.5 Etologické problémy.....	40
4.1.6 Ekonomické aspekty	42
4.1.7 Zhodnocení	43
4.2 Množírny psů	45
4.2.1 Základní pojmy	46
4.2.2 Problematika tzv. množíren	47
4.2.3 Negativní důsledky velkokapacitního chovu psů	49
4.2.4 Registrovaný chov psů.....	51
4.2.5 Jak rozpoznat štěně od množitele	53
4.2.6 Legislativní zakotvení.....	55

4.2.7	Zhodnocení a návrhy	57
5	Výsledky a diskuse	62
5.1	Dotazníkové šetření – kožešinové farmy	62
5.1.1	Struktura respondentů	62
5.1.2	Výsledky šetření	63
5.1.3	Shrnutí výsledků	69
5.2	Dotazníkové šetření – množírny psů	70
5.2.1	Struktura respondentů	70
5.2.2	Výsledky šetření	70
5.2.3	Shrnutí výsledků	77
6	Závěr.....	78
7	Seznam použitých zdrojů	81
8	Přílohy	85

Seznam obrázků

Obr. 1 - Norek americký	40
Obr. 2 - Liška obecná.....	41
Obr. 3 - Liška polární.....	41
Obr. 4 - Schéma kategorizace zvířat podle zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.....	85
Obr. 5 - Apolova smečka 1	86
Obr. 6 - Apolova smečka 2	86
Obr. 7 - Apolova smečka 3	86
Obr. 8 - Apolova smečka 4	86
Obr. 9 - Apolova smečka 5	86
Obr. 10 - Apolova smečka 6	86
Obr. 11 - Apolova smečka 7	87
Obr. 12 - Příklad podezřelé inzerce	87
Obr. 13 - Adopce má smysl	88

Seznam tabulek

Tab. 1 - Struktura respondentů	63
Tab. 2 - Názory týkající se kožešinových zvířat dle jiných průzkumů; vývoj v čase	65
Tab. 3 - Nutnost pravé kožešiny v módním průmyslu; vývoj v čase.....	68
Tab. 4 - (Ne)souhlas se zabíjením zvířat výhradně pro kožešinu; vývoj v čase.....	69
Tab. 5 - Důležitost jednotlivých faktorů při koupi psa určité rasy	75
Tab. 6 - Paragrafy upravující právní vztahy týkající se zvířat; zák. č. 89/2012 Sb.	85

Seznam grafů

Graf 1 - Znalost problematiky kožešinových farem	63
Graf 2 - Názor respondentů na provozování kožešinových farem	64

Graf 3 - Míra (ne)souhlasu se zákonným zákazem kožešinových farem	64
Graf 4 – Uváděné druhy kožešinových zvířat; absolutní četnosti	66
Graf 5 - Kožešinová zvířata dle respondentů s dlouhodobou znalostí problematiky	66
Graf 6 - Nákup výrobků s pravou kožešinou	67
Graf 7 - Nutnost používání pravých kožešin v módě	67
Graf 8 - (Ne)souhlas se zabíjením zvířat výhradně pro kožešinu	68
Graf 9 - Respondenti dle vlastnictví psa	70
Graf 10 - Preference při výběru konkrétního psa	71
Graf 11 - Důvody pro pořízení psa s průkazem původu (PP)/k adopci	71
Graf 12 - Znalosti ohledně průkazu původu psa (1)	72
Graf 13 - Znalosti ohledně průkazu původu psa (2)	72
Graf 14 - Míra (ne)souhlasu s prodejem tzv. čistokrevných psů bez PP	73
Graf 15 - Chápání termínu "množirna psů"	73
Graf 16 - Okolnosti naznačující, že jednáte se seriózním chovatelem	74
Graf 17 - Okolnosti naznačující, že jednáte s tzv. množitelem	74
Graf 18 - Zdroj informací při zájmu pořízení psa	75
Graf 19 - Míra souhlasu s povinným čipováním	76
Graf 20 - Kdo by měl mít povinnost čipovat	76
Graf 21 - Míra souhlasu se zřízením centrálního rejstříku psů	76

1 Úvod

„Na každém jedinci záleží a každý z nás může přispět ke změně každý den.“

Jane Goodallová

Vztahování se člověka ke zvířatům je staré jako lidstvo samo. Patrně ale nikdy v historii nehrálo ve společnosti tak významnou roli, jako nyní. A je otázkou, zda někdy vyvolávalo takovou vlnu paradoxů jako právě v současné době, kdy se na jedné straně stávají zvířata centrem velmi emotivních diskusí prosazujících jejich ochranu, jindy jsou jejich práva bagatelizována, přehlížena až popírána z prostého antropocentrismu, z přesvědčení o vyšším morálním statusu člověka, z jakési druhové nadřazenosti.

Současný člověk je od přírody již natolik oddělen, že už si ani neuvědomuje, kolik času tráví uzavřen v místnosti, v podstatě izolován od okolního světa. Jedním z důsledků tohoto odcizení přírodě je ztráta pocitu příbuzenského pouta se zvířaty a tendence s nimi nakládat tak, jak se nám zlíbí.

Statistiky uvádějí, že až 65 miliard zvířat je ročně zabito pro lidskou potravu. Většina z nich žije v otřesných podmínkách velkochovů. Stejně jako strmě stoupá spotřeba masa, stoupá i spotřeba vajec či sýrů. Uvádí se, že například celosvětově je chováno průmyslovým způsobem 5,5 miliardy nosnic, z toho v Evropě je to 430 milionů nosnic. Z toho 70-80 % je chováno v klecových chovech. Podle dosavadních trendů se bude spotřeba živočišných produktů i nadále zvyšovat a tedy čím dál více zvířat bude s vysokou pravděpodobností odsouzeno do neutěšených životních podmínek.¹

Současný blahobyt, ve kterém jako společnost žijeme, nás ovšem ovlivňuje ještě jedním způsobem. Tak moc jsme si zvykli na plné regály supermarketů a úhledné balíčky anonymizovaného naporcovaného masa, že už sotva domýšlíme, kolik z těch zvířat zemřelo ani ne tak pro naši potravu, ale pouze pro náš prchavý pocit, že „nejsme chudí“. Nedomýšlíme v zásadě ani to, že šlo někdy o živé tvory a tím pádem ani podmínky, ve kterých byli chováni.

Nesmíme ovšem zapomínat i na první pohled opačný trend, ale konečnými důsledky dosti podobný. Čím více se člověk od přírody izoluje, tím více má tendenci tento nedostatek kompenzovat tak, že si přírodu „bere domů“. V protikladu ke zmiňovaným

¹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 48-49

velkochovům nám tak vyrůstají jako houby po dešti nejrůznější hotely a kliniky pro domácí mazlíčky. Ti mají své módní návrháře, svá kina, své salony krásy, své psychology. Jakoby snad ani nebyli zvířaty, ale stávali se lidmi. Ke všeobecné škodě. Mají totiž v krajních případech také spoustu civilizačních chorob, malformací, minimum pohybu, minimum kontaktu se svými druhy. Často se setkáváme s případy, kdy dochází ke krutému týrání nejen z bezcitnosti, ale i „z lásky“ nebo obyčejné lidské marnivosti. I proto považuji oblast ochrany zvířat za mimořádně důležitou.

Právo je v současnosti nejúčinnějším prostředkem regulace. Přesto nemůže, a ani to není žádoucí, pokrýt veškeré oblasti lidských činností. Z tohoto důvodu se tato práce nejprve zabývá etikou ochrany zvířat. Bez hlubšího pochopení, proč vlastně je potřeba zvířata chránit, může jen těžko pozitivní právo plnit svou funkci. Jak se říká: *právo je (pouze) minimum morálky*. Ze stejných důvodů je v práci popsán i stručný vývoj právní ochrany zvířat. Pochopení historických souvislostí považuji za podstatné především z toho důvodu, že nám pomáhá odhalit vzorce lidského chování a pomáhá nám si uvědomit, že to co dnes značná část společnosti třeba považuje za normální, budoucí generace může považovat za barbarské a nepochopitelné.

V dalších kapitolách se práce bude zabývat systematikou současné právní ochrany zvířat, přičemž těžištěm bude analýza zákona na ochranu zvířat proti týrání s důrazem na vybrané oblasti, které v současnosti volají po naléhavém řešení. V praktické části pak budou tyto oblasti podrobně analyzovány a případně předneseny návrhy řešení. Konkrétně se jedná o problematiku tzv. kožešinových farem a množírén psů. Ne snad proto, že by ve velkochovech drůbeže či jatečných zvířat docházelo k menšímu utrpení, než u kožešinových zvířat či domácích mazlíčků. Ale proto, že u těchto se nejedná o otázku získávání potravin, tedy do určité míry o nutnost, ale jedná se o otázku módy, která je zbytná, ať už jde o módu pravých kožešin v oděvním průmyslu nebo o vlastnictví psa módního plemene jakožto znaku společenského statusu člověka.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Předmětem zkoumání předkládané práce je právní ochrana zvířat ve vybraných oblastech zájmového a komerčního chovu. Jejím hlavním cílem je podrobné shrnutí legislativy týkající se právě zvířat v českém právním řádu a přednesení konkrétních návrhů a doporučení, jakým směrem by se mělo právo na ochranu zvířat vyvíjet a zlepšovat včetně jeho vymahatelnosti.

Kompletní právní úprava týkající se zvířat je však velmi rozsáhlá a není v možnostech této práce zpracovat její přehled komplexně. Proto je zaměřena na konkrétní oblasti, které jsou v současné době vnímány jako aktuální. Jedná se o problematiku farmového chovu tzv. kožešinových zvířat a dále o problematiku chovu psů, zejména pak v souvislosti s velkokapacitními zařízeními.

K dosažení hlavního cíle povedou jednotlivé cíle dílčí, jejichž úkolem je v první řadě zjistit hlavní problémy ve zkoumaných oblastech.

Dalším dílčím cílem je vymezení hraničních způsobů nakládání se zvířaty pro komerční účely, jejich střety s právy zvířat, porušování dobrých mravů a veřejného zájmu na úseku chovu zvířat. V uvedených souvislostech následně zhodnotit dostatečnost právní úpravy a vymahatelnost práva v oblasti welfare zvířat. V neposlední řadě pak vymezit střety komerčních způsobů zneužívání zvířat s veřejným zájmem a veřejným pořádkem.

V závěru práce bude vyhodnoceno dotazníkové šetření, jehož cílem je zjistit obecnou orientaci široké veřejnosti v řešených problematikách. Zejména pak povědomí veřejnosti o tom, co to jsou kožešinová zvířata a její souhlas s provozováním farmového chovu. V oblasti chovu psů je pak cílem šetření zjistit způsob rozhodování lidí při výběru konkrétního jedince a tedy míru ohrožení podvodným jednáním nekalých prodejců.

2.2 Metodika

Diplomová práce bude členěna na teoretickou a praktickou část. Použité metody budou: kompilace, analýza, syntéza, deskripce a jiné. Tyto se budou týkat převážně teoretické části. V praktické části se uplatní zejména statistické metody, zvláště ve vyhodnocení dotazníkového šetření.

V úvodu teoretické části se bude práce věnovat etice ochrany zvířat a její historii. Těžištěm pak bude analýza stěžejních právních předpisů zahrnujících ochranu zvířat. Konkrétně se jedná o zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Nejprve bude zahájen sběr dat, jejich studium, komparace, kategorizace dle jednotlivých tematických oblastí a následná podrobná systémová analýza, která si klade za cíl danou problematiku pochopit a vysvětlit. Pro tyto účely bude teoretická část dále členěna na oblast práva veřejného a oblast práva soukromého. Pro správné pochopení problematiky je ovšem nutné, aby této analýze předcházela kapitola věnující se etice, která přinese odpověď na otázku, proč je vlastně ochrana zvířat nutná a důležitá a stručná deskripce historického vývoje ochrany zvířat.

Teoretická část bude vycházet zejména z platné právní legislativy na úrovni České republiky, okrajově se dotkne i nadnárodní úrovně v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii. Jako sekundární zdroje informací budou dále sloužit důvodové zprávy a komentáře k zákonům, odborná literatura, publikované odborné texty a rovněž různé další internetové zdroje, jež budou citovány.

V praktické části bude dále zkoumána dosavadní judikatura týkající se sporů ve věci zvířat, rozhodování kontrolních a správních orgánů na místní úrovni a dostupná statistická data. Rovněž bude provedeno a vyhodnoceno dotazníkové šetření zaměřené na obecné povědomí široké veřejnosti ve zkoumané oblasti. Uplatní se zde tedy metody kvantitativního výzkumu a komparace s dříve provedenými výzkumy dostupnými v dané oblasti. Přesná deskripce výsledků bude ilustrována pomocí grafů a tabulek.

V závěrečné části práce bude použita metoda syntézy za účelem vyhodnocení jednotlivých zjištění.

3 Teoretická východiska

Cílem této kapitoly je sumarizace poznatků umožňujících hlubší náhled do problematiky ochrany zvířat v právu. Nejprve se bude věnovat etice ochrany zvířat pro ujasnění si, proč je vlastně důležité se této problematice věnovat. Dále bude následovat shrnutí historie ochrany zvířat a následně bude provedena analýza systematiky právní ochrany zvířat s důrazem na vybrané oblasti.

3.1 Etika ochrany zvířat

Etika jako taková je odborníky řazena do oblasti tzv. praktické filozofie. Tedy do té části filozofie, která se nezabývá obecnými otázkami bytí a lidského poznání, ale lidskou praxí. Jak uvádí Sokol, *v etice jde o něco ještě základnějšího než pouhé poznání a vědění, totiž jde o to dobře a lépe jednat, získávat zdatnost a dobrým se tak stávat.*² Vzpomeneme-li základní Sokratovu otázku: „Jak máme žít?“, jež v zásadě vymezuje účel etiky, můžeme analogicky odvodit i účel etiky ochrany zvířat. **Etikou ochrany zvířat rozumíme takový soubor zásad, který člověku naznačuje, jak by se měl chovat právě ke zvířatům.** Jak již bylo naznačeno, etika sahá až do dob antických. Etika ochrany zvířat je oproti tomu disciplínou mnohem mladší. Názory vztahující se k chování ke zvířatům se začaly více objevovat až ve druhé polovině 19. století, kdy vznikaly i první organizace na ochranu zvířat. Zásadní naléhavost tématu ovšem můžeme v Evropě zpozorovat až v roce 1964 po vydání knihy britské autorky Ruth Harrisonové *Animal Machines* popisující praktiky moderního velkochovu drůbeže a hospodářských zvířat.³ Ta byla posléze např. inspirací pro přijetí Evropské dohody o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely.⁴

Za další mezník můžeme považovat rok 1975, kdy vydává australský filozof Peter Singer svou knihu *Animal Liberation (Osvobození zvířat)*, která je dodnes považovaná za

² SOKOL, J., *Etika a život, pokus o praktickou filozofii*, s. 11

³ V USA vyvolalo podobnou vlnu kritiky již v roce 1906 vydání knihy *The Jungle* U. SINCLAIRA, ve které autor velmi naturalisticky popisuje podmínky ve zpracovně a balírně masa. V důsledku toho byl v USA přijat Federální zákon o potravinách a léčivech a Zákon o dozoru nad masem. V té době se ovšem stále ještě jednalo spíše o ochranu spotřebitele než ochranu zvířat. Jak sám autor řekl: „*Mířil jsem na srdce národa a zasáhl jsem jeho žaludek.*“

⁴ RADA EVROPY, Štrasburk, 10. 3. 1976, Řada evropských smluv č. 87

základní filozofický text této disciplíny. Kromě problematiky velkochovů v ní otevírá i otázku pokusů na zvířatech, zpochybňuje jejich nepostradatelnost a popírá všeobecně uznávanou druhovou nadřazenost člověka. Ne však z „pouhé“ lásky ke zvířatům, ale z morálního hlediska soužití člověka a (nelidských) zvířat, jak sám zdůrazňuje. Podle Singera není důležitá hranice mezi lidskou bytostí a zvířetem. Důležitá je právě otázka, jaký je morální status nečlověčích zvířat a jak ho lze srovnat s morálním statutem lidí. Nerovnost v této oblasti Singer důsledně odmítá. **Utrpení zvířat nelze snižovat jen proto, že se nejedná o příslušníky našeho rodu.**⁵

Dilematu vztahování se lidské společnosti ke zvířatům se věnuje i Erazim Kohák ve svých přednáškách z ekologické etiky, když klade zdánlivě jednoduché otázky: *Dobývat přírodu, nebo ji šetřit? Maso, nebo milosrdenství?* Zde vidí střet lidských zájmů, resp. střet ušlechtilého lidského cítění s neosobními výrobními postupy hlavně v současné živočišné velkovýrobě. S odkazem na Singera zvažuje: *i kdybychom uznali, že jsme v určitém smyslu „vyšší“ bytosti, dává nám to právo, abychom se chovali bezohledně vůči druhým?*⁶ Podle Koháka **existuje jen jeden morálně závažný rozdíl mezi lidmi a ostatními zvířaty: svoboda.** Člověk je jediná bytost, která nežije v pevně předurčených pudových mezích, dovede si představit, že by mohlo být i jinak. Zvažuje své jednání, je tedy svobodný. Jenže **svoboda neznamena „mít právo“.** **Znamená odpovědnost.** A pokud naše jednání není předurčeno pudy, jsme schopni si stanovit i své vlastní hranice.⁷

3.1.1 Etika ochrany zvířat ve veřejné správě

Hlavní problém v oblasti ochrany zvířat lze spatřovat v tom, že máme tendenci jakékoliv morální hodnoty odsouvat do pozadí, střetnou-li se s ekonomickými zájmy. V druhé řadě si pak zhusta pleteme ony dva pojmy: „svoboda“ a „mít právo“. Zdá se, že ve stále větší části společnosti vzniká dojem, že nic takového jako morálka neexistuje, resp. se ztrácí povědomí, co to vlastně je a v čem tkví její důležitost. Vzniká dojem, že existuje zákon a pak už nic závazného není. Ve velké části naší společnosti je navíc stále zakořeněná ona představa nadřazenosti člověka. Zvířata jsou posuzována spíše z hlediska

⁵ V této souvislosti se vžil pojem SPECISMUS, který P. Singer zavedl právě pro postoj druhové diskriminace (odvozeno z anglického species = druh; analogicky rasizmus či sexismus)

⁶ KOHÁK, E., *Zelená svatozář*, s. 41-44

⁷ KOHÁK, E., *Zelená svatozář*, s. 55

svého užitku. A i když postupně dochází i k nápravě v oblasti legislativy, zjišťujeme, že to co činí největší problémy a co se nejhůře mění, jsou právě myšlenkové stereotypy lidí. Jak široké veřejnosti, která by se měla zákony (potažmo mravními zásadami) řídit, tak pracovníky ve veřejné správě, kteří by měli dodržování zákonů kontrolovat (a od mravních zásad se ve svých úřednických rolích neoddělovat).

Zákon umožňuje tresty poměrně přísné. Přesto se příliš často setkáváme s případy, kdy je i velmi kruté týrání postihováno velmi mírně. Ministerstvo zemědělství, jakožto příslušný orgán ochrany zvířat, vydal v této souvislosti již v roce 2011 *Vyjádření k výši sankcí na úseku ochrany zvířat proti týrání* jako reakci na množství podnětů od veřejnosti, aby tyto sankce zpřísnilo. Zde uvádí, že právě horní **hranice sankcí nejsou prakticky využívány**, naopak jsou ukládány při spodní hranici a je tedy třeba působit na ty orgány, které sankce ukládají, aby více využívaly možností, které jim již teď právní předpisy dávají.⁸ Dá se však říci, že se v této oblasti dodnes nic nezměnilo.

Podle Toma Regana, amerického filozofa, který se zaměřuje na teorii práv zvířat, je základním zlem právě to, že považujeme zvířata stále za naše zdroje. Tvrdí, že **dostatek lidí, hlavně ti ve veřejných úřadech, musí být sami ztotožnění se změnou, dříve než ji nařídí právní předpisy.**⁹ Na druhou stranu nelze odhlédnout od historických skutečností, kdy čekání na změnu lidského smýšlení by mohlo být nekonečné, např. snaha o zrušení otroctví byla ve své době považována za nereálný radikalismus. V případě zvířat ovšem stále narážíme právě na vnímání druhové nadřazenosti. Přitom stačí mít pouze respekt k životu jako takovému. *Všechno co jest, má vlastní hodnotu prostě tím, že to jest.*¹⁰

Východiskem může být patrně jen výchova v rodinách, vzdělávání a široká osvěta ve společnosti, a to nejen směrem k samotné (právní) ochraně zvířat, ale i ke znovu uvědomění si, že právě mravní zásady jsou to, co drží společnost pohromadě. Právo nikdy nemůže pokrýt veškeré lidské jednání. Dobrovolné sebeomezování, resp. vědomí, že se něco zkrátka nedělá, i když mě nikdo nevidí (nebo na to není zákon), musí hrát vždy nezastupitelnou roli.¹¹

⁸ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ, *Vyjádření k výši sankcí na úseku ochrany zvířat proti týrání*, [on-line], [cit. 30. 7. 2016], Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/105142/Vyse_sankci.pdf

⁹ PRCHALOVÁ, J., *Právní ochrana zvířat*, s. 25

¹⁰ KOHÁK, E., *Zelená svatozář*, s. 47

¹¹ SOKOL, J., *Etika a život, pokus o praktickou filozofii*, s. 71

3.2 Historie ochrany zvířat

Stejně tak jako je relativně mladá myšlenka vztahující se ke správnému chování ke zvířatům, ani ochrana zvířat v právním smyslu nesahá hluboko do minulosti. Její počátek, alespoň z dnešního pohledu, můžeme hledat rovněž až v 19. století.

3.2.1 Novodobá historie právní ochrany zvířat

Novodobá právní ochrana zvířat se datuje od 19. století. Tento mezník patrně souvisí s průmyslovou revolucí započatou ve Velké Británii, kde právě můžeme hledat kořeny právní ochrany zvířat. Zásadní proměna ve výrobním procesu se projevila rovněž v zemědělství a hospodářství. S postupující urbanizací se značně měnily potřeby i zvyklosti lidí, včetně vztahů ke zvířatům. V zásadě se však stále nejednalo o snahu chránit samotná zvířata, ale o označení určitých krutých praktik jako porušujících veřejný pořádek. Anglické měšťanstvo si navíc libovalo při veřejných oslavách v různých zvířecích zápasech, kterých se odmítalo vzdát.¹² Až po přijetí návrhu zákona o zacházení s koňmi a skotem roku **1822** se dá hovořit o významnějším legislativním úspěchu. K širšímu rozsahu ochrany zvířat proti týrání došlo ovšem až ve 40. letech (1849).¹³ Přesto byl Martinův zákon (podle autora zákona Richarda Martina) důležitý, neboť se jednalo o **první zákon na ochranu zvířat, který byl schválený parlamentem.**

Ve druhé polovině 19. století se se základními ochrannými zákony setkáváme i v dalších zemích (např. Rakouská monarchie 1855). Intenzivní diskuse se postupně vedly i o pokusech na zvířatech, zejména o vivisekci¹⁴ a židovských rituálních porážkách. Jak uvádí Komárek, určitým paradoxem této doby je, že výrazná kritika těchto rituálních porážek znechutila ochranu zvířat právě mnoha židům, a tyto otázky tak např. v Německu využily především kruhy, ze kterých se později vyvinulo nacistické hnutí, jehož zákon na ochranu zvířat patří do dnešní doby k nejpřísnějším.¹⁵ Odhlédneme-li od jisté kontroverze,

¹² Oblíbenou zábavou byl např. tzv. bull-baiting, kdy byli lovečtí psi poštváni na býka (či ještě dříve na medvěda), dokud ho svými útoky zcela nezabili. Pro podobné kratochvíle však není potřeba chodit tak hluboko do minulosti. Španělské Katalánsko zakázalo býčí zápasy až v roce 2012. O rok později se ovšem snažil národní parlament označit tradiční koridu za kulturní dědictví a tím ji zákonem ochránit.

¹³ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 123-127

¹⁴ Vivisekce = pokusný operační zákrok na živém tvorovi bez předchozího znecitlivění; primárním účelem je pouze výzkum (např. v Sovětském svazu se běžně prováděla ještě v osmdesátých letech)

¹⁵ KOMÁREK, S., *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*, s. 206

jedná se o velmi zajímavou problematiku, která potřebuje bližší náhled. Zejména proto, že *představuje zcela zvláštní vybočení v myšlenkových proudech vymezujících postavení zvířat vůči člověku.*¹⁶ A také proto, že intenzivně ovlivnila společnost na velkém území Evropy. **Zákon o ochraně zvířat z roku 1933** se totiž značně lišil od obdobných zahraničních zákonů, a to především tím, že **jako první chránil všechna zvířata kvůli nim samým, nikoliv kvůli lidem.** Nerozlišoval ani mezi vyššími a nižšími živočichy.¹⁷

Navíc představuje nacistická ideologie patrně historicky nejdávnější principiální odmítnutí rozdílu mezi lidmi a zvířaty, byť ve vší důslednosti. Právě v odbourání veškerých zábran a aplikováním praktik běžně se vztahujících ke zvířatům i na lidi, spočívala celá hrůza oné doby.¹⁸ Zde je potřeba zdůraznit určitou paralelu se současným filozofem P. Singerem, kterému byla věnována pozornost v kapitole 3.1. Ten bývá obviňován právě kvůli svému odmítání druhové nadřazenosti ze sympatií s nacismem. Taková interpretace však není správná, neboť Singerova teorie nabádá ke snižování utrpení. Nacistická ideologie sice stírala biologické rozdíly zdánlivě podobně, ale pokud určité „druhy“ (resp. skupiny, ať už zvířat nebo lidí) označila za méněcenné, o míru jejich utrpení se absolutně nestarala, a to i přes onu pověstnou přísnost zákona na ochranu zvířat. Nelze ovšem přehlédnout, že právě tento zákon se udržel v Německu **v platnosti až do roku 1972**, kdy byl nahrazen novou a méně přísnou normou.

3.2.2 Historie ochrany zvířat na území České republiky

Vůbec prvním právním předpisem chránícím zvířata na našem území bylo říšské nařízení ministerstva vnitra č. 31 z února 1855, které trestalo takové tyranské nakládání se zvířaty, které vzbuzovalo veřejné pohoršení. Jednotlivé zemské předpisy pak konkretizovaly zakázaná jednání. Až ve 30. letech 20. stol. měl dosavadní úpravu nahradit připravený vládní návrh zákona. V tomto návrhu se již píše, že **je zakázáno každé jednání nebo opominutí, jímž se působí zvířeti bez rozumného a oprávněného důvodu bolest nebo jiné utrpení.**¹⁹ Díky vypjaté mezinárodní situaci ale nebyl vůbec projednán. K jeho

¹⁶ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 42

¹⁷ BORJA, S., *Zvířata ve Třetí říši: domácí mazlíčci, obětní beránci a holocaust*, s. 127-130

¹⁸ KOMÁREK, S., *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*, s. 76

¹⁹ SENÁT PČR, *Tisk 41. Vládní návrh. Zákon na ochranu zvířat proti týrání*, [on-line], [cit. 16. 6. 2016], Dostupné z: http://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/4vo/tisky/T0041_00.htm

vyhlášení, byť pouze v podobě nařízení, ale v takřka nezměněné podobě, došlo až 27. 3. 1939, pár dní po vyhlášení protektorátu, kdy na území Čech a Moravy začalo platit dvojí právo – říšskoněmecké a autonomní (protektorátní). Aplikace protektorátního či říšského práva byla závislá obvykle na státní příslušnosti subjektů právních vztahů.²⁰ Z toho lze usuzovat, že i v této komplikované době nestála ochrana zvířat na okraji zájmu. Dokonce se dá říci, že až do doby po 2. světové válce byla na našem území právní ochrana zvířat velmi dobře propracovaná. Nicméně vzhledem k tomu, že ke schválení zmiňovaného vládního nařízení došlo až v době nesvobody, pozbylo po roce 1945 platnosti na základě ústavního dekretu prezidenta republiky Beneše.²¹ Dokonce se na dalších takřka padesát let jednalo o poslední komplexní úpravu ochrany zvířat na našem území.

Komunistický převrat roku 1948 znamenal neradostné období i pro zvířata. Socialistické zemědělství bylo výrazně orientováno na výkon a ze zvířete učinilo pouhý výrobní prostředek. Ochrana zvířat byla odsunuta zcela do pozadí. Legislativa se zaměřovala spíše na technickou stránku chovu.²² Pojem týrání zvířat ovšem nebyl tehdejšímu právnímu řádu zcela neznámý, např. trestní zákon správní v § 60 uváděl: „*Kdo bez rozumného důvodu způsobí zvířeti bolest nebo jiné utrpení, bude potrestán pokutou do 5.000 Kčs nebo odnětím svobody až na sedm dnů.*“²³ V praxi ovšem toto uplatňováno nebylo. Jednak chybělo vymezení pojmu „týrání“, v druhé řadě se zákon nestal součástí obecného právního vědomí a ze strany veřejnosti tak ani nedocházelo k upozorňování kompetentních orgánů na týrání zvířat.²⁴

Skutečná snaha o změnu v této oblasti nastala až po roce 1989. V roce 1991 byl do našeho právního řádu vůbec poprvé začleněn trestný či týrání zvířat.²⁵ O rok později byl schválen zákon na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb., jakožto základní zákon veřejnoprávní ochrany zvířat.

²⁰ TAUCHEN, J., *Právní řád a publikace právních předpisů v Protektorátu Čechy a Morava*, s. 702, [on-line], [cit. 30. 7. 2016], Dostupné z:

http://www.academia.edu/5022190/Právní_řád_a_publicace_právních_předpisů_v_Protektorátu_Čechy_a_Morava

²¹ Dekret prezidenta republiky č. 11/1944 Úř. věst. čsl., o obnovení právního pořádku

²² MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 293

²³ Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní; Později bylo ustanovení zakazující týrání začleněno do zákona o veterinární péči.

²⁴ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 295

²⁵ Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon, č. 557/1991 Sb., § 203

3.3 Systematika právní ochrany zvířat v českém právním řádu

Ochrana zvířat na území České republiky je zakotvena v mnoha právních předpisech. Pro tuto rozsáhlost se všeobecně vžilo účelné členění na oblasti přímé a nepřímé ochrany zvířat, potažmo v souladu s kontinentální teorií práva členění na soukromoprávní a veřejnoprávní ochranu zvířat.

3.3.1 Přímá a nepřímá ochrana zvířat

Za přímou ochranu zvířat proti týrání jsou označovány ty právní předpisy, které vymezují, zakazují a postihují činnosti právě za týrání zvířat považované.²⁶

Nepřímá ochrana zvířat proti týrání pak zahrnuje takové předpisy, jejichž hlavním cílem není ochrana zvířat proti týrání definovanému zvláštním právním předpisem, ale které přesto svým obsahem k jejich ochraně přispívají.²⁷ Jedná se o předpisy, které upravují zacházení se zvířaty, ochranu jejich zdraví a pohody, předpisy upravující přepravu zvířat, podmínky chovu, plemenitby, základní pravidla péče o zvířata apod.

S ohledem ke členství České republiky v Evropské unii, je nutné v rámci právní ochrany zvířat zohledňovat rovněž nařízení, směrnice a rozhodnutí Evropských společenství, jež jsou na základě Ústavy ČR pro náš právní řád závazná.²⁸

3.3.2 Soukromoprávní ochrana zvířat

Obecnou rovinou třídění kontinentálního právního řádu je rozlišování dvou právních subsystémů – oblast veřejného práva a oblast soukromého práva. Pro soukromoprávní vztahy je typická rovnost stran a autonomie vůle. To znamená, že ani jeden z účastníků právního vztahu nemůže jinému jednostranně ukládat povinnosti nebo zakládat práva. Veškeré vzniklé neshody není možné řešit bez dohody s druhým. Právo soukromé se tedy zabývá soukromými záležitostmi a zájmy jednotlivců. V převážné míře

²⁶ Státní veterinární správa, *Informační bulletin č. 4/2015, Informace o programu ochrany zvířat*, [on-line], [cit. 6. 7. 2016], Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/dokumenty-a-publikace/prehled-podle-temat/program-ochrany-zvirat/animal-welfare-2014.html>

²⁷ Tamtéž

²⁸ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, čl. 10a

se jedná o poměry majetkového a osobního charakteru. Cílem právní úpravy pak je vymezení hranic pro jinak svobodné chování subjektů.

Základním pilířem soukromého práva je právo občanské, které má ve vztahu ke zvířatům vícečetný význam. V první řadě stanoví právní status zvířat a v druhé pak poskytuje určité právní nástroje jejich ochrany, byť do značné míry omezené.²⁹ Bereme-li v potaz zvíře jako objekt soukromoprávních vztahů, uvažujeme převážně smluvní vztahy vyplývající z kupních či darovacích smluv, právní vztahy vzniklé v důsledku odpovědnosti za škodu způsobenou zvířetem i na zvířeti, popř. právní úpravu při nalezení zatoulaného nebo opuštěného zvířete. Jedná se tedy v převážné míře o právní vztahy plynoucí z vlastnických práv, jejichž úpravu předpokládá již Listina základních práv a svobod, když říká, že *vlastnictví zavazuje, nesmí být zneužito* a dále že výkon vlastnického práva *nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem*.³⁰

3.3.3 Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Občanský zákoník č. 89/2012 Sb. výslovně stanovuje status zvířete v § 494 (Hlava IV, Věci a jejich rozdělení), když uvádí, že **živé zvíře není věc, má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor**. *Ustanovení o věcech se na zvíře použijí obdobně pouze v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze živého tvora*. Označení „živý tvor“ poukazuje na značně široké vymezení zvířete. Ze soukromoprávního hlediska jsou podle důvodové zprávy považováni za zvířata i bezobratlí živočichové za předpokladu, že jsou schopni cítit bolest nebo stres.³¹ Komentář k zákonu toto široké vymezení vysvětluje skutečností, že i bezobratlí živočichové jako např. mravenci, jsou nadáni všemi základními smysly stejně jako člověk.³²

Nové právní pojetí zvířete tedy neznamená, že by se na něj vůbec nevztahovala právní úprava týkající se věcí. Zásadním rozdílem je ovšem to, že lze odmítnout aplikaci takového ustanovení, jakmile je v neprospěch zvířete (odporuje povaze živého tvora)

²⁹ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 390

³⁰ Listina základních práv a svobod, čl. 11

³¹ *Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, zák. č. 89/2012 Sb.*

³² ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol., *Občanský zákoník – Komentář – Svazek I*, k § 494

a nikoliv až ve chvíli, kdy odporuje zvláštním právním předpisům.³³ Je zde tedy patrný **jasný etický odkaz, který odráží žádoucí postoj společnosti ke zvířatům** a je důležitým vodítkem nejen pro interpretaci a aplikaci platného práva, ale i pro tvorbu nových právních norem v celé šíři právního řádu.³⁴ Co se konkrétně rozumí formulací „neodporuje jeho povaze“ ovšem není nikde explicitně určeno. Důvodová zpráva pouze uvádí příklad psa, který lpí na svém pánovi. Jeho vzetí do zástavy by odporovalo povaze živého tvora, neboť by jeho odloučení od pána způsobovalo psovi emoční strádání.³⁵ V praxi tedy záleží výhradně na posouzení konkrétního případu. Občanský soudní řád např. řeší v této souvislosti exekuci zvířat, která jsou z výkonu rozhodnutí vyloučena, není-li hlavním důvodem jejich chovu hospodářský efekt.³⁶ Jednotlivá rozhodnutí tak mohou být značně odlišná v závislosti na znalostech etologie ze strany rozhodujících orgánů.³⁷

Výčet paragrafů upravujících právní vztahy týkající se zvířat je uveden v příloze.

Nabývání vlastnického práva ke zvířeti

Jak již bylo zmíněno, občanský zákoník má pouze omezené nástroje ochrany zvířat. Ty vyplývají v převážné míře z úpravy vlastnických práv ke zvířeti a právě pro tyto účely operuje občanský zákoník se svou vlastní kategorizací vycházející ze dvou základních kategorií – zvířata divoká a zvířata domácí. Schéma je znázorněno v příloze *obr. 4*

Za divoká zvířata považuje občanské právo všechna zvířata, která nejsou domestikovaná, tzn., že celý druh jako takový žije ve volné přírodě bez ohledu na to, zda jsou jednotlivé kusy chovány v zajetí.³⁸ Divoká zvířata jsou považována za zvířata bez pána, dokud žijí na svobodě (§ 1046). Taková zvířata tedy nejsou předmětem vlastnického práva, ale mohou být přivlastněna v případě, že tomu nebrání jiné právní předpisy. To potvrzuje i teorie práva životního prostředí, podle které nejsou předmětem vlastnického

³³ RYDVAL, T., *Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice*, Aplikované právo 2/2006, s. 31

³⁴ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 392

³⁵ *Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, zák. č. 89/2012 Sb.*

³⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, § 322 odst. 2, písm. g)

³⁷ Autorce práce je znám případ, kdy se soukromý exekutor snažil majitelce registrované chovné stanice psů zařadit do výkonu rozhodnutí mimo jiné právě i chovné jedince s argumentem, že se nejedná o zvířata chovaná pouze v roli společníka. I když jde patrně o exces, který byl spíše snahou o zastrášení, nelze od podobných událostí zcela odhlížet, neboť mohou přinášet významné ztráty. Veřejně znám je případ z roku 2011, kdy byl majitelům úředně odebrán do dočasné péče pár vzácných papoušků kakadu palmového. Než o jejich osudu rozhodl soud, samička uhynula v důsledku zranění, která jí ve stresu způsobil její partner.

³⁸ To se týká i zvířat, která se v našich podmínkách přirozeně volně nevyskytují, ale jsou chována v domácnostech, ať už se jedná o exotické papoušky nebo činčily.

práva tzv. volně žijící živočichové včetně těch, které zákon o myslivosti označuje jako zvěř, podobně je tomu u ryb.³⁹ Taková zvířata se stávají předmětem vlastnictví až legální okupací. Občanský zákoník o nich hovoří jako o zvířatech zajatých nebo zkrocených.

V případě, že jsou divoká zvířata chována člověkem a je jim fyzickými překážkami bráněno v útěku, považují se za zvířata zajatá. Zajaté zvíře se stane zvířetem bez pána, jakmile získá svobodu, přičemž jej vlastník bez prodlení a soustavně nestíhá či nehledá. Pro zkrocená zvířata je naopak typické, že jim zpravidla není bráněno ve volném pohybu, jelikož si u svého pána zvykla natolik, že se u něj zdržují dobrovolně. Pokud však zkrocené zvíře unikne a k vlastníkovi se v přiměřené době nevrátí a ten jej ani nestíhá, stává se zvířetem bez pána (§ 1047). Jestliže se ani po šesti týdnech nevrátí k vlastníkovi, smí si toto zvíře přivlastnit na soukromém pozemku jeho vlastníka a na veřejném statku kdokoli. Jak se v praxi rozezná po zatoulání zvíře zajaté od zvířete zkroceného, ovšem není známo a tudíž lze jen těžko usuzovat, jak je vlastnické právo k němu vlastně chráněno. Zvláštní úprava se týká zvířat chovaných v zoologických zahradách a ryb v rybnících nebo v jiných podobných zařízeních. Tato se za zvířata bez pána nepovažují (§ 1049).

Vlastnické právo k domácím zvířatům řeší § 1048. Pokud je z okolností zřejmý vlastníkův úmysl zbavit se zvířete nebo jej vyhnat, je považováno za opuštěné. Následkem opuštění zvířete majitelem je ztráta vlastnického práva k tomuto zvířeti. Zvíře se stává zvířetem bez pána, které si může každý zákonným způsobem přivlastnit. Zde je potřeba zdůraznit, že občanský zákoník řeší pouze úpravu vlastnického práva. Podle zákona na ochranu zvířat je opuštění zvířete považováno za týrání, které je zákonem zakázáno.⁴⁰

Situace, kdy zvíře uteče na pozemek, jež vlastníkovi zvířete nepatří, řeší § 1014. V tomto případě má vlastník zvířete právo na cizím pozemku toto zvíře stíhat, stejně tak i roj včel. V případě, že zvíře či roj včel způsobí na pozemku škodu, vlastník pozemku má právo na její náhradu. Vletí-li však roj včel do cizího, obsazeného úlu, nabývá tímto vlastník úlu vlastnické právo k tomuto roji včel, a to bez povinnosti náhrady.

Nalezení zvířete

S předchozí úpravou úzce souvisí i nalezení zvířete. Pokud je zjevné, že mělo vlastníka, není možné si zvíře ponechat. Nálezce je v takovém případě povinen oznámit

³⁹ PEKÁREK, M., a kol., *Právo životního prostředí, 1. díl*, s. 312

⁴⁰ Zák. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, § 4 odst. 1 písm. s) a § 6

nález bez zbytečného odkladu obci, není-li možno z okolností poznat, komu má být nalezené zvíře vráceno (§ 1058). Občanský zákoník nijak blíže nespecifikuje, kterému orgánu obce je nálezce povinen nález zvířete ohlásit. Podle stanoviska Ministerstva vnitra je nepřipustné, aby občan na vlastní náklady zjišťoval, který orgán obce je v konkrétní věci pověřený. Za praktické ale považuje nález zvířete nahlásit obecní policii (je-li v místě zřízena). Ta je v takovém případě povinna nalezené zvíře přijmout.⁴¹ Nálezce se o zvíře ovšem může dočasně starat i sám. Pak má povinnost (stejně jako orgán obce) o něj pečovat jako řádný hospodář, dokud se jej vlastník opět neujme.

Není-li možné vlastníka dohledat (např. podle čipu, známky, místní znalosti) a zvíře mu předat, vyhlásí obec nález obvyklým způsobem, popř. učiní kroky, aby vešel nález v širší známost. Nepřihlásí-li se o zvíře nikdo do dvou měsíců od vyhlášení nálezů, nabude k němu vlastnické právo nálezce (§ 1059 NOZ). V situaci kdy nálezce zvíře nabýt nechce, má dojít ke svěření zvířete provozovateli útulku pro tato zvířata určenému. Nepřihlásí-li se vlastník do čtyř měsíců, má provozovatel útulku právo se zvířetem libovolně nakládat. Ovšem za podmínky, že obec svěří provozovateli toto zvíře neodvolatelně.

Zde narážíme na zásadní problém ochrany vlastnictví a přímý rozpor takové úpravy s Listinou základních práv a svobod, která jednoznačně stanovuje, že právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.⁴² V současné občanskoprávní úpravě ovšem záleží výhradně na třetí osobě – nálezci, zda bude vlastnické právo vlastníka zvířete chráněno čtyři měsíce v případě svěření zvířete provozovateli útulku nebo pouhé dva měsíce, pokud se nálezce rozhodne, že chce nabýt vlastnické právo ke zvířeti pro sebe. Zákonodárce zde argumentoval právě ochranou zvířat samotných, v jejichž zájmu je podle něj dostat se k nějakému vlastníku v co nejkratší době. Milan Kaucký z organizace SOS - zvířata v nouzi k této problematice doslova uvádí: „Ztráta vlastnického práva nemá být závislá na vůli třetí osoby odlišné od vlastníka. V současném stavu by u dvou vlastníků, kteří ztratili zvíře a vynaložili zcela shodné úsilí zvíře nalézt, mohlo být vlastnické právo každého z nich chráněno odlišným způsobem. Takové pojetí ochrany vlastnického práva odporuje ústavnímu pořádku České republiky.“⁴³

⁴¹ MINISTERSTVO VNITRA, *Stanovisko Ministerstva vnitra ve věci ztrát a nálezů*, [on-line], [cit. 24. 10. 2016], Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/stanovisko-mv-ve-veci-ztrat-a-nalezu-pdf.aspx>

⁴² *Listina základních práv a svobod*, čl. 11 odst. 1

⁴³ KAUCKÝ, M., *Zvíře v novém občanském zákoníku*, s. 11

Nekalá soutěž

Do nového občanského zákoníku byla včleněna i ustanovení týkající se nekalé soutěže. Generální klauzule vymezuje nekalou soutěž jako ta **jednání, která jsou v hospodářském styku způsobilá přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům a jsou v rozporu s dobrými mravy soutěže**. Nekalá soutěž se zakazuje.⁴⁴ Dále občanský zákoník obsahuje demonstrativní výčet tzv. zvláštních skutkových podstat nekalé soutěže.

Soutěžitelem se rozumí každý, kdo se účastní hospodářské soutěže, přičemž se nemusí nutně jednat o podnikatele ani přímé konkurenty. Za soutěžitele lze označit v zásadě kohokoliv, kdo vstoupí na relevantní trh.⁴⁵ Další podmínkou generální klauzule je *rozpor s dobrými mravy soutěže*. Tento pojem nelze zaměňovat s pojetím dobrých mravů obecně. Dobré mravy soutěže jsou vnímány úžeji, nicméně nejsou zákonem definovány. Je tedy potřeba je posuzovat dle konkrétních poměrů. Hovoří-li generální klauzule dále o *způsobilosti přivodit újmu*, má se na mysli, že jinému soutěžiteli či zákazníkovi taková újma (hmotná i nehmotná) objektivně hrozí, nemusí nutně přímo vzniknout.⁴⁶

Vedle zvláštních skutkových podstat existuje i řada dalších tzv. soudcovských skutkových podstat. Je na soudech, která další jednání lze považovat za nekalosoutěžní. Zde lze hledat **prostor pro vymezení nekalé soutěže na trhu se zvířaty**, kterému se bude věnovat praktická část práce zaměřená na tzv. množírny psů. Zejména můžeme uvažovat o klamavém označení zboží, zlehčování, ohrožení životního prostředí nebo těžení ze soucitu. A to v souladu s § 494, kdy *ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí, neodporují-li jeho povaze*.

3.3.4 Veřejnoprávní ochrana zvířat

Pro veřejné právo je charakteristické nerovné postavením účastníků. To znamená, že jeden z účastníků právního vztahu vystupuje vůči druhému účastníkovi jako nositel veřejné svrchované moci, tj. jako účastník, který druhému může jednostranně ukládat povinnosti, popř. zakládat jeho práva. Tyto vztahy jsou tedy charakteristické vztahem nadřazenosti státu.⁴⁷ Většina veřejnoprávních norem je kogentní povahy. Své adresáty

⁴⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2976

⁴⁵ ONDREJOVÁ, D., *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*, s. 6

⁴⁶ ONDREJOVÁ, D., *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*, s. 42-45

⁴⁷ OSINA, P., *Teorie práva*, s. 14

zavazují bezvýhradně a musí být na danou skutkovou podstatu aplikovány vždy. Tím zároveň, na rozdíl od práva soukromého, vylučují jakoukoliv autonomii vůle v dané věci.⁴⁸

Většina právních norem týkajících se ochrany zvířat platná v České republice je svou povahou veřejnoprávní. Stát v nich na jedné straně stanovuje výslovné povinnosti podřízených subjektů ve vztazích týkajících se zvířat, na straně druhé provádí kontrolní činnost a porušení povinností trestá. Veřejnoprávní ochrana zvířat je však velmi rozsáhlá, proto bude v následujících kapitolách věnována pozornost jen dvěma základním pilířům dané problematiky, s důrazem na některé vybrané oblasti – zákonu č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, a trestnímu zákoníku č. 40/2009 Sb.

3.3.5 Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání je považován za základní normu veřejnoprávní ochrany zvířat a ochrany zvířat vůbec. Účel zákona je zdůrazněn v preambuli zákona, která uvádí: *Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zaslouhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka. Zákon má chránit zvířata před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich bezdůvodným usmrcením člověkem, a to i z nedbalosti (§ 1). U zvířat chovaných v lidské péči zajišťuje zákon i ochranu ve smyslu zajištění příznivých životních podmínek (tzv. welfare).*⁴⁹ Je patrné, že důvody současné ochrany zvířat jsou již veskrze etické, tj. chrání zvířata pro ně samá, nikoliv kvůli lidem.

Zákon je členěn na osm částí. Obecná ustanovení (Část první) stanovují účel zákona a legální definici pojmu zvíře (§ 3): **zvířetem se rozumí každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo.** Přičemž právě účel zákona je třeba při jeho aplikaci zohledňovat a jakékoliv ustanovení vykládat v souladu s tímto účelem a nikoliv v rozporu s ním.⁵⁰ Dále § 3 člení zvířata do devíti kategorií, a to na zvířata volně žijící (písm. b), zvířata v lidské péči (písm. c), zvířata hospodářská (písm. d), zvířata

⁴⁸ KNAPP, V., *Teorie práva*, s. 53-54

⁴⁹ Müllerová přebírá vývoj právní úpravy týkající se zvířat dělený na fáze: ochrana zvířat → welfare, přičemž k posunu k modernějšímu welfare dochází od konce 60. let 20. stol. a má vyjadřovat upuštění od ideje nadřazenosti člověka jako ochránce ve prospěch přístupu zlepšování životních podmínek zvířat pro ně samá, jakožto živých bytostí. Blíže: Müllerová, H., *Kam směřuje právní ochrana zvířat?*, [on-line], [cit. 1. 8. 2016], Dostupné z: http://www.academia.edu/12129280/Kam_směruje_právní_ochrana_zvířat_2012

⁵⁰ MÜLLEROVÁ, H., STEJSKAL, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 303

v zájmovém chovu (písm. e), handicapovaná zvířata (písm. f), zvířata vyžadující zvláštní péči (písm. g), toulavá zvířata (písm. h), opuštěná (písm. i) a pokusná (písm. j).

Dále obecná ustanovení zákona výslovně zakazují týrání zvířat včetně všech forem propagace týrání a taxativně určují, co je za týrání považováno, nebo co naopak je považováno za důvod k usmrcení zvířete a definují další pojmy. V následujících částech se zákon věnuje již konkrétním problematikám: ochrana zvířat při usmrcování a ochrana zvířat při veřejných vystoupeních (Část druhá), ochrana zvířat při přepravě (Část třetí), ochrana hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech a volně žijících zvířat (Část čtvrtá) a ochrana pokusných zvířat (Část pátá). Poslední tři části zákona jsou věnovány orgánům ochrany zvířat, správním deliktům a závěrečným ustanovením.

Definice pojmu zvíře

Vraťme se ovšem k samotné definici pojmu zvíře, která je užší než novější definice v občanském zákoníku. Občanský zákoník považuje za zvíře každého živého tvora, zákon na ochranu zvířat pouze každého živého obratlovce kromě člověka. Stojí za zvážení, zda je v současné době takové pojetí dostačující. Uvádí se, že zvířata v uvedeném smyslu zahrnují pouze 3 % živočišné říše.⁵¹

Přitom již v 80. letech minulého století existovaly vědecké poznatky o tom, že i někteří bezobratlí živočichové jako jsou např. chobotnice nebo sépie, mohou trpět. Např. r. 1993 byla chobotnice připsána do britského zákona upravujícího využívání zvířat pro vědecký výzkum (*Animal Scientific Procedures Act*), aby i těmto živočichům byla poskytována ochrana jako savcům a dalším obratlovcům.⁵² V roce 2012 tyto závěry podpořila další skupina vědců, která sepsala tzv. *Prohlášení o vědomí*.⁵³ V minulosti platila rozšířená ochrana dokonce i v České republice. V letech 2004-2006 byla zakotvena v zákoně na ochranu zvířat proti týrání i tzv. přiměřená ochrana bezobratlých. Pro nejasnost onoho „přiměřeně“ se jevilo odborníkům lepší tuto ochranu zcela zrušit.⁵⁴

⁵¹ RYDVAL, T., *Co je (živé) zvíře?*, Právník 3/2009, s. 332

⁵² BEKOFF, M., *Na zvířatech záleží*, s. 85

⁵³ Podle této deklarace (*The Cambridge Declaration on Consciousness*) nelze lidi považovat za jediné tvory mající neurologické substance pro vytváření vědomých stavů a záměrného chování. Naopak je mají všichni savci, ptáci a mnoho dalších živočichů včetně chobotnic. Deklarace je dostupná on-line: <http://www.fcmconference.org/img/CambridgeDeclarationOnConsciousness.pdf>

⁵⁴ RYDVAL, T., *Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice*, Aplikované právo 2/2006, s. 34-35

V souvislosti s novým občanským zákoníkem, který ochranu bezobratlých v rámci svých možností zavádí, lze tuto otázku považovat opět za aktuální. Ostatně např. veterinární zákon č. 166/1999 Sb. řadí mezi hospodářská zvířata i *jiné vodní živočichy než ryby a včely* (§ 3 odst. 1 písm. c), tedy i bezobratlé. Dokonce je možné říci, že omezení zvířete pouze na obratlovce je v současné právní úpravě spíše výjimečné.⁵⁵ I sám zákon na ochranu zvířat proti týrání tuto tezi prolomil novelou z ledna 2013, když do definice pokusného zvířete výslovně zařadil živé hlavonožce a ustanovení o ochraně pokusných zvířat tak vztáhl i na tyto bezobratlé živočichy (§ 3 písm. j).

Pro úplnost uveďme, že český právní řád zná kromě *zvířete* právě i pojem *živočich*, který je užíván v normách práva životního prostředí zaměřujících se mimo jiné na ochranu druhů (např. Zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.). Byť pojem *živočich* není zákonem definován, je možné z vymezení pojmů jiných dovodit, že se jedná o jedince jakéhokoliv živočišného druhu s výjimkou člověka.⁵⁶ Jedná se tedy o pojem značně široký, který nechrání konkrétní jedince jako předchozí zákony, ale živočišný druh jako takový. Zákon o myslivosti č. 449/2001 Sb. pak navíc definuje pojem *zvěř* jako volně žijící živočichy představované populacemi druhů v zákoně výslovně uvedenými.

Přestupek týrání zvířat

Přestupkem rozumíme společensky škodlivé protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem.⁵⁷ Trest za ně ukládá správní orgán v souladu se správním právem. Projednávají se z úřední povinnosti. Přestupek se liší od trestného činu mírou škodlivosti pro společnost. Ta je obecně považována za nižší, a proto jsou sankce za přestupky relativně mírnější povahy. Nejčastěji se jedná o pokuty.⁵⁸

V zákoně na ochranu zvířat jsou přestupky řešeny v části sedmé. Přestupku se podle tohoto zákona může dopustit fyzická nebo právnická osoba tím, že týrá či utýrá zvíře, přičemž činnosti za toto považované jsou taxativně určeny. Přestupku se dopustí např. tím, že usmrtí zvíře v rozporu se zákonem nebo týrání zvířat propaguje, chová zvíře v nevhodných podmínkách, bezdůvodně vyvolává u zvířete nepřiměřené působení

⁵⁵ Včely řadí mezi hospodářská zvířata i některé další zákony (např. plemenářský zákon č. 154/2000 Sb. nebo zákon o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb.)

⁵⁶ MÜLLEROVÁ, H., *Zvíře jako objekt právních vztahů*, s. 2-3, [on-line], [cit. 16. 7. 2016], Dostupné z: [https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2010/files/prispevky/09_priroda/Mullerova_Hana_(4342).pdf)

⁵⁷ Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, § 5

⁵⁸ OSINA, P., *Teorie práva*, s. 115

stresových vlivů, popř. se dopustí jiného zákonem uvedeného protiprávního jednání. Za přešůpek spáchaný na zvířeti, se fyzické osobě uloží pokuta až do výše 500.000,- v závislosti na druhu přešůpku. Spolu s pokutou lze za některé přešůpky uložit zákaz činnosti, popř. propadnutí zvířete nebo zákaz chovu zvířat na dobu až 5 let. Dopustí-li se porušení právní povinnosti právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba při výkonu svého podnikání, lze uložit obdobné sankce jako v případech přešůpků fyzických osob.

3.3.6 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Dle definice se rozumí trestným činem **takový protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené právě v tomto zákoně.**⁵⁹ I když tato definice podle Osiny upouští od podmínky nebezpečnosti činu pro společnost a uvažuje pouze o formálním naplnění skutkové podstaty, je i nadále nutné pro aplikaci trestního zákoníku podmínku společenské škodlivosti činu splnit. Uplatňuje se tedy tam, kde nestačí aplikace odpovědnosti podle jiného právního předpisu, zejména zákona o přešůpcích.⁶⁰

Komentář k trestnímu zákoníku č. 40/2009 Sb. uvádí, že zvířata nelze považovat za věci v právním smyslu, byť tento vznikl ještě v době, kdy platila předchozí občanskoprávní úprava, která zvířata považovala za věci movité. Komentář dále vyzdvihuje, že živé zvíře je živý tvor, který stejně jako člověk může pociťovat bolest a utrpení a je tedy na místě zvláštní právní úprava, která zajistí ochranu zvířat v souladu se zásadami humanity, a to v případě potřeby i proti vlastníkovi.⁶¹ **Důležitost ochrany prostředky trestního práva je navíc zdůrazněna vyčleněním samostatné hlavy trestních činů proti životnímu prostředí** (hlava VIII, § 293 – 308). Pojem *zvíře* trestní zákoník nedefinuje. Pro účely trestní odpovědnosti se použije definice zvířete dle zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Trestné je týrání zvířat bez ohledu na to, zda se jedná o zvířata volně žijící nebo o zvířata v lidské péči. Nezáleží ani na tom, zda pachatel týrá své vlastní zvíře nebo zvíře cizí.⁶² **Trestného činu týrání zvířat dle § 302 se dopustí ten, kdo týrá zvíře zvlášť**

⁵⁹ Listina základních práv a svobod, čl. 39: *Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.*

⁶⁰ OSINA, P., *Teorie práva*, s. 114-115

⁶¹ ŠÁMAL, P., a kol., *Trestní zákoník – komentář*, s. 1251

⁶² ŠÁMAL, P., a kol., *Trestní zákoník – komentář*, s. 2744

surovým nebo trýznivým způsobem, nebo surovým nebo trýznivým způsobem týrá zvíře veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. V takovém případě hrozí pachateli trest odnětí svobody až na dva roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci či jiné majetkové hodnoty. Byl-li pachatel za uvedený čin v posledních třech letech potrestán, nebo způsobí týranému zvířeti svým jednáním trvalé následky na zdraví nebo smrt, je trestní sazba odnětí svobody šest měsíců až tři roky. Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, dopustí-li se trestného činu týrání zvířat na větším počtu zvířat. **Surovost** v tomto smyslu se vztahuje zejména k intenzitě a době trvání jednání, které je označeno za týrání. **Trýznění** naopak odkazuje na způsob vnímání samotným zvířetem.

§ 303 upravuje **trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti**. Kdo způsobí zvířeti trvalé následky na zdraví nebo smrt tím, že z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Způsobí-li tímto činem smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.⁶³

Definici pojmu *týrání zvířete* trestní zákoník neobsahuje. Zde je nutné opět odkázat na zákon na ochranu zvířat proti týrání (§ 2 odst. 1, § 4 odst. 1 písm. a) až c)). Trestní zákoník neobsahuje ani kvantitativní vymezení *většího počtu zvířat* ani definici *místa veřejnosti přístupného*. Podle Nejvyššího soudu České republiky se za větší množství zvířat považuje minimální počet sedmi kusů.⁶⁴ Místo veřejnosti přístupné pak dle Nejvyššího soudu ČR nelze chápat pouze jako místo, kam může vstoupit veřejnost. Za místo veřejnosti přístupné je nutné považovat i takové soukromé prostory, které nejsou samy o sobě považovány za veřejnosti přístupné, ale je do nich nebo na ně přes nedostatečnou bariéru vidět z místa, které naopak veřejnosti přístupné je. Oproti tomu nelze za místo veřejnosti přístupné považovat uzavíratelnou část společných prostor bytových domů.⁶⁵

Hranice mezi přestupkem a trestným činem týrání zvířat

Hranice jednání, které je možné označit za přestupek a které již naplňuje skutkovou podstatu trestného činu, není jasně definovaná. V zásadě závisí na posouzení orgánů

⁶³ Případy, kdy sice dojde k hrubé nedbalosti v péči o zvíře, ale to nezemře nebo u něj nedojde k trvalým zdravotním následkům, se nadále postihuje dle zákona na ochranu zvířat proti týrání jako přestupek.

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 8 Tdo 657/2011, ze dne 15. 6. 2011

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 8 Tdo 657/2011, ze dne 15. 6. 2011

činných v trestním řízení. Policejní prezidium České republiky vypracovalo na úseku environmentální kriminality metodické doporučení pro policisty řešící tyto případy.

Pro nedostatečnost judikatury ve věcech zvířat byla použita analogicky judikatura vztahující se k násilným trestným činům páchaných na lidech. Podle tohoto doporučení se **za zvlášť' surový způsob týrání považuje jednání s extrémní mírou brutality, která se podstatně vymyká z rámce běžných činů týrání zvířat.** Zejména se pak jedná o činy jako je ubití zvířete, devastace těla způsobená kopáním či dupáním, větší množství bodných i sečných ran apod. V rámci psychiky zvířete za trestný čin týrání považuje také působení bolesti na hranici snesitelnosti, vyhladovění, dehydratace, pomalé rdoušení, topení nebo ponechání zvířete zemřít v bolestech, příkladem může být i ponechání uvázaného psa v lese za účelem se ho zbavit. Pro trestný čin přitom není rozhodující délka trvání závadného jednání, např. vyhození zvířete z okna je považováno za trestný čin.

Ostatní trestné činy v souvislosti se zvířaty

Jedná-li se o trestné činy týkající se zvířat, nelze hovořit pouze o týrání. Zejména s tzv. množírny psů se pojí řada trestných činů spojených i s prodejem zvířat. Podle Rennerové se jedná zejména o **trestný čin poškození cizích práv** (§ 181), pokud prodávající používá falešnou identitu nebo o **trestný čin podvodu** (§ 209), pokud např. předá prodejce kupujícímu zfalšovaný očkovací průkaz či průkaz původu psa. Dále můžeme hovořit o **trestném činu neoprávněného podnikání** (§ 251), který sankcionuje ilegální obchodní činnost se ziskem od 50.000,-, **zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 240), popř. **trestný čin poškozování spotřebitele** (§ 253), který dopadá na jakékoliv jednání poškozující spotřebitele, tedy i kupujícího psa.⁶⁶

3.3.7 Orgány ochrany zvířat

Orgány ochrany zvířat zajišťující výkon státní správy právě na úseku ochrany zvířat jsou vymezeny v části šesté zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb. § 19-26. Ústředním orgánem ve věcech týkajících se ochrany zvířat proti týrání je **Ministerstvo zemědělství**. To zřizuje v rámci své organizační struktury Oddělení ochrany zvířat,

⁶⁶ RENNEROVÁ, Z., *Množírny psů de lege lata*, [on-line], [cit. 4. 11. 2017], Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mnozirnny-psu-de-lege-lata>

Ústřední komisy pro ochranu zvířat jako svůj poradní orgán a dále Výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely.⁶⁷ Ministerstvu zákon svěřuje ty věcné působnosti, jež je potřeba zajišťovat na celostátní úrovni – stanovuje hlavní úkoly v této oblasti, řídí je a rovněž zajišťuje jejich kontrolu.

Dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám vykonávají příslušné **krajské veterinární správy**, na území hlavního města Prahy Městská veterinární správa. Zastřešující funkci pak zastává **Ústřední veterinární správa Státní veterinární správy**, která rovněž zpracovává a realizuje *Program ochrany zvířat*. Při zjištění nedostatků v chovech podle veterinárního zákona č. 166/1999 Sb. vedou přestupková řízení přímo krajské veterinární správy. V případě zjištění porušení zákona na ochranu zvířat č. 246/1992 Sb. předávají podněty a odborná stanoviska obcím s rozšířenou působností. Tyto pak projednávají **obecní úřady obcí s rozšířenou působností**, na území hlavního města Prahy příslušný úřad městské části hlavního města Prahy. Na návrh krajské veterinární správy provádějí zvláštní opatření dle § 28a (např. správním rozhodnutím nařizují a zajišťují umístění týraného zvířete do náhradní péče, nařizují chovateli pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat). Ve vymezeném rozsahu vykonávají činnost na úseku ochrany zvířat i **obce**, které mohou např. zřizovat, provozovat, popř. rušit útulky pro zvířata. Ve zvláště závažných případech jsou podávána trestní oznámení **Policii ČR**.

V rámci své působnosti plní úkoly ochrany zvířat Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany, dále pak státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů. V případě pokusů na volně žijících zvířatech se jedná o Ministerstvo životního prostředí. Jedná-li se o pokusy prováděné veřejnou výzkumnou institucí Akademie věd ČR, je státním orgánem příslušným ke schvalování projektů pokusů Akademie věd ČR.

⁶⁷ Oddělení ochrany zvířat Ministerstva zemědělství ČR: <http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/>

4 Praktická část

Praktická část práce bude věnována dvěma oblastem ochrany zvířat, které lze vnímat jako aktuální. Jedná se o problematiku tzv. kožešinových farem a dále o problematiku tzv. množiren psů. Cílem této části je zjištění, zda lze současnou právní úpravu považovat za dostatečnou, popř. přednést návrhy na její změnu, pokud dostatečná není.

4.1 Kožešinové farmy

Za kožešinovou farmu se považuje podnikatelský subjekt chovající určité druhy zvířat výhradně za účelem produkce kožešin. O těchto zvířatech se hovoří jako o kožešinových zvířatech. V převážné míře se jedná o norka amerického, lišku obecnou (stříbrnou) a lišku polární (modrou). Dalšími chovanými zvířaty jsou hlavně činčily, nutrie, fretky či psíci mývalovití. Drtivá většina světové produkce kožešin pochází právě z farmového chovu. Mezinárodní kožešinová federace (IFF) udává 85 % produkce. Zbylých 15 % pak pochází ze zvířat odchycených ve volné přírodě.^{68,69}

Zvířata na farmách jsou obvykle chována v drátěných klecích s roštovým dnem, což jim prakticky znemožňuje přirozený pohyb a sociální kontakty. V případě norků a lišek se navíc jedná o zvířata nedomestikovaná. Tedy zvířata, která nejsou přizpůsobena životu v zajetí. V důsledku nudy, strachu a všestranného strádání je u nich často pozorováno stereotypní chování, sebepoškozování, někdy i kanibalismus.

4.1.1 Legislativní vymezení

Podle Mezinárodní kožešinové federace (IFF) je kožešinový průmysl jeden z nejpřísněji regulovaných odvětví. Toto tvrzení opírá IFF o tzv. koncept WelFur, který má zajišťovat přísné zásady o dobrých životních podmínkách kožešinových zvířat.⁷⁰ Podle Vědecké recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“ vydané v roce 2015 ale

⁶⁸ International fur federation, [on-line], [cit. 19. 5. 2017], Dostupné z: <https://www.wearefur.com/about-fur/>

⁶⁹ V případě lovu zvířat ve volné přírodě, se jedná převážně o odchyt do pastí, neboť je žádoucí, aby srst byla co nejméně porušena. Takové zvíře pak umírá i několik dní. To se týká zejména vzácných šelem.

⁷⁰ International fur federation, [on-line], [cit. 19. 5. 2017], Dostupné z: <https://www.wearefur.com/responsible-fur/>

naopak **neexistuje žádná legislativa Evropské unie, která by se detailněji zabývala kožešinovými zvířaty**, respektive jejich konkrétními druhy, a stanovovala standardy pro jejich životní úroveň. Veškerá legislativa je pouze obecná na úrovni hospodářských zvířat celkově, ať už se jedná o podmínky chovu, podmínky přepravy či usmrcování.⁷¹

Za stěžejní předpis Evropské unie v této oblasti lze považovat Směrnici Rady 98/58/ES o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, tedy bez ohledu na jejich druh. Podle článku 3 uvedené směrnice *členské státy přijmou opatření k tomu, aby vlastníci nebo držitelé přijali všechna vhodná opatření s cílem zajistit dobré životní podmínky zvířat, která jsou v jejich péči, a aby tato zvířata nebyla vystavena žádné zbytečné bolesti, utrpení nebo poškození.*⁷² V příloze směrnice jsou uvedeny podmínky chovu tak, aby byla zvířata držena s ohledem na jejich fyziologické a etologické potřeby. Zde se mimo jiné hovoří o tom, že zvířata, která jsou při chovu stále uzavřena, musí mít k dispozici náležitý prostor pro své fyziologické a etologické potřeby⁷³ a také, že *žádné zvíře nesmí být chováno, pokud není možné na základě jeho genotypu nebo fenotypu rozumně předpokládat, že může být chováno bez škodlivých účinků na jeho zdraví nebo dobré životní podmínky.*^{74, 75}

I přes absenci legislativy na evropské úrovni postupně přijalo **úplný zákaz chovu kožešinových zvířat** několik členských států EU na národní úrovni, konkrétně:

- Velká Británie (od r. 2003)
- Rakousko (od r. 2004)
- Slovinsko (od r. 2015)
- Chorvatsko (od 1. 1. 2017)
- Nizozemí (farmový chov činčil byl zakázán r. 1997, chov lišek od r. 2008, úplný zákaz kožešinových farem má být platný od r. 2024)

⁷¹ Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*, s. 14, [on-line], [cit. 19. 5. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyhFarem>

⁷² Směrnice Rady 98/58/ES, čl. 3

⁷³ Směrnice Rady 98/58/ES, příloha, čl. 7

⁷⁴ Směrnice Rady 98/58/ES, příloha, čl. 21

⁷⁵ Podle této směrnice má navíc Komise každých pět let předložit Radě zprávu, popř. vhodné návrhy na doplnění legislativních pravidel na základě získaných zkušeností a vědeckotechnického vývoje. Pickett a Harris v citované recenzi dále uvádí, že k tomuto dodnes nedošlo, i přestože již v roce 1999 přijal Stálý výbor Evropské dohody o ochraně zvířat pro hospodářské účely tzv. Doporučení týkající se kožešinových zvířat zdůrazňující závažné problémy ve standardech chovu kožešinových zvířat.

Další státy přistoupily k částečným zákazům nebo ke zpřísnování vnitrostátní legislativy natolik, že se faremní chov stává nerentabilním. Takový **nepřímý zákaz** platí např. ve **Švýcarsku**, některých oblastech **Německa** či **Belgie**. **Dánsko** od r. 2023 zcela zakazuje faremní chov lišek, nicméně je stále největším evropským producentem norkových kožešin. Zákaz chovu lišek platí i ve **Švédsku**.⁷⁶

Švýcarský zákon na ochranu zvířat považuje kožešinová zvířata za zvířata divoká a jejich chov pro kožešinu je povolen za předpokladu, že budou splněny stejné podmínky jako při chovu v zoologických zahradách. Při takových podmínkách ovšem **kožešinové farmy nemohou být ekonomicky výnosné** a jejich existence je tak prakticky znemožněna.⁷⁷ Podobně Německo zpřísnilo v roce 2006 podmínky chovu tak, že do deseti let musí dojít k několikanásobnému zvětšení klecí a jejich vybavení podle etologických potřeb chovaných zvířat (např. umožnění hrabání, norci musí mít k dispozici vodní nádrž a další speciální vybavení), což prakticky znemožňuje chov pro kožešinový průmysl.⁷⁸

Situace v České republice

Kožešinová zvířata řadí legislativa České republiky mezi zvířata hospodářská. Zákon na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb. definuje hospodářská zvířata jako *zvířata chovaná pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely*.⁷⁹ Z uvedené definice vyplývá, že hospodářská zvířata jsou chována pro přímý hospodářský užitek. Užitek z chovu kožešinových zvířat jsou výhradně kožešiny. Za specifický druh se považuje králík, který je chován rovněž pro maso. Proto není považován za kožešinové zvíře.

Konkrétní podmínky chovu pak stanovuje **vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat**. Minimální standardy pro ochranu kožešinových zvířat ve farmovém chovu jsou řešeny v § 13.

Pro farmový chov norků stanovuje vyhláška pro jedno dospělé zvíře klec o velikosti 2550 cm² (bez budníku). Stejně tak pro samici s mláďaty do odstavu a mláďata po odstavu. Minimální výška klece je 45 cm. Pro farmový chov lišek je stanovena velikost klece pro

⁷⁶ Mimo EU platí úplný zákaz chovu kožešinových zvířat v Bosně a Hercegovině, Makedonii a v Srbsku.

⁷⁷ Prchalová, J., *Právní ochrana zvířat*, s. 69

⁷⁸ Svoboda zvířat, [on-line], [cit. 19. 5. 2017], Dostupné z: <http://www.protisrsti.cz/situace-ve-svete.htm>

⁷⁹ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, § 3 písm. d)

jedno dospělé zvíře 8000 cm². Pro samici s mláďaty do odstavu 20000 cm² a pro dvě mláďata po odstavu 12000 cm². Minimální výška klece je 70 cm.

1. 10. 2017 nabyla účinnosti novela zákona na ochranu zvířat proti týrání, která zakazuje faremní chov zvířat výhradně či převážně pro účely získání kožešiny.⁸⁰ Podle novely mají tito chovatelé **povinnost své chovy uzavřít do 31. 1. 2019.** Při splnění zákonných podmínek jim bude poskytnut jednorázový kompenzační příspěvek ze státního rozpočtu. Podrobnosti o poskytování kompenzačního příspěvku stanoví Ministerstvo zemědělství vyhláškou.

4.1.2 Welfare a WelFur

Pojem welfare je obecně chápán jako „pohoda zvířat“ či „kvalita života zvířat“. Všechny pohledy na welfare pak v souhrnu představují podmínky pro chov zvířat tak, aby byly naplněny určité potřeby pro spokojený život daného zvířete. V případě hospodářských zvířat welfare neustále naráží na ekonomické zájmy. Cílem chovu hospodářských zvířat, a tedy i těch kožešinových, je dosažení maximálního zisku při minimálních nákladech.

Za základní klasifikaci welfare je možné považovat třibodovou klasifikaci kvality života zvířat zformulovanou britskou Radou pro welfare hospodářských zvířat (FAWC). Tato stupnice rozlišuje: 1. dobrý život (good life),

2. život, který stojí za to žít (life worth living)

3. život, který nestojí za to žít (life not worth living).

Jak uvádí Müllerová, minimálním požadavkem welfare podle této klasifikace je, aby každé hospodářské zvíře prožívalo alespoň *život, který stojí za to žít* právě z pohledu zvířete. Vytčeným cílem pak je, aby rostl počet zvířat prožívajících *dobrý život*. Pro popis jednotlivých kategorií se využívá tzv. pět svobod zformulovaných FAWC:

1. Svoboda od hladu a žízně (přístup k čerstvé vodě a odpovídajícímu krmivu).
2. Svoboda od nepohodlí (vhodné prostředí včetně přístřeší a místa k odpočinku).
3. Svoboda od bolesti, zranění a nemoci (prevence, popř. rychlé léčení).
4. Svoboda projevit přirozené chování (dostatečný prostor, vybavení, ...).
5. Svoboda od bázně a strádání (nakládání, které eliminuje psychické utrpení).

⁸⁰ Zákon č. 255/2017 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Život, který stojí za to žít, znamená, že celkové životní zkušenosti zvířete musí být pozitivní. Bolest, utrpení nebo trvajícím poškození je přípustné pouze je-li nezbytné a nejnižší možné. Chov musí zvířeti zajistit uspokojení fyziologických i mentálních potřeb. Při hodnocení se má zohlednit celý průběh života zvířete, včetně způsobu usmrcení.⁸¹

4.1.3 Základní problémy welfare kožešinových farem

Základní problémy welfare ve farmovém chovu kožešinových zvířat v Evropě blíže rozebírá Pickett a Harris ve své vědecké recenzi.⁸² V první řadě se jedná o samotné **chovné systémy**. Norci jsou obvykle chováni v drátěných klecích uspořádaných do řad pod dlouhou střešou. Klece jsou obvykle holé, vyjma budníku. Někdy mívají obohacení v podobě drátěného kužele nebo plošiny pro odpočinek. Takové podmínky můžeme vidět i v České republice. Vyhláška o minimálních standardech žádné obohacení nenařizuje. Plošina pro odpočinek je z tohoto pohledu nadstandard. Lišky jsou chovány rovněž v klecích, ale tyto jsou obvykle umístěny v přístřešcích. Klece bývají taktéž holé. Budník se umísťuje jen dočasně pro samici s mládřaty.⁸³

Manipulace se zvířaty zohledňuje efektivitu činnosti a bezpečí pro zaměstnance. Pro chytání norků se používají silné kožené rukavice. Někdy jsou využívány i kovové kleště, které sevrou norka za předními končetinami či pasti umístěné do klece. Pro výstavy a hodnocení kožešiny se používá speciální odchyťová klec, která posune podlahu vzhůru a norka kompletně znehybní. S liškami se nejčastěji manipuluje pomocí kovových kleští, kterými se zvíře uchopí kolem krku a poté se chytí za ocas. Pro znehybnění liščíh čelistí na výstavách se používá kovová klipsna na čenich.⁸⁴

Usmrcování zvířat se uskutečňuje ve většině případů přímo na farmách. Běžně tedy nedochází k transportům za tímto účelem. Norci se obvykle usmrcují oxidem uhličitým nebo oxidem uhelnatým. Oxid uhelnatý je možné získávat z výfukových plynů. Ten je dle legislativy Evropské unie před použitím nutné filtrovat a ochlazovat. Podle citované zprávy k tomu ale často nedochází. Při průzkumu z roku 2010, který byl proveden

⁸¹ Müllerová, H., Stejskal, V., *Ochrana zvířat v právu*, s. 86 - 90

⁸² Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „Welfare“*, s. 29-41, [on-line], [cit. 18. 5. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyhFarem>

⁸³ Tamtéž

⁸⁴ Tamtéž

ve Finsku na 100 farmách, nebyly plyny ochlazovány na 43 % farem a 86 % farem nekontrolovalo teplotu usmrcovacích komor.⁸⁵

Pro usmrcení norků se využívá mobilní plynovací jednotka, do které se vybraná zvířata postupně vkládají. Současně se v ní může nacházet 30-100 zvířat. Doba, za kterou dojde k jejich úhynu, se různí v závislosti na druhu použitém plynu a jeho koncentraci. V průměru se uvádí 5-15 minut. V případě lišek se k zabíjení používá elektrický proud, přičemž se elektrody zavedou do tlamy a konečníku bez předchozího podání sedativ.^{86, 87}

V důsledku takového chovu jsou popisovány různé abnormality v chování. Nejčastějšími jsou **stereotypní chování**, jako je např. bezúčelné přecházení podél klece sem a tam, stavění se na zadní, točení se, kývání hlavou. Dále se jedná o **okusování srsti nebo sebepoškozování** (okusování vlastního ocasu, končetin, zad apod.), je-li více zvířat pohromadě, může docházet i ke kanibalismu.⁸⁸

4.1.4 Koncept WelFur

Popsané problémy by měl řešit projekt WelFur, který spustila v roce 2009 Evropská asociace chovatelů kožešinových zvířat (EFBA) s tím, že celoevropská implementace konceptu měla začít v roce 2015. EFBA považuje projekt WelFur za nejpokročilejší program na světě, co se týče dobrých životních podmínek zvířat. Obecně si klade 3 cíle:

1. Systém chovu zohledňující vědecké poznatky a nezávislé posudky ohledně welfare zvířat.
2. Zlepšení životních podmínek zvířat na farmách prostřednictvím analýzy dat a vzdělávání farmářů.
3. Zajištění transparentnosti pro spotřebitele a zveřejňování dat.

WelFur protokoly pro posuzování dobrých životních podmínek kožešinových zvířat na farmách byly vytvořeny dle EFBA na základě projektu Evropské komise WelfareQuality, který zohledňuje všechny důležité parametry dobrých životních podmínek

⁸⁵ Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*, s. 29-41, [on-line], [cit. 18. 5. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyhFarem>

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ V této souvislosti je potřeba zdůraznit, že norek je zvíře lovicí ve vodě, dokáže se tedy do jisté míry přizpůsobit nedostatku kyslíku a na toto reagovat.

⁸⁸ Zatím nejnovější záběry podmínek na některých kožešinových farmách zveřejnila nezisková organizace OBRAZ v roce 2015. Dostupné z: <https://www.obrancizvirat.cz/kozesiny/nejnovejsi-zabery-2015/>

zvířat včetně emocí zvířete, přirozeného chování, vztahu člověk-zvíře.⁸⁹ I tento koncept ovšem vzbuzuje silné obavy o jeho naplnění, a to hlavně z toho důvodu, že za určitý strop považuje současnou nejlepší praxi, aniž by podporoval vývoj nových systémů s potenciálem vyššího welfare. To v samotném důsledku znamená, že za použití pravidel WelFur, bude pravděpodobně welfare zvířat i na farmách s vysokým hodnocením extrémně špatné, neboť klecový chov představuje sám o sobě značný problém.⁹⁰

4.1.5 Etologické problémy

Pro komplexní pochopení problematiky welfare kožešinových zvířat je potřeba znát jejich přirozené chování, byť se všeobecně nepředpokládá, že pro zajištění dostatečného welfare, tedy alespoň *života, který stojí za to žít*, je nutné splnit všechny tyto parametry.

Obr. 1 - Norek americký

Zdroj: chovzvirat.cz

Norek americký (neovison vison) je semiakvatická lasicovitá šelma. Vyskytuje se především kolem vodních ploch a toků. Potravu ovšem loví v různých podmínkách. Drobné drápy mu umožňují šplhat po stromech i po skalách.⁹¹ Norci tráví většinu času v doupatech, ale v noci urazí až 12 km. V oblastech, kde jsou více závislí na vodní kořisti, jsou aktivní i ve dne. Norci se ukrývají v mělkých norách, kterých může být až 24.⁹² V Evropě se jedná o nepůvodní druh. Zdejší populace vznikla hlavně úniky z farem. V současnosti se na mnoha místech vytváří stálé populace, což je dalším výrazným problémem spojeným s komerčním chovem. Norek americký je již plošně rozšířen na britských ostrovech, v Německu, ve státech Beneluxu, ve Skandinávii,

⁸⁹ Fur Information Center, EFBA [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: <http://www.fureurope.eu/fur-policies/welfur/>

⁹⁰ Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*, s. 49-51, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyhFarem>

⁹¹ Myslivost 7/2008, *Norek americký přehlížený semiakvatický predátor*, s. 16, [on-line], [cit. 5. 3. 2017], Dostupné z: <http://myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2008/Cervenec---2008/Norek-americky-prehlizeny-semiakvaticky-predator>

⁹² Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*, s. 21, [on-line], [cit. 5. 3. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyhFarem>

dalších státech Evropy a rovněž v České republice. Prakticky všude, kde se rozšířila populace tohoto nepůvodního norka, dochází ke značným škodám na původní fauně.^{93, 94}

Obr. 2 - Liška obecná

Zdroj: chovzvirat.cz

Liška obecná (*vulpes vulpes*) je nejrozšířenější divokou šelmou. Aktivní je především za soumraku a v noci. Nory si hrabe sama, nebo využívá složité podzemní systémy jezevců, s nimiž je dokonce může sdílet. Teritorium lišky zabírá až několik km².⁹⁵ Teritorium mohou sdílet v párech nebo v rodinných skupinách. Ve svém teritoriu mají 1-2 preferovaná doupata k výchově liščat a několik dalších menších nor, doupat a pozemních skrýší. Lišky jsou velmi aktivní zvířata. Denně pokryjí vzdálenosti kolem 5 km, ale často i více než 10 km.⁹⁶

Obr. 3 - Liška polární

Zdroj: chovzvirat.cz

Liška polární (*vulpes lagopus*) se vyskytuje ve dvou barevných variacích, modré a bílé. Její kožich je mimořádně hustý. Mezi savci vykazuje nejlepší izolační vlastnosti vůbec. V době rozmnožování žije v párech, které zůstávají stabilní a společně si chrání teritorium.⁹⁷ V závislosti na výživnosti se velikost teritoria pohybuje v rozmezí 4-60 km², nicméně lišky polární mohou migrovat a denně urazit až 24 km. Jejich doupata jsou složité systémy, které se rozprostírají na více než 100 m² a mají 5-40 otvorů. I když jsou lišky polární mimo období páření spíše samotářské, mají proměnlivý sociální systém a někdy tvoří velké rodinné skupiny.⁹⁸

⁹³ Myslivost 7/2008, *Norek americký přehlížený semiakvatický predátor*, s. 16, [on-line], [cit. 5. 3. 2017], Dostupné z: <http://myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2008/Cervenec---2008/Norek-americky-prehlizeny-semiakvaticky-predator>

⁹⁴ Původní norek evropský byl na mnoha místech Evropy vyhuben. Podle Červeného byl konkrétně v České republice poslední kus zastřelen v roce 1898. Důvodem jejich intenzivního lovu bylo právě získání kožešiny; Červený, J., a kol., *Myslivost*, s. 28-29

⁹⁵ Červený, J., a kol., *Myslivost*, s. 18-20

⁹⁶ Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*, s. 22, [on-line], [cit. 5. 3. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyxFarem>

⁹⁷ Ochrana přírody 5/2014, *Lišky polární na Islandu*, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: www.casopis.ochranaprirody.cz/mezinarodni-ochrana-prirody/lisky-polarni-na-islandu/

⁹⁸ Pickett, H., Harris, S., *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*, s. 23, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyxFarem>

Ve všech třech případech nejčastěji chovaných kožešinových zvířat se tedy jedná o divoce žijící šelmy, které dosud neprošly procesem domestikace. Jsou jim vlastní rozsáhlá teritoria, hloubení složitých systému doupat a lov. Navíc se jedná o zvířata plachá, která se člověka přirozeně bojí. Ačkoliv v minulosti proběhly pokusy o jejich domestikaci, na kožešinových farmách tohoto dle dostupných zdrojů docílit nelze. Taková selekce sebou nese i negativní dopad na kvalitu kožešiny. Samotné kožešinové farmy svou selekci spojují právě s barvou a kvalitou srsti, velikostí těla či četností vrhů.⁹⁹

Do diskuse o vhodnosti podmínek v současných chovech přispěli i čeští vědci otevřeným dopisem poslankyním a poslancům Parlamentu České republiky.¹⁰⁰ V něm uvádí, že míra domestikace chovaných šelem je srovnatelná s divokými šelmami chovanými v zoologických zahradách.¹⁰¹ **Komerční chov divokých šelem v klecích je v zásadním rozporu se současnými poznatky o potřebách těchto zvířat.** Norci i lišky jsou teritoriální zvířata. Toto své teritorium pravidelně obcházejí, značkují, budují si v něm nory. Norci většinu času tráví ve vodě nebo v její blízkosti. **Klecový chov těchto zvířat nemůže ze své podstaty naplnit jejich etologické potřeby a lze se důvodně domnívat, že způsobuje těmto zvířatům utrpení.**¹⁰²

4.1.6 Ekonomické aspekty

V České republice je v současnosti registrováno devět kožešinových farem. Z toho čtyři farmy mají kapacitu více jak 1.000 zvířat. V převážné míře se jedná o chovy norků a lišek. Okrajově jsou chovány fretky. Počet zaměstnanců dosahuje podle dostupných údajů maximálně 20.¹⁰³ Největší farma v České republice je farma Norek ve Velkém Ratmírově. Za sezonu vyprodukuje asi 10.000 kožek. Specializuje se na chov norků, přičemž základní stádo čítá 3.000 zvířat. Odchovaní jedinci dosahují kožešinové zralosti ve věku sedmi měsíců, v této době (listopad) se usmrcují oxidem uhelnatým. Ve Velkém

⁹⁹ Tamtéž, s. 25

¹⁰⁰ Dopis podepsalo 42 předních českých biologů, veterinářů a odborníků na welfare.

¹⁰¹ Připomeňme na tomto místě podobu švýcarského zákona, který umožňuje chov kožešinových zvířat, pokud jim jsou poskytnuty právě takové podmínky jako zvířatům v zoologických zahradách.

¹⁰² Janko, K., *Otevřený dopis poslankyním a poslancům Parlamentu České republiky k otázce tzv. kožešinových farem*, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: http://www.obrancizvirat.cz/wp-content/uploads/2016/09/odopis_web.pdf

¹⁰³ Svoboda zvířat, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: <http://www.protisrsti.cz/situace-v-cr.htm>

Ratmírově se zvířata z kůže nestahují. Zachlazená se exportují do Polska, kde se dále zpracují. Surová kožešina dále putuje na burzu v Torontu, Helsinkách či Kodani.¹⁰⁴

Právě Polsko je považováno za rostoucí evropskou velmoc v kožešinovém průmyslu. Na rozdíl od ostatních států, kde je trend spíše opačný. Podle EFBA Polsko ročně vyprodukuje 8.500.000 norků, 60.000 lišek, 80 000 činčil a 10.000 mývalů finských. V provozu je zde více než 1.000 farem. Jedná se o nejvyšší čísla v Evropě.¹⁰⁵

V České republice kožešinové farmy celkem odchovávají a usmrťují asi 20.000 norků a 500 lišek ročně.¹⁰⁶ V nedávné minulosti byly farmy nuceny investovat do svých systémů chovu z důvodu změny vyhlášky o minimálních standardech. Všechny nevyhovující klece musely být nahrazeny do konce roku 2013 novými, odpovídajícími aktuálním standardům. To může být jedním z důvodů, proč do té doby několik farem na území České republiky zaniklo. Z předchozího ovšem vyplývá, že splnění minimálních standardů daných legislativou neznamena faktické zlepšení chovů z hlediska welfare.

Roční tržby českých chovatelů jsou za rok 2015 odhadovány v rozmezí 40-65 mil. korun. Tyto subjekty odvedly na dani z příjmu právnických osob do státní pokladny přibližně 650-950 tisíc korun. Jedná se však pouze o odhady předkladatelů novely, neboť nejsou zveřejněny účetní závěrky farem.¹⁰⁷ Krom zmiňovaného daňového výpadku se odhaduje zatížení státního rozpočtu v důsledku uzavření farem na částku přibližně 1,5-2,5 mil. korun na finanční zajištění osob, které by přišly o práci. Náklady na kompenzace pak podle předkladatelů novely dosáhnou cca 11-17 milionů korun, naproti tomu se předpokládá snížení nákladů na činnost České veterinární inspekce.¹⁰⁸

4.1.7 Zhodnocení

Tato část práce si kladla za cíl dojít k závěrům, které podpoří nebo naopak nepodpoří novelu zákona na ochranu zvířat proti týrání č. 246/1992 Sb., která vešla

¹⁰⁴ iDNES.cz, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kozesinove-farmy-norek-zvire-farma-vojtisek-velky-ratmirov-prp-/domaci.aspx?c=A170131_140808_domaci_top

¹⁰⁵ Fur Information Center, EFBA, [on-line], [cit. 20. 5. 2017], Dostupné z: <http://www.fureurope.eu/fur-information-center/fur-industry-by-country/>

¹⁰⁶ Tamtéž

¹⁰⁷ POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR, *Stenoprotokoly - 50. schůze, Robin Böhnisch*, [on-line], [cit. 6. 3. 2017], Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/050schuz/s050284.htm>

¹⁰⁸ POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR, *Stenoprotokoly - 50. schůze, Robin Böhnisch*, [on-line], [cit. 6. 3. 2017], Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/050schuz/s050284.htm>

v účinnost 1. 10. 2017 a de facto zakazuje provozování tzv. kožešinových farem v České republice. Nejčastějšími argumenty proti takové právní úpravě je skutečnost, že se doposud jednalo o legální a legitimní druh podnikání, prostou zemědělskou prvovýrobu. Dalším velmi častým argumentem je obava, že při zákazu farmového chovu se produkce přesune do sféry černého trhu, popř. do zemí, kde welfare hospodářských zvířat není řešeno vůbec. Samotná Mezinárodní kožešinová federace (IFF) používá argumenty spíše ekologického charakteru. Kožešinu jako materiál prosazuje z důvodů stoprocentní přírodnosti a také z důvodů, že je „prostě krásná“. Její produkci považuje za etickou.

Ekologickými aspekty produkce kožešin se tato práce nezabývala. Naopak je zaměřena výhradně na podmínky chovu zvířat. Nicméně jsou dohledatelné studie, které ekologičnost rovněž zpochybňují, a to z důvodu množství chemických látek, které jsou nutné pro úpravu surové kožešiny.

Z legislativního hlediska nelze dosavadní právní úpravu týkající se kožešinových farem považovat za dostatečnou, ať už na úrovni vnitrostátní nebo na úrovni Evropské unie. Konkrétní předpisy se věnují welfare hospodářských zvířat všeobecně. Zvířata chovaná pro produkci kožešin ovšem nejsou domestikována a jako taková mají svá specifika. Předpisy, v podobě minimálních standardů, které např. právě v České republice byly v nedávné době zpřísněny, nepřinášejí přijatelné řešení z pohledu welfare zvířat. **Podle odborného stanoviska etologů, zoologů, veterinářů a jiných odborníků na welfare zvířat je prakticky nemožné upravit legislativu tak, aby tato zvířata v současných systémech chovu nestrádala.** Respektive při zajištění adekvátních podmínek by kožešinové farmy ztrácely svou rentabilitu. Příkladem může být Švýcarsko, které chov kožešinových zvířat sice nezakazuje, ale stanovuje podmínky pro chov stejné jako pro zoologické zahrady. Díky tomu v zemi dosud nevznikla žádná kožešinová farma.

Z etického hlediska se dají kožešinové chovy těžko ospravedlnit. Zejména proto, že se jedná hlavně o otázku módy a ne nutné potřeby. **Přímý zákaz chovu kožešinových zvířat platí v osmi státech Evropy. Dalších pět evropských států tyto chovy výrazně omezuje (v konečném důsledku až znemožňuje). Důvody tohoto jsou výhradně etické.** Česká republika by se měla k těmto zemím připojit. V listopadu 2017 předložilo svůj návrh zákona na zákaz kožešinových farem i Polsko, jakožto největší evropský producent.

Dále je potřeba zdůraznit, že **z ekonomického hlediska se jedná v České republice o sektor průmyslu, který generuje necelé promile HDP.** Pokud se stát dokáže vypořádat

s odškodněním těchto podnikatelů, je nepravděpodobné, že by se jejich činnost pouze přesunula do šedé zóny ekonomiky. Ani z ostatních států, které k zákazu přistoupily, nejsou poznatky o tom, že by musely podobný problém řešit. Kožešina je navíc vnímána jako luxusní zboží spojené s módním průmyslem. Trend módy bez kožešin je ale stále silnější. Již dnes se k „Fur-Free“ módě hlásí světové značky jako Gucci nebo Armani. Celkem se jedná o více jak 600 producentů.¹⁰⁹

To, že se produkce přesune pravděpodobně do asijských států, je reálné. Nicméně pokud jako společnost považujeme kožešinové chovy za špatné, nemůžeme se s jejich existencí smířit jen proto, že jinde by mohly být podmínky ještě horší. To by popíralo logiku právně vyspělého státu. Naopak. **Je potřeba otevřít diskusi o zákazu obchodu s těmito produkty na území celé Evropské unie.** Přesun produkce do Asie by pak mohl být jen dočasný. Již dnes EU zakazuje obchod s kůžemi koček, psů a s jakýmkoliv výrobky obsahující tyto kůže.¹¹⁰ Dále významně omezuje obchod s komerčními produkty vyrobenými z tuleňů.¹¹¹ Obojí výhradně z etických důvodů. Není známo, že by se po těchto zákazech významněji rozšířil černý trh. Na základě výše zmíněných argumentů lze považovat zákaz kožešinových farem za krok správným směrem.

4.2 Množírny psů

Podle aktuálních průzkumů GFK vlastní domácího mazlíčka více jak polovina lidí na světě. V České republice se jedná o 65 % obyvatel, z toho 38 % lidí vlastní psa.¹¹² V absolutních číslech se jedná o více jak 2,5 milionu psů. Odhaduje se však, že pouze jedna čtvrtina z nich má průkaz původu. **Téměř 2 miliony psů pochází v České republice z nekontrolovaného chovu.** V posledních letech se takový chov, resp. množení, stává vážným problémem. Pro tzv. množírny jsou charakteristické nevhodné podmínky chovu, kde psi trpí nedostatkem prostoru a tím pádem i nedostatkem přirozeného pohybu, nedostává se jim správné socializace a často ani základní veterinární péče. Štěňata

¹⁰⁹ Přehled oděvních značek nepoužívajících pravé kožešina je k dispozici on-line: <http://www.obchodbezkozecin.cz/cz/index.php>

¹¹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007

¹¹¹ Nařízení Komise č. 737/2010

¹¹² GFK, *Global study: Pet ownership*, [on-line], [cit. 20. 9. 2017], Dostupné z: <http://www.gfk.com/global-studies/global-studies-pet-ownership/>

pocházející z těchto chovů pak projevují abnormální chování, trpí od útlého věku zdravotními problémy, často se dožívají nízkého věku, popř. musí být brzo utracena, nebo mají celoživotní následky.

Podle organizací na ochranu zvířat se na území České republiky nachází **více jak tisíc množitelů a asi stovka větších množiren**, ve kterých se průměrně nachází asi dvacítky psů určená k reprodukci. Jedná se ovšem pouze o odhady. Oficiální statistiky nejsou k dispozici. Feny se nechávají nakrýt každé hárání bez ohledu na kondici. Průměrný produktivní věk feny v množirně je pouhé 3-4 roky. Podle neziskové organizace OBRAZ vyprodukuje množirny v České republice **řádově stovky tisíc štěňat za rok**. Obrat z jejich prodeje může dosahovat až miliardy korun ročně. Velká část těchto štěňat je exportována do západní Evropy.¹¹³ Zejména se jedná o Německo, země Beneluxu nebo o Itálii. Zároveň ale existuje značný počet tzv. drobných množitelů, kteří svým odchovům poskytují řádnou péči, v konečném důsledku ale právě oni plní útluky pro opuštěná zvířata.

4.2.1 Základní pojmy

Chov/chovatelství/chovatel – chovatelstvím, popř. chovem psů se pro účely této práce rozumí cílevědomá plemenitba psů směřující k zušlechťování dané rasy chovatelem, který je registrován prostřednictvím své chovatelské stanice s mezinárodně chráněným názvem a podléhá kontrole ze strany nadřízeného orgánu, chovatelského klubu. Základními normami pro chov jsou tzv. plemenný standard uznaný Mezinárodní kynologickou federací (dále FCI), Mezinárodní chovatelský řád FCI a z tohoto vycházející národní chovatelské normy. V případě České republiky se jedná zejména o Zápisní řád Českomoravské kynologické unie (dále ČMKU). Plemenný standard popisuje celkový vzhled zvířete, stavbu těla, požadavky na temperament a rovněž definuje nežádoucí znaky. Každá zásadní odchylka od standardu brání zařazení jedince do chovu, stejně tak nesmí být do chovu zařazení jedinci s dědičnou vadou či nemocí, případně s nežádoucími povahovými vlastnostmi. Chov psů bez průkazu původu je zmiňovanými řády zakázán.

Chovatelská stanice – je mezinárodně registrovaný institut pro chov psů s průkazem původu. O registraci chráněného názvu chovatelské stanice může požádat

¹¹³ OBRAZ, *Nadnárodní byznys*, [on-line], [cit. 20. 9. 2017], Dostupné z: <https://www.obrancizvirat.cz/mnozirnynadnarodni-byznys/>

každá fyzická osoba starší 18 let prostřednictvím ČMKU. Název schvaluje Mezinárodní registr chovatelských stanic FCI v Belgii. Každá osoba může mít registrovanou pouze jednu chovatelskou stanicí bez ohledu na plemeno a počet vlastněných psů. V laické veřejnosti často evokuje označení „chovatelská stanice“ jakési zařízení, kde se chovají psi ve větším množství. Taková představa je mylná. Majitel chovatelské stanice může vlastnit jen jednu chovnou fenu a štěňata odchovávat v domácím prostředí.¹¹⁴ Takováto praxe je mnohem častější. Registrací se chovatel v zásadě pouze zavazuje k etickému chovu a k tomu, že bude dodržovat dané regule. V současnosti je v České republice 39.516 mezinárodně uznaných chovatelských stanic.

Množírna/množitel – označení, které se vžilo pro produkci štěňat nepodléhající žádné kontrole. Někdy bývají za množitele označeni pouze ti, kteří množí psy ve velkém počtu s cílem maximalizovat zisk z prodeje štěňat. Poslední dobou je ale stále častější označení „množitel“ používáno i pro každého, kdo nabízí k prodeji štěňata bez průkazu původu po své jediné feně. S takovým označením se dá souhlasit, neboť produkce štěňat bez průkazu původu nesplňuje požadavky řádného chovatelství. Zejména pak proto, že bez znalosti původu rodičů není možné vyloučit nežádoucí příbuzenskou plemenitbu a ukotvení dědičných vad. Tato práce se bude věnovat hlavně těm typickým množírnám s nevyhovujícími podmínkami. Nicméně i nabídka „čistokrevných“ štěňat bez průkazu původu z domácího prostředí, představuje v konečném důsledku vážný problém.

4.2.2 Problematika tzv. množíren

Mluvíme-li o tzv. množírnách psů, je třeba zdůraznit, že termín „množírna“ český právní řád nezná. Jak již bylo zmíněno, jedná se o jakési **zlidovělé označení těch zařízení, kde dochází k produkci velkého množství štěňat za účelem dosažení maximálního zisku při minimálních nákladech**. Označení *množitel* v zásadě odkazuje spíše na etiku chovatele, než na konkrétně definované parametry chovu.

V prosinci 2016 byla např. náhodným kolemjdoucím odhalena množírna v obci Podolanka. V 7 zděných kotcích s oddělenými výběhy se zde nacházelo 43 psů plemene maltézský psík, trpasličí pinč, bišonek a trpasličí pudl. Odhlédneme-li od skutečnosti, že

¹¹⁴ Registrace chovatelské stanice není vázaná ani na vlastnictví chovné feny. Teoreticky si může chovatelskou stanicí zaregistrovat i majitel psa - samce, popř. fyzická osoba, která dosud psa nevlastní vůbec.

kotcový odchov je pro tato plemena absolutně nevhodný, je na záběrech patrná i velmi zanedbaná srst psů, množství výkalů či náhodné páření. Takové podmínky neodpovídají ani základním požadavkům na řádné chovatelství. Na podnět k prošetření provedla kontrolu Krajská veterinární správa Středočeského kraje, nicméně na místě nezaznamenala žádné porušení zákona.¹¹⁵ Nutno podotknout, že množírna Podolanka patří „k těm lepším“. Přesto tento případ zásadně reflektuje současnou aplikaci zákona na ochranu zvířat. Chov zvířat v nevhodných podmínkách je podle zákona přestupek, stejně tak vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů.¹¹⁶ Jenže, i když je nějaká množírna odhalena a nahlášena kontrolním orgánům, jako např. právě Podolanka, narážíme na příliš obecné znění zákona. Co to jsou nevhodné podmínky chovu, není nikde stanoveno. Záleží výhradně na subjektivním posouzení kontrolora a jeho schopnosti toto obhájit.

Marnost v řešení těchto situací můžeme demonstrovat na případu množitelky, o níž se veřejně ví již 7 let. Přesto se nedaří její činnost zarazit. V listopadu 2010 provedla Krajská veterinární správa pro Plzeňský kraj kontrolu chovu v obci Letiny-Kbelnice. Podnět dostala od podvedených zákaznic, které si na místě koupily psy, u kterých popisují svrab, škrkavky, extrémní plachost, špatný výživový stav, u jednoho psa byla zjištěna vážná diagnóza porto-systematický zkrat, která si vyžádala celkové léčebné výlohy 50.000,-. KVS při kontrole na místě našla 39 psů chovaných ve stodole a v koticích pod venkovním přístřeškem. KVS neshledala žádné porušení zákona. V září 2016 byly ovšem zveřejněny další záběry z tohoto chovu.¹¹⁷ Protože má tato chovatelka registrovanou chovatelskou stanici, byla u ní provedena kontrola chovatelským klubem, který potvrdil pravost záznamů. Na základě těchto zjištění byla chovatelce ze strany ČMKU pozastavena funkce rozhodčí v exteriéru psů a znemožněn zápis vrhů do plemenné knihy. KVS na místě opět nezaznamenala porušení zákona. Chovatelce doporučila snížit počet psů.

Držení psů ve starých hospodářských budovách, v klecích nebo králíkárnách je u množitelů poměrně časté. Pro svou malou velikost a popularitu se to týká i velkého množství čivav. Veterinární technička Andrea Dunová se v současnosti stará o 10 takových fen. Jedná se o fenky ze zrušených množíren právě čivav, které odkryla policie, popř. se našly vyhozené v lese. Některé fenky jsou i přímo od množitelů, kteří se jich rozhodli

¹¹⁵ Záběry z množírny jsou veřejně dostupné, [on-line], Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=3SAn3RaEdPY>

¹¹⁶ Zák. č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, § 4 odst. 1 písm. j), k)

¹¹⁷ Záběry z množírny jsou veřejně dostupné, [on-line], Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=EwyY1HN_bEc

zbavit, protože už nebyly dále produktivní. **Neodborně provedené opakované císařské řezy** jsou společným znakem takřka všech (fenky čivav v množirnách jsou často tak malé, že nedokážou přirozeně porodit, navíc jsou připouštěny každé hárání, což je ještě více vysiluje). Dále popisuje **neléčené záněty dělohy, nádory mléčných žláz, deformity končetin** (způsobené nedostatečnou výživou, ale i trvalým držením v klecích bez plného dna), **poškozené klouby, neléčená zranění**.¹¹⁸

Smečku psů z množirny přijal v květnu 2017 i útulek pro opuštěné psy ve městě Děčín. Všechny 9 psů, které útulek přijal do své péče, žilo zavřeno v klecích ve vlastních výkalech. Při přijetí do útulku neuměli chodit na vodítku a neměli ani základní hygienické návyky. Trpěli hnisavým zánětem v očích, uších a kožními problémy. Měli rozsáhlý zubní kámen, některým psům zuby chyběly. Pro přerostlé dráčky nebyli schopni přirozené chůze. U jedné fenky byl odhalen šelest na srdci, u jiné otevřená rána na krku, u dalších nádory na mléčné liště. Tito psi měli nakonec štěstí, neboť se je jejich majitel (údajně po odchodu manželky/množitelky) rozhodl darovat. Fotografie psů jsou součástí přílohy.

Tyto odhalené případy (jakkoliv pro psy drastické) jsou však pouze špičkou ledovce. Patrně mnohem větší množství produktivních zvířat podmínky v množirnách nepřežije a stejně tak velké množství štěňat nepřežije export do zahraničí. Mezinárodní nezisková organizace EITAL odhaduje úmrtnost na 20-30 %. Veřejně znám je např. případ českého překupníka – veterinárního lékaře, který byl v květnu 2017 zadržen německou policií nedaleko Norimberku. Ve vozidle Škoda Octavia převážel 42 štěňat různých plemen v 5 plastových přeprávkách bez jídla i vody. Muž neměl ke psům žádnou dokumentaci a na místě se jich vzdal ve prospěch útulku. Téměř všechna štěňata trpěla průjmem, některá velmi masivním. Kromě toho byl u štěňat zjištěn extrémní parazitismus, masivní infekce uší, očí a nosní výtok. Stejný muž byl přitom zadržen při nelegálním transportu psů již v roce 2013. Tenkrát převážel 78 štěňat, 22 z nich transport nepřežilo.

4.2.3 Negativní důsledky velkokapacitního chovu psů

Kromě daňových úniků má velkokapacitní chov psů negativní důsledky hlavně na samotná zvířata, ať už ta, která jsou držena k reprodukci nebo jejich mláďata určená

¹¹⁸ DUNOVÁ, A., *O čem sní holčičky z množiren*, s. 69-75

k prodeji. Tyto důsledky můžeme rozdělit na dvě základní oblasti: **dopady na fyzické zdraví a dopady behaviorální.**

Dopady na fyzické zdraví vyplývají už ze samotné snahy o minimalizaci nákladů na chov. Psi nebývají očkovaní, ošetřeni proti parazitární infekci, trpí chronickými záněty očí a uší, svrabem. Častá je pupeční či tříselná kýla, problémy s přerostlými drápkami, které mohou zarůstat zpět do bříšek pacek. Může se ovšem jednat i o nemoci přenosné na člověka, např. plísň. Velmi časté jsou problémy s kosterním aparátem. Vlivy působící právě na vývoj kosti popisuje Dunová, specialista v oblasti Dornovy metody pro zvířata, která napravuje stav mnoha psů z množiren. Prvním takovým zásadním vlivem je **genetika**. Ta ovlivňuje budoucí vzhled těla a jeho zdraví. Nejrůznější deformity kostí či dysplazie kloubů, luxace pately nebo spondylóza jsou geneticky podmíněné choroby.¹¹⁹ V množírnách nejen, že nejsou zvířata testována na tyto choroby, ale výběru vhodného partnera není věnována pozornost vůbec. Ani úzká příbuzenská plemenitba není výjimkou. Dědičné vady jsou tak v chovu utvrzovány.

Dalším zásadním vliv má **výživa**, a to již výživa matky v období březosti. Při odchovu v nevhodných podmínkách dochází u matek i štěňat k nevratným změnám ve struktuře kosti, což má zásadní vliv na zdravý a normální pohyb zvířete. Na utváření kostí, kloubních spojení a zdraví celkově působí i vlivy **prostředí** jako je *povrch*, se kterým jsou zvířata v kontaktu (např. rošty, představují nebezpečí zranění, ale i vytváření nevhodných pohybových vzorců), *teplota* (problémem jsou nízké teploty z hlediska prochlazení i vysoké, které podporují množení bakterií a virů; psi v množírnách jsou často drženi ve sklepích, kůlnách nebo plechových boudách bez tepelné regulace), *světlo* (zvířata jsou často odkázána na umělé osvětlení, nedostatek přirozeného světla má vliv na hospodaření organismu s vápníkem a pochopitelně na zdraví očí), *kvalita vzduchu* (tam, kde není zajištěno dostatečné větrání, se hromadí množství čpavku, množí se bakterie, viry i plísň). Nepřiměřená **zátěž** hlavně u mladých zvířat způsobuje také významné změny na kostech. V množírnách se se zvířaty zachází tvrdě, při transportech jsou namačkána v malém prostoru, často se zkroucenými končetinami. Fenky, které nepřetržitě rodí, mají podle Dunové časté zlomeniny, deformity nebo nefunkční klouby. V neposlední řadě má vliv na fyzické zdraví i **stres**. Stresové události ovlivňují vývoj plodu již od počátku březosti.

¹¹⁹ DUNOVÁ, A., *O čem sní holčičky z množiren*, s. 70-74

Důsledkem mohou být těžké deformace, jako jsou např. nedorostlé části končetin, rozštěpy páteře, lebeční kosti a spousta dalších vad, které se projeví až časem u nového majitele.¹²⁰

Nedostatečná výživa má zásadní vliv i na nesprávný vývoj nervové soustavy zvířete. Ve spojení se stresem a špatnou socializací pak dochází k trvalým problémům s chováním. **Behaviorálními následky** u psů odchovaných ve velkokapacitních zařízeních se zabývala studie zveřejněná v *Journal of Veterinary Behavior*. Studie odhalila u těchto zvířat zvýšenou incidenci behaviorálních problémů. Nejvýznamnějším zjištěním je **vysoká míra agrese**, která nejčastěji směřuje vůči majiteli a dalším členům rodiny, vůči cizím osobám a ostatním psům (zaznamenáno u 86 % zkoumaných psů). Dále nežádoucí chování spojené s tzv. **separační úzkostí** (u 55 % zkoumaných psů), **zvýšená citlivost na dotek a vysoká míra strachu** z neznámých osob, psů, ale i nesociálních podnětů (u 75 % zkoumaných psů).¹²¹ Podobné problémy popisuje i Dunová. Tito psi bývají podle ní nekontaktní, uzavřeni sami do sebe, neschopni učit se základním povelům a komunikaci s člověkem. U psů vystavených trvalému stresu se navíc objevuje **sebepoškozování**. Poškození fyzického zdraví se nejčastěji projevuje potravinovými a jinými alergiemi, sníženou imunitou, častými záněty uší a očí, epilepsií, nemocemi vnitřních orgánů – zejména ledvin, jater, střev, srdce a vrozenými vadami.¹²²

4.2.4 Registrovaný chov psů

Rozhodneme-li se pro koupi psa určitého plemene, je potřeba si uvědomit, že **pouze průkaz původu dává jistotu, že se o vybrané plemeno skutečně jedná**. V druhé řadě pak průkaz původu dává určité záruky zdraví, typických povahových vlastností a určitého chovatelského servisu. Široce rozšířený pojem *čistokrevný pes bez průkazu původu* je velmi problematický, neboť právě čistokrevnost tohoto psa nelze nijak prokázat. Přesnější by bylo hovořit o *jedinci vykazujícím znaky určitého plemene*.

Obecně platí, že v českém prostředí má nárok na průkaz původu každé štěně narozené rodičům s průkazem původu, kteří prošli tzv. uchovněním. Konkrétní podmínky

¹²⁰ DUNOVÁ, A., *O čem sní holčičky z množíren*, s. 70-74

¹²¹ McMILLAN, F. D., *Behavioral and psychological outcomes for dogs sold as puppies through pet stores and/or born in commercial breeding establishments: Current knowledge and putative causes*, [on-line], [cit. 21. 10. 2017], Dostupné z: [http://www.journalvetbehavior.com/article/S1558-7878\(17\)30010-2/pdf](http://www.journalvetbehavior.com/article/S1558-7878(17)30010-2/pdf)

¹²² DUNOVÁ, A., *O čem sní holčičky z množíren*, s. 70-74

pro uznání chovnosti stanovují jednotlivé chovatelské kluby zastřešující dané plemeno. U některých plemen je nutné splnění pracovních zkoušek nebo zkoušek vloh, účast alespoň na dvou výstavách s odpovídajícím ohodnocením, negativní výsledky testů jedince na typické dědičné choroby plemene a předvedení na bonitaci, popř. svodu. U jiných plemen stačí účast na jedné výstavě, u dalších se vyžaduje pouze předvedení na bonitaci. Podmínky jednotlivých chovatelských klubů se velmi různí, nicméně platí, že každý jedinec zařazený do chovu je nějakým stanoveným způsobem posouzen a evidován jako chovný. Pes, který má výrazné exteriérové či povahové vady nebo má pozitivní testy sledovaných dědičných chorob, nesmí být do chovu zařazen. Za vylučující se považují zejména poruchy charakteru jako je přílišná bázlivost či agresivita. Dále je sledována vrozená slepota, hluchota, vady chrupu, epilepsie nebo těžké stupně dysplazie kyčelního i loketního kloubu. I přes veškerou pečlivost při výběru rodičovského páru se může stát, že se ve vrhu narodí štěně ne zcela odpovídající standardu, např. s nekorektním zbarvením. I tato štěňata dostanou průkaz původu – pouze s označením „nestandard“ je-li vada trvalá.¹²³ **Průkaz původu tedy dostávají zásadně všechna štěňata z vrhu a všechna štěňata jsou před odběrem trvale označena** čipem nebo tetováním, které je zároveň registrováno v plemenné knize.

Pro chovatele je navíc běžné účastnit se výstav během celého života psa, a to nejen v České republice. Do jisté míry se jedná o nutnost pro udržení si patřičného přehledu o dění kolem plemene. Rovněž některé zdravotní testy je nutné pravidelně opakovat. Pro zdraví plemene je nezbytné např. i krytí feny vhodným zahraničním psem pro zajištění širokého genofondu nebo přímo import psa či feny. Zahraniční krytí nebo import jedince dále zvedá náklady na chov řádově v desetitisících. Seriózní chovatel vybírá rodičovský pár s největší pečlivostí a znalostí celé chovné linie. Vyšší pořizovací cena u psů s průkazem původu je dána právě i výše zmíněnými vícenáklady spojenými s chovem, nezahrnuje pouze základní očkování a odčervení jednoho konkrétního štěněte. Je velmi časté, že prodejní cena štěňat pokryje pouze tyto náklady, popř. je zisk minimální.

¹²³ U každého plemene se vyskytují nestandardní štěňata nesoucí nějakou exteriérovou vadu bránící v budoucnu uchovnění a výstavním úspěchům. Ve všech ostatních ohledech se jedná o plnohodnotné jedince. Tato bývají prodávána za částky srovnatelné se psy bez průkazu původu, ale s plným chovatelským servisem.

4.2.5 Jak rozpoznat štěně od množitele

Množitel nabízí velké množství štěňat různých módních plemen po celý rok. Podle Zápisního řádu ČMKU jsou povoleny u chovné feny maximálně 3 vrhy za období 24 měsíců.¹²⁴ Za ideální se však považuje pouze 1 vrh ročně. Každý vrh je evidován. Seriózní chovatel chová obvykle 1-2 plemena, kterým se plně věnuje a má o nich široké znalosti. Množitel se odborné diskusi o plemeni bude spíše vyhýbat. Nevede žádnou evidenci odchovů a neví, jak se jeho dříve prodaným štěňatům daří.

Množitel nabízí „čistokrevné“ psi bez průkazu původu a vyjmenuje nejružnější důvody, proč průkaz původu nemají. S rostoucí informovaností veřejnosti o této problematice jsou ale i praktiky množitelů sofistikovanější a může se stát, že i rádoby chovatel psů s průkazem původu je ve skutečnosti pouhým množitelem. Patrně nejvyšší riziko takového jednání je u populárních společenských plemen, kde je proces uchovnění poměrně snadný. Platí ovšem, že dobrého chovatele předchází i dobrá pověst.

Množitel doveze psa k předání kamkoliv, často z vlastní iniciativy. Takové jednání si laik může mylně vyložit jako vstřícnost. Množitel ale pouze nechce, aby kupující věděl, kde bydlí. Svou skutečnou identitu se snaží skrýt. Není ochotný ukázat zájemci, kde své psy drží, popř. ukáže jen část psů. Seriózní chovatel je naopak vstřícný k nezávazné návštěvě (i opakované), spíše ji před prodejem sám vyžaduje. Z vlastní iniciativy se podrobně zajímá, do jakých podmínek psa prodává. Poskytuje skutečný chovatelský servis, tedy zůstává s novým majitelem v trvalém kontaktu a s jakýmkoliv problémem poradí.

Množitel nepožaduje písemnou kupní smlouvu. Seriózní chovatel ji naopak vyžaduje, mnohdy si nárokuje předkupní právo pro případ, že se nový majitel nebude moct o psa starat a bude mu shánět nový domov. Nicméně v dnešní době opět platí, že i množitel kupní smlouvu z vlastní iniciativy klidně sepíše. Je proto nutné si smlouvu vždy pečlivě přečíst a zkontrolovat, zda obsahuje všechny podstatné náležitosti a zda dostatečně specifikuje předmět koupě.

Štěňata od množitele bývají apatická a bojácná. Nemusí být nutně špinavá a na první pohled zanedbaná, ale celkově nepůsobí zdravě. Často mají nízký věk (stáří pouhé 3 týdny není výjimečné), v inzerátech bývá hojně používáno označení „mini“, „mikro“

¹²⁴ Tato povinnost vyplývá z vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček

apod. Seriózní chovatel neprodá štěně mladší 50 dnů.¹²⁵ Jeho štěňata jsou hravá, zvědavá a jeví o člověka zájem. Nemají sací reflex. Chování štěněte je nutné věnovat zvýšenou pozornost. Není výjimkou, že mají množitelé tzv. dvojí chov. V domě drží psi „na ukazování“ zájemcům, ale skutečná množírna zůstává očím skryta. To, jak se chová fena ke štěňatům, napoví, zda je jejich skutečnou matkou.

Pes od množitele nemá žádné trvalé označení. A pokud výjimečně ano, toto není zaregistrováno. Naopak seriózní chovatel prodává štěňata trvale označená tetováním nebo mikročipem. Označení je uvedeno v očkovacím průkazu i v průkazu původu a registrováno v plemenné knize, chovatel je tak navždy dohledatelný.

Z každého pravidla ovšem existují výjimky. Jak již bylo řečeno, s narůstající informovaností se i praktiky množitelů mění. Jestliže v dřívějších dobách byl průkaz původu zárukou kvality, dnes se i mezi registrovanými chovateli nachází určité procento těch, jejichž chov naplňuje spíše znaky množitelství (viz chovatelská stanice popsána v kapitole 4.2.2). Samostatnou kapitolou jsou pak **drobní domácí množitelé**, kteří nerozmnožují své psy pro zisk, ale de facto z neznalosti. Psi u nich mohou mít veškerou péči, rodiče štěňat mají často průkaz původu, jejich majitelé ale mívají velmi malé znalosti o genetice a krevních liniích zvířat. V konečném důsledku právě jejich činnost způsobuje největší problém v souvislosti s přeplněnými útulky pro opuštěná zvířata. Podle odhadů až 80 % zvířat v útulcích pochází právě z těchto nekontrolovaných chovů. Podle dostupných údajů bylo v roce 2014 v útulcích 11.000 zvířat. Každoroční nárůst je odhadován o 40 %. Z pohledu zájemce o štěně bez průkazu původu je nutné si uvědomit, že buď existuje pádný důvod, proč daný jedinec nebyl uchovněn (např. zdravotní problém) anebo se majitel o uchovnění ani nepokusil, což poukazuje právě na neznalost chovatelské problematiky a opět velké riziko zdravotních a behaviorálních problémů v budoucnosti.

Při koupi štěněte určité rasy tedy zůstává základním prvkem volba psa s průkazem původu a následná selekce řádně registrovaných chovatelů. Jen tak lze minimalizovat riziko podvodu. V příloze je uveden příklad závadného inzerátu.

¹²⁵ Tato povinnost opět vyplývá z vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček a je začleněno do Zápisního řádu ČMKU.

4.2.6 Legislativní zakotvení

Chovatelství psů je podle zákona o živnostenském podnikání volnou živností, obchod se zvířaty určenými pro zájmové chovy pak živností vázanou.¹²⁶ To však neznamená, že každý, kdo chce chovat psy a štěňata prodávat, musí tak činit pouze na základě živnostenského oprávnění. Praxe je zcela opačná. V první řadě je nutné vycházet ze zákonné definice pojmu **živnost**. Za živnost se považuje *soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem*.¹²⁷ Hranice, kdy lze chovatelství považovat za příležitostnou činnost a kdy již naplňuje znaky živnosti (hlavně z hlediska soustavnosti a účelu činnosti), dosud není jasná. Českomoravská kynologická unie doporučuje se informovat na místně příslušném finančním úřadu. Dle zkušeností ČMKU některé finanční úřady vyžadují živnostenské oprávnění již při frekvenci jednoho vrhu za rok, jiné považují i tři vrhy ročně stále za činnost příležitostnou.

Na všechny chovatele se ovšem vztahuje **zákon o daních z příjmů** č. 586/1992 Sb. Opět je potřeba posoudit účel činnosti. V případě zájmového chovu jsou příjmy z prodeje štěňat od daně osvobozeny dle § 4 odst. 1. písm. c) příjem z prodeje hmotné movité věci. V ostatních případech, kdy je hlavním účelem činnosti zisk, se jedná o zemědělskou činnost dle § 10 odst. 1. písm. a) podléhající dani z příjmu fyzických osob. Je potřeba však upozornit, že i na tuto problematiku se názory daňových odborníků různí.

Samostatnou otázkou je **povinnost chovatele k evidenci tržeb** dle zákona č. 112/2016 Sb., a to od 1. 3. 2018. Pro určení, zda příjem splňuje formální náležitosti pro evidovanou tržbu je rozhodující, jestli činnost naplňuje znaky podnikání dle občanského zákoníku. Na rozdíl od živnosti není definice podnikání vázána na dovolenost. Za podnikatele je považována každá osoba splňující znaky dané zákonem (zejména soustavnost činnosti a účel dosažení zisku) bez ohledu na to, zda má potřebné povolení nebo zda žádné povolení ke své činnosti nepotřebuje.¹²⁸ Podle vyjádření Generálního finančního ředitelství (GFŘ) není např. vyloučena situace, kdy chovatelství, jakožto zájmová činnost, bude naplňovat rovněž znaky podnikání ve smyslu zákona. Je tedy vždy

¹²⁶ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, příloha 2 - Obchod se zvířaty určenými pro zájmové chovy a příloha 4 odst. 2) - Chov zvířat a jejich výcvik (s výjimkou živočišné výroby)

¹²⁷ Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, § 2

¹²⁸ Zákon č. 85/2012 Sb., občanský zákoník, § 420

nutné individuální posouzení. Již existence chovatelské stanice podle GFR¹²⁹ naplňuje důvodný předpoklad, že jde o činnost soustavnou, neboť se může za obdobných podmínek opakovat, a to i v případě, že praktickým výsledkem je jeden či dva vrhy za život. Zda je účelem činnosti zisk, je nutné dále posoudit, a to bez ohledu na to, zda zisku nakonec bylo dosaženo.¹²⁹

Dále se na chovatele psů sdružené v chovatelských klubech s právní subjektivitou a ty s živnostenským či jiným oprávněním vztahuje **vyhláška o stanovení podmínek při chovu psů a koček** (č. 21/2013 Sb.), která stanovuje minimální věk pro odběr štěňat od feny na 50 dnů, maximální počet vrhů u chovné feny na 3 za období 24 měsíců a také přípustný věk fen pro reprodukci v závislosti na velikosti plemene.

Prakticky opomíjenou oblastí v chovatelství psů je **problematika nekalé soutěže**. Uvažujeme-li ale o prodeji štěňat jako o trhu se zvířaty, může i zde právě v souvislosti s cílenou a opakovanou činností množitelů docházet k nekalé soutěži. K jednání množitelů dochází v hospodářském styku, přičemž soutěžitelé zde nabízejí výrobky navzájem zaměnitelné (psy stejného plemene).¹³⁰ Jejich jednání může být v rozporu s dobrými mravy soutěže – množitelé nedodržují etické zásady a normy kladené na ostatní registrované chovatele.¹³¹ A jejich jednání je způsobilé přivodit újmu jak jiným soutěžitelům (ať už jednotlivým chovatelům nebo sdružením chovatelů), tak zákazníkům. Ve vztahu ke skutkovým podstatám nekalé soutěže můžeme uvažovat zejména o **klamavém označení zboží**, kdy množitelé vyvolávají dojem, že jejich štěňata vykazují charakteristické znaky plemene a že mají stejnou kvalitu jako psi s průkazem původu. Zejména označení „čistokrevný pes bez PP“ je způsobilé klamat (§ 2978). Skutkovou podstatu **zlehčování** (§ 2984) lze spatřovat v šíření nepravdivých tvrzení, že průkaz původu je potřebný pouze pro výstavní aktivity a že tito psi jsou jakýmsi luxusním zbožím. Lze zde shledávat i prvky parazitování. Jsou to řádní chovatelé, kteří drží standard, a právě podle standardu si zákazníci vybírají plemeno. Množitelé ve své podstatě nabízejí pouze levné plagiáty. Skutková podstata **ohrožení životního prostředí** pak přímo souvisí s týráním zvířat. Ze soudcovských skutkových podstat pak připadají v úvahu **obchodní praktiky těžící ze**

¹²⁹ GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ, *Vyjádření k problematice elektronické evidence tržeb ve vztahu k chovatelům psů*, [on-line], [cit. 30. 10. 2017], Dostupné z: <http://www.cmku.cz/data/novinky/394-informace-mf-cr-eet.pdf>

¹³⁰ Srov. s usnesením Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Odo1642/2005, ze dne 18. 1. 2006

¹³¹ Srov. s rozhodnutím Krajského soudu v Brně, sp. zn. 25 Cm 254/2004, ze dne 29. 10. 2007

soucitu, když určití prodejci inzerují psy, kteří budou utraceni, pokud si je do určitého data někdo nekoupí, popř. záměrně množí křížence, které vydávají za nalezené.

Nové povinnosti v zájmovém chovu přináší novela veterinárního zákona č. 166/1999 Sb. Od 1. 11. 2017 platí nově **povinnost každého, kdo chová 5 a více fen starších 12 měsíců, oznámit tuto skutečnost krajské veterinární správě**. Výjimku tvoří osoby, jejichž oznamovací povinnost upravuje jiný právní předpis a osoby, jimž jiný právní předpis stanoví právo nebo povinnost držet psy. V případě, že v jedné domácnosti žijí dva chovatelé, počet fen jednoho i druhého se pro oznamovací povinnost sčítá. Dále od 1. 1. 2020 bude platit **povinnost očipovat každého psa, a to nejpozději do půl roka věku**. Zákonodárce tuto povinnost váže na očkování psa proti vzteklině, které bude považováno za platné, pouze pokud pes splní podmínky na označení zvířat v zájmovém chovu stanovené dle předpisu EU, tedy bude očipováno.¹³² Za nesplnění těchto povinností hrozí fyzické osobě pokuta do výše 20.000 Kč, právnické osobě nebo fyzické podnikající osobě do výše 300.000 Kč. **Povinnost registrace bude nově platit i pro provozovatele zařízení, která poskytují zvířatům dočasnou péči**. Ať už se jedná o subjekty, které fungují již nyní jako útulky, a tedy plní povinnosti dané zejména zákonem na ochranu zvířat proti týrání, anebo se jedná o subjekty, které se za útulky považují, ale nazývají se depozitem, azylem či jinak. V případě, že se tato zařízení nezaregistrují jako útulky, budou pro ně platit stejné povinnosti jako pro chovatele pěti a více fen. Za tímto účelem novela zavádí definici pojmu útulek, která v dosavadní úpravě zcela chyběla.¹³³ Po registraci budou tyto subjekty, ať už útulky nebo chovatelé, automaticky zařazeny do systému kontrol Státní veterinární správy.

Základním kamenem právní ochrany zvířat pak zůstává Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, který byl podrobně analyzován v teoretické části práce.

4.2.7 Zhodnocení a návrhy

Druhé téma praktické části práce se týkalo tzv. množiren psů. Kladlo si za cíl zjistit, zda je právě v této oblasti legislativa dostatečná, popř. přednést návrh na její změnu.

¹³² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013, o veterinárních podmínkách pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu, čl. 17 odst. 1

¹³³ Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči, § 3 odst. 1 písm. kk))

Z předchozího vyplývá, že problém množíren není rozhodně zanedbatelný, ani nový. První návrh na zřízení centrální evidence psů byl v Poslanecké sněmovně ČR přednesen již v roce 2001. Ani po 16 letech se ale nedaří problém účinně řešit, spíše naopak, narostl do obřích rozměrů, kdy je Česká republika řazena mezi 3 největší exportéry takto produkováných štěňat. Zároveň se podle dostupných odhadů nelegální obchod s domácími mazlíčky považuje za jeden z nejvýnosnějších v Evropě.¹³⁴

Množírny psů lze považovat za vážný problém. Společným znakem množitelů je tajeň identity, popř. vystupování pod identitou smyšlenou a prodávání štěňat pokoutným způsobem. Často jsou prodávána štěňata nemocná a předčasně odstavená. Kontrolní orgán se o existenci závadných chovů dozví až od podvedených zákazníků, nespokojených sousedů nebo náhodných svědků, neboť množitelé tuto činnost nemají přihlášenou, byť splňují veškeré znaky podnikání a podléhají tak ze zákona registraci.¹³⁵ **V případech množíren se tedy setkáváme hned s několika závadnými jevy: neoprávněné podnikání, daňové úniky, činnosti jevící znaky podvodu, nekalé soutěže, týrání zvířat.**

V případech, kdy k odhalení množírny dojde, **je ze strany kontrolních orgánů velmi obtížné, někdy až nemožné takový chov zkontrolovat.** Kontrolní orgán nemá oprávnění vstoupit do prostor, které lze považovat za bytové. Výjimku tvoří pouze kontroly registrovaných chovatelů. S tímto se pojí i další problém v samotné kontrolní činnosti – kontrolní orgán sice nemá povinnost kontrolu předem ohlásit, ale praxe je zcela opačná. Množitel má dostatek času se na kontrolu připravit a psy např. dočasně odvést. Je pak obvyklé, že kontrolní orgán neshledá žádné porušení zákona. Častým argumentem je také pouze obecné znění zákona a absence definování minimálních standardů chovu. Jako problém se ale také ukazuje skutečnost, že se kontrolní orgány zaměřují spíše na snadno měřitelné a zjevné okolnosti – velikost kotců, čistotu prostředí, očkování, popř. tvrzení kontrolovaného kolikrát denně psy venčí, krmí, apod. Jen velmi málo reflektují psychickou pohodu zvířat a skutečnou vhodnost podmínek chovu konkrétního zvířete. Přitom týrání může nabývat širokého spektra podob. Při posuzování stavu je podle rozsudku Krajského soudu v Ostravě potřeba brát na zřetel právě i psychickou pohodu zvířat, možnost pohybu

¹³⁴ Pro nelegální obchod s domácími mazlíčky se dokonce vžil termín *zoomafie*, což je dalším odrazem toho, o jak závažný problém se jedná.

¹³⁵ Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, § 13a

každého z nich a též možnost alespoň určité formy soukromí pro každého z nich.¹³⁶ Příliš obecným zněním zákona ovšem nelze odůvodnit **udělování velmi nízkých sankcí** v případech, kdy je porušení zákona shledáno. Toto je rovněž dlouhodobý problém, kdy není vůle ze strany orgánů ukládajících sankce využívat jejich celou šíři.

Ministerstvo zemědělství spolu se Státní veterinární správou (dále SVS) slibují výrazné omezení množiren novelou veterinárního zákona. Tato přináší nové povinnosti pro vlastníky psů. Pozitivně lze hodnotit **povinnost plošného čipování psů** od roku 2020, a to z hlediska jednoznačné identifikace zvířete a dohledatelnosti jeho majitele.¹³⁷ **S ohledem na množírny ale nelze očekávat žádoucí efekt.** Čipování je v zákoně navázáno na vakcinaci psa proti vzteklině. Tato se provádí ve věku 3-6 měsíců psa. Čipování navíc není spojeno s povinnou registrací. SVS sice prosazuje i zřízení centrální evidence psů, ale obvyklý věk prodeje štěňat je 8 týdnů (v případě množitelů dokonce 3 týdny), tedy ještě před první vakcinací proti vzteklině. **S takto nastavenou povinností se nikdy nepodaří spojit štěně s tím, kdo ho prodal – tedy s konkrétním množitelem nebo překupníkem.** Přitom v původním návrhu zákona byla povinnost čipování psa navázána právě již na prodej zvířete. Tato varianta se ale ukázala neprůchozí přes Ministerstvo zemědělství, stejně jako vznik centrálního rejstříku.

Pozitivně lze hodnotit novou zákonnou definici pojmu útulek a povinnost registrace útulku u příslušné krajské veterinární správy (dále KVS). Dojde tak k narovnání podmínek mezi různými zařízeními poskytujícími zvířatům dočasnou péči. Dosud se totiž v mnoha případech taková zařízení vyhýbala svým zákonným povinnostem tím, že se nenazvala útulkem, ale např. azylem; v extrémních případech se stávalo, že v takových zařízeních docházelo rovněž k nekalému obchodování se psy nebo ke zneužívání finančních příspěvků od dárců. Rozšíření povinnosti registrace u příslušné KVS na každého, kdo vlastní 5 a více dospělých fen, lze jen těžko hodnotit, ale postižení množiren nelze očekávat. Jak již bylo zmíněno dříve – množírny naplňují veškeré znaky podnikatelské činnosti a jako takové podléhaly registraci již před novelou. Nelze očekávat, že množírny najednou začnou svou registrační povinnost dobrovolně plnit. Z hlediska ochrany zvířat jako takové lze toto opatření hodnotit jako účelné.

¹³⁶ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. 4. 2015, čj. 22 A 69/2013-30

¹³⁷ Např. ve městě Děčín je nařízeno čipování psů městskou vyhláškou již od roku 2009. Od této doby se 85 % psů umístěných do útulku vrací zpět svému majiteli do několika málo dnů od příjmu, což značně snižuje náklady na provoz. Takový pozitivní efekt ale samozřejmě předpokládá registraci čipu.

Kroky, které by mohly pomoci v účinném omezení provozu množíren lze shrnout do následujících bodů:

- 1) zvýšení informovanosti o zájmových chovech,**
- 2) důsledné uplatňování zákonných možností a udělování citelných sankcí,**
- 3) legislativní změny.**

Bylo by mylné se domnívat, že jakákoliv legislativní opatření zastaví nekalý obchod se zvířaty, pokud po nich bude poptávka. Chování zákazníků je klíčovou záležitostí. Už skutečnost, že je někdo ochoten koupit si živé zvíře od člověka, kterého pozná pouze přes telefon, nevidí podmínky chovu a nedostane žádný doklad o koupi, je alarmující. Je nutná cílená osvětová kampaň, že pes s průkazem původu není luxusní záležitost, ale standard, a že adopce opuštěného zvířete z útulku je mnohdy lepší volba, než koupě štěněte. Zatím jsou aktivity v této oblasti roztržštěné a bohužel lze konstatovat, že ze strany některých neziskových organizací jsou považovány veřejností i za nedůvěryhodné. Z řad odborníků se o osvětu pokusila Komora veterinárních lékařů ČR, i jejich snaha ale zůstala prakticky neviditelná. Zde je široký prostor pro zlepšení. Příkladem může být inzertní server Annonce, který vytvořil systém blokování závadných inzerátů, zároveň u vytypovaných inzerátů zobrazuje informace o tom, na co si dát při výběru štěněte pozor a jak se zachovat při podezření, že je určitý inzerát závadný. Nebo vzdělávací program pro děti základních škol *Kulich do škol*, vytvořený iniciativou NekupujAdoptuj a MVDr. Načeradskou, který informuje děti i jejich rodiče o dané problematice.

S důsledným uplatňováním již dnešních zákonných možností souvisí i nastartování meziresortní spolupráce. Byť je nekalý obchod se zvířaty spojen i s daňovými úniky, ze strany finanční správy mu dosud není věnována žádná pozornost. Ze strany živnostenských úřadů nedochází k automatickému hlášení KVS o vzniku subjektu povinného k registraci. A naopak, KVS nehlásí podezření na neoprávněné podnikání. Není známo, že by nějaký množitel byl potrestán právě za neoprávněné podnikání. Neexistuje jednotná praxe, kdy má mít chovatel živnostenské oprávnění. Z hlediska nekalé soutěže nejsou množírny řešeny vůbec. Ani ze strany ČMKU, jakožto sdružení chovatelů, není známa výraznější aktivita v tomto směru. Svou roli by zde mohla do budoucna sehrát i Česká obchodní inspekce, jejíž inspektoři mohou od listopadu 2017 používat skrytou identitu a vstupovat do uzamčených prostor podnikatele. Přitom to, co množitele motivuje k činnosti, je finanční prospěch. Velké mezery lze pozorovat i v praxi obcí s rozšířenou působností, kde je častá

necht' řešit týraná zvířata jejich umístěním do náhradní péče. Není bohužel výjimkou, že odhalený závadný chov není adekvátně potrestán ani za týrání zvířat, protože obec s rozhodovací pravomocí nedisponuje dostatečnými prostředky na to, aby se o zvířata postarala. I samotné krajské veterinární správy přiznávají, že v některých případech nejprve výsledky svých kontrol konzultují právě s obcemi, a teprve na základě jejich možností vydají své stanovisko.

Z hlediska změny legislativy lze doporučit tyto změny:

- 1) zřízení centrálního rejstříku psů a povinné registrace v něm,**
- 2) vytvoření všeobecně platných norem pro prodej zvířat v zájmovém chovu,**
- 3) zákaz prodeje psů bez označení mikročipem a písemné kupní smlouvy,**
- 4) umožnění kontrolním orgánům v odůvodněných případech vstup do bytových prostor.**

Mezi neziskovými organizacemi na ochranu zvířat je často diskutováno vytvoření minimálních standardů chovu psů. Minimální standardy ale nemusí znamenat, že v chovech nebudou zvířata trpět. Na jedné straně sice mohou dát kontrolním orgánům určitou oporu při konání, na druhou stranu jim ale mohou v konkrétních případech svazovat ruce, neboť mezi jednotlivými plemeny psů jsou výrazné rozdíly v nárocích na chov. Současný zákon na ochranu zvířat proti týrání dává kontrolním orgánům značně široké možnosti. Spíše je potřeba vyvíjet tlak, aby jich patřičně využívaly. Ideálním řešením by byl vznik samostatného orgánu pro welfare zvířat, jehož vyjádření by mělo dostatečnou vážnost i v případných soudních sporech.

Za důležité lze ovšem považovat vytvoření jasných pravidel pro prodej psů, které budou závazné pro všechny chovatele, nejen ty registrované. Pokud bude jednoznačně stanoven minimální věk pro odběr štěněte, povinnost jeho označení a doklady, které musí každého psa při prodeji doprovázet, bude i orientace zájemců o koupi v problematice snazší a riziko podvodu nižší.

Jednoduchým a často opomíjeným opatřením jsou také kastrační programy, které se týkají zejména koček, ale např. výrazné snížení poplatku ze psa, který je kastrován by mohlo pomoci v samovolném omezení těch drobných domácích množitelů, kteří prodejem štěnat sice nevydělávají, ale v konečném důsledku napomáhají plnit útluky pro opuštěná zvířata. Toto opatření přitom nevyžaduje žádnou zákonnou úpravu a je možné uplatnit okamžitě z vlastní iniciativy obcí.

5 Výsledky a diskuse

V rámci vlastního výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření. Vzhledem ke skutečnosti, že praktická část práce řeší dvě odlišné oblasti ochrany zvířat, byly sestaveny i dva samostatné, tematicky zaměřené, dotazníky. První se týkal pouze tzv. kožešinových zvířat. Druhý dotazník se týkal chovu psů. Cílem bylo zjistit postoje veřejnosti, popř. majitelů psů v řešené problematice.

5.1 Dotazníkové šetření – kožešinové farmy

Dotazník týkající se kožešinových zvířat byl určen široké veřejnosti. Jeho hlavním cílem bylo zjistit základní povědomí lidí o tom, co jsou kožešinová zvířata a zda lidé souhlasí se zákazem provozování kožešinových farem zákonem. Z toho důvodu byly voleny jednoduché uzavřené otázky. Pouze jedna otázka byla otevřená, ale zároveň nebyla povinná. Otázky byly voleny stejné či podobné s otázkami dříve publikovaných průzkumů, a to z důvodu sledování vývoje v názorech obyvatelstva České republiky.

Dotazování bylo provedeno on-line formou prostřednictvím serveru vyplnto.cz v období 20. května 2017 až 8. června 2017, tedy v době, kdy byla předmětná novela zákona na ochranu zvířat teprve projednávána v Poslanecké sněmovně ČR. návratnost dotazníku byla 89 %. Jedná se o orientační údaj poměru zobrazených a vyplněných dotazníků. Vzhledem ke zvolené formě dotazování není možné evidovat počet dotazníků, o které respondenti neprojeví zájem vůbec.

5.1.1 Struktura respondentů

Průzkumu se zúčastnilo 306 respondentů, z toho bylo 245 žen a 61 mužů. Takový poměr může být vysvětlen tradičně větším zájmem žen o zvířata a obecně větší ochotě žen vyplňovat různé dotazníky či ankety. Dotazník nebyl šířen prostřednictvím žádného serveru cíleného primárně na ženy. Mezi respondenty převažovali absolventi vysokých a středních škol ve věku nad 27 let. Přesná struktura respondentů je znázorněna v následující tabulce.

Tab. 1 - Struktura respondentů

Varianta znaku		Četnosti absolutní	Četnosti relativní
Pohlaví	Žena	245	80,07 %
	Muž	61	19,93 %
Vzdělání	Vysokoškolské	134	43,79 %
	Středoškolské (maturita)	119	38,89 %
	Vyučen (výuční list)	32	10,46 %
	Vyšší odborné	16	5,23 %
	Základní	5	1,63 %
Věk	do 15 let	1	0,33 %
	16 - 26 let	26	8,50 %
	27 - 41 let	144	47,06 %
	42 - 56 let	103	33,66 %
	57 let a více	32	10,46 %
Celkem		306	100 %

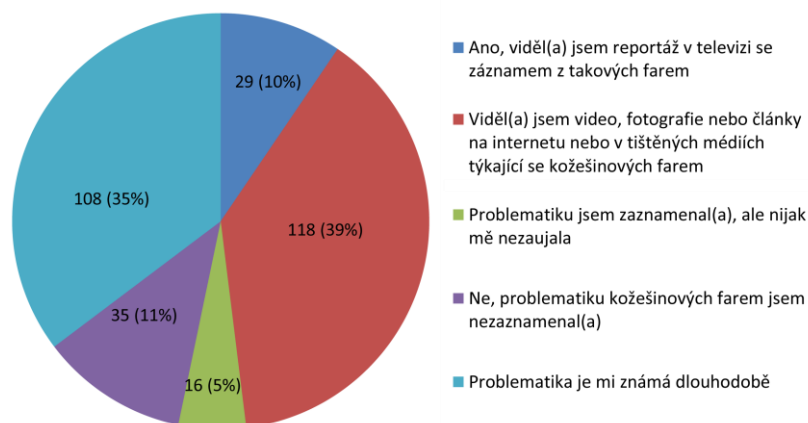
Zdroj: vlastní zpracování

5.1.2 Výsledky šetření

Kožešinovým farmám se v Česku věnovaly dvě výrazné kampaně. Kampaň „Proti srsti“ vedla nezisková organizace Svoboda zvířat již od roku 1999. V březnu 2015 spustil svou kampaň spolek OBRAZ, který se výraznou měrou podílel na rozšíření problematiky i v televizním vysílání. Nějakou formu kampaně zaznamenalo 89 % respondentů. Televizní reportáž v hlavních médiích ovšem zaznamenalo pouze 9 % z nich. Mnohem větší informační dopad měl v tomto směru internet a tištěná média. Zde zaznamenalo problematiku téměř 39 % respondentů. 35 % respondentů bylo téma známé dlouhodobě. Pouze 5 % respondentů uvedlo, že je kožešinové farmy nezajímají. I tito respondenti však vyslovili v následující otázce nesouhlas s jejich provozováním (9 z 16 respondentů).

Graf 1 - Znalost problematiky kožešinových farem

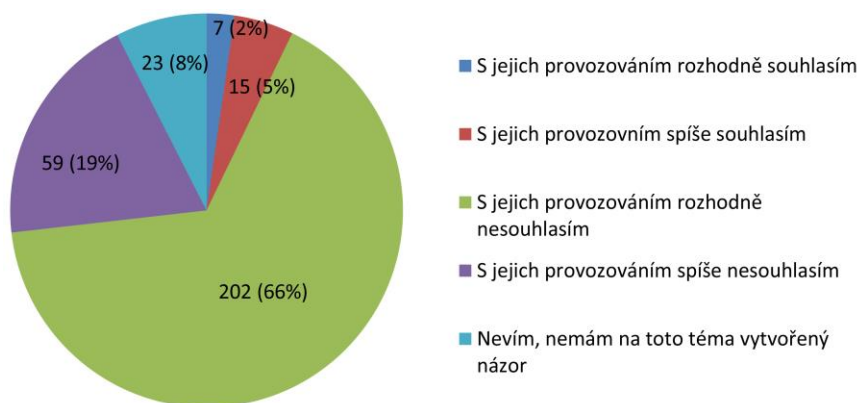
V poslední době jsou aktuálním tématem tzv. kožešinové farmy, kde se chovají zvířata pouze pro získání jejich kožešiny. Zaznamenali jste nějak tuto problematiku?

Zdroj: vlastní zpracování

Další otázka se zaměřovala na míru souhlasu či nesouhlasu s provozováním těchto farem. Nesouhlas s jejich provozováním vyjádřilo 85 % respondentů, přičemž 66 % je rozhodně proti a 19 % je spíše proti jejich provozování. Pouze 2 % respondentů s provozováním kožešinových farem rozhodně souhlasí a 5 % spíše souhlasí.

Graf 2 - Názor respondentů na provozování kožešinových farem

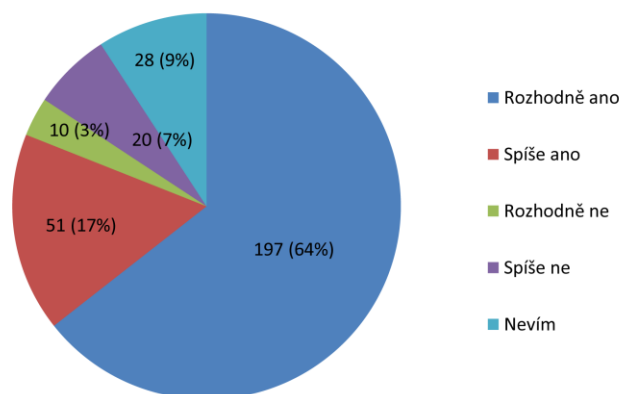

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka vycházela z hypotézy, že nesouhlas s provozováním farem nemusí nutně znamenat, že by tito lidé hlasovali pro zákaz provozování zákonem. Tato hypotéza se ovšem nepotvrdila. Pouze 10 respondentů, kteří vyjádřili nesouhlas s provozováním farem, odmítá jejich zákaz zákonem. Podle průzkumu by pro zákaz zákonem rozhodně hlasovalo či spíše hlasovalo 81 % respondentů. Tento výsledek v zásadě koresponduje s výsledky jiných veřejně dostupných průzkumů, jak bude patrné z tabulky č. 2 na následující straně.

Graf 3 - Míra (ne)souhlasu se zákonným zákazem kožešinových farem

Souhlasíte s tím, aby byly kožešinové farmy v České republice zákonem zakázány?

Zdroj: vlastní zpracování

Z již dříve provedených veřejných průzkumů je patrné, že v průběhu času je názor obyvatelstva na provozování kožešinových farem v zásadě stabilní a výrazná většina se vyslovuje pro zákaz jejich provozování, a to i přesto, že dlouhodobě pocítovala deficit informací o životních podmínkách těchto zvířat. K výraznějšímu nárůstu lidí vyslovujících se proti farmám došlo v roce 2017. Tedy v době, kdy se projednávala v Poslanecké sněmovně změna zákona, a osvětové kampaně gradovaly.

Tab. 2 - Názory týkající se kožešinových zvířat dle jiných průzkumů; vývoj v čase

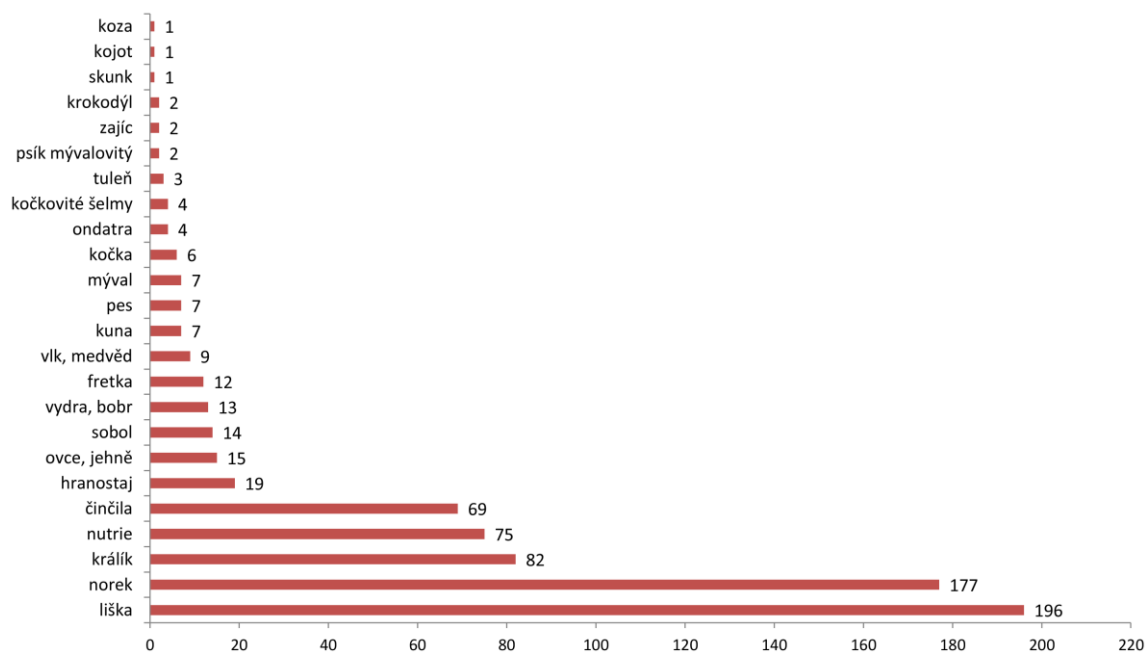
	Souhlas se zákazem chovu kožešinových zvířat	Dostatečná informovanost o životních podmínkách kožešinových zvířat	Deficit v informovanosti o životních podmínkách kožešinových zvířat
2006	67 %	17 %	71 %
2013	68 %	14 %	77 %
2015	70 %	15 %	75 %
2017	83 %	nebylo sledováno	nebylo sledováno

Zdroj: vlastní zpracování dle průzkumů pro organizaci Svoboda zvířat¹³⁸

S informovaností o problematice kožešinových farem úzce souvisí i znalost druhů kožešinových zvířat. Definujeme-li kožešinová zvířata jako ta zvířata, která se chovají pouze za účelem získání kožešiny, můžeme v rámci České republiky hovořit pouze o liškách a o norcích. Tuto odpověď však uvedlo pouze 15 % respondentů. Dříve se na našem území chovala na farmách i fretka, tu však uvedla jen 4 % respondentů. V evropském měřítku je kromě výše zmíněných zvířat poměrně rozšířen faremní chov činčil a psíků mývalovitých. Činčilu uvedlo 23 % respondentů, psíka mývalovitého pouze 2 respondenti (0,7 %). Mezi vyjmenovanými druhy se dále objevili i kriticky ohrožený vlk a medvěd, nebo silně ohrožená vydra a bobr (tato přísně chráněná zvířata zařadilo mezi kožešinová 7 % respondentů). Z těch respondentů, kteří uvedli alespoň jedno zvíře, 61 % zařadilo do svého výčtu nějaké, které není považováno za kožešinové. Nejčastěji se jednalo o králíka. Velká variabilita odpovědí byla zaznamenána i u respondentů, kteří uváděli, že je jim řešená problematika známá dlouhodobě. 53 % z nich ve svém výčtu uvedlo zvíře, které není považováno za kožešinové. Nejčastěji se jednalo o králíka (40 % respondentů, kteří uvedli alespoň 1 zvíře). V následujících grafech jsou znázorněna uváděná zvířata a četnosti jejich výskytu v dotazníku. Otázka byla koncipována jako otevřená.

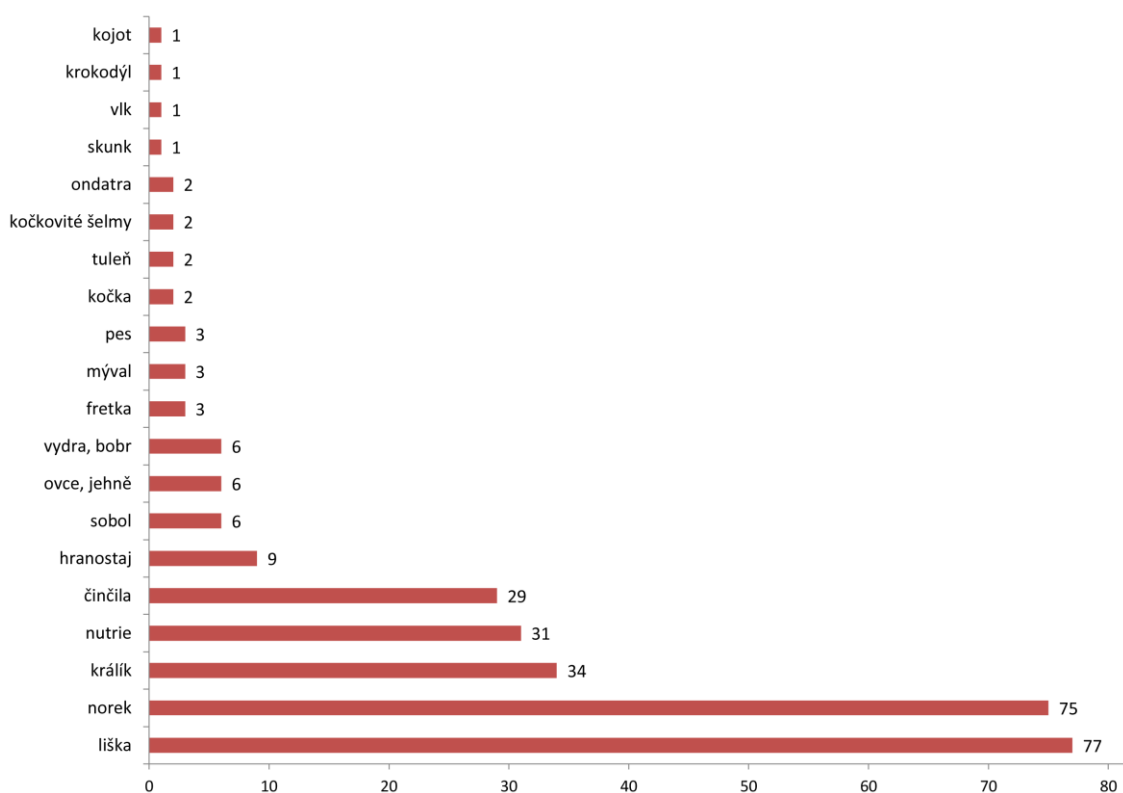
¹³⁸ Svoboda zvířat, *Veřejné mínění o kožešinové módě*, [on-line], [cit. 8. 9. 2017], Dostupné z: <http://www.protistrsti.cz/verejne-mineni-br-o-kozesine-mode.htm>

Graf 4 – Uváděné druhy kožššinových zvířat; absolutní četnosti

Zdroj: vlastní zpracování

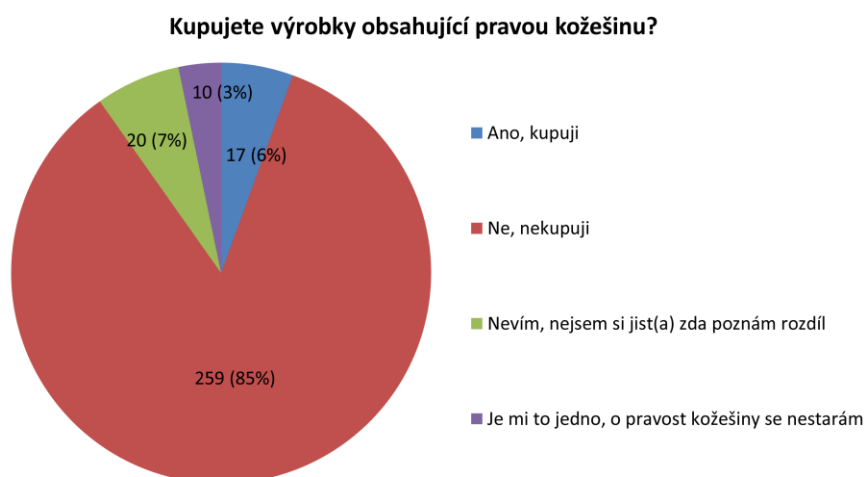
Graf 5 - Kožššinová zvířata dle respondentů s dlouhodobou znalostí problematiky

Zdroj: vlastní zpracování

K nákupu výrobků obsahujících pravou kožešinu se v průzkumu přihlásilo pouze 6 % respondentů. 85 % respondentů uvádí, že pravou kožešinu nekupuje a pouze 3 % respondentů nezáleží na tom, zda je kožešina pravá či umělá.

Graf 6 - Nákup výrobků s pravou kožešinou

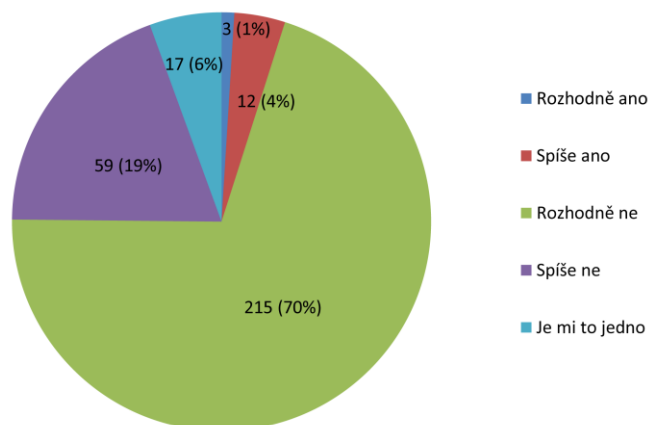

Zdroj: vlastní zpracování

Názor obyvatel na to, zda je v dnešní době potřeba používat v módním průmyslu pravé kožešiny, je jedním z ukazatelů, který se sleduje dlouhodobě. Podle šetření pro tuto práci je 70 % respondentů přesvědčeno, že používání pravých kožešin nutné rozhodně není. Dalších 19 % se přiklání k názoru „spíše ne“. Pouze 5 % dotázaných zastává názor, že používání pravých kožešin je nutné i v dnešní době.

Graf 7 - Nutnost používání pravých kožešin v módě

Je podle vašeho názoru potřeba v dnešní době používat v módním průmyslu pravé kožešiny?

Zdroj: vlastní zpracování

Vývoj této otázky v čase dle ostatních veřejných průzkumů je znázorněný v následující tabulce. Je zde patrný dlouhodobě převažující názor společnosti, že používání pravých kožešin není v dnešní módě nutné.

Tab. 3 - Nutnost pravé kožešiny v módním průmyslu; vývoj v čase

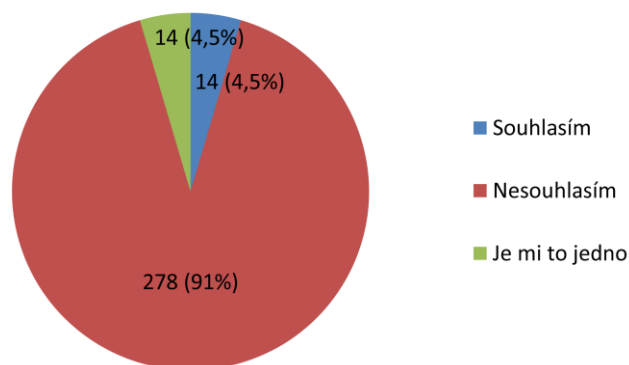
	Pravá kožešina není v dnešní společnosti v módě nutná	Pravá kožešina je v dnešní společnosti v módě nutná	Nevím
2006	76 %	15 %	9 %
2013	80 %	11 %	9 %
2015	78 %	14 %	8 %
2017	81 %	12 %	7 %

Zdroj: vlastní zpracování dle průzkumů pro organizaci Svoboda zvířat¹³⁹

Se zabíjením zvířat výhradně pro získání kožešiny nesouhlasí 91 % respondentů. Procento respondentů, kteří naopak se zabíjením zvířat výhradně pro kožešinu souhlasí nebo je jim jedno, za jakým účelem se zvířata zabíjejí, je shodné, a to 4,5 %.

Graf 8 - (Ne)souhlas se zabíjením zvířat výhradně pro kožešinu

Souhlasíte se zabíjením zvířat výhradně pro získání jejich kožešiny?

Zdroj: vlastní zpracování

I v této otázce se jedná o dlouhodobý trend, jak je znázorněno v tabulce na následující straně.

¹³⁹ Svoboda zvířat, *Veřejné mínění o kožešinové módě*, [on-line], [cit. 8. 9. 2017], Dostupné z: <http://www.protisrsti.cz/verejne-mineni-br-o-kozesine-mode.htm>

Tab. 4 - (Ne)souhlas se zabíjením zvířat výhradně pro kožešinu; vývoj v čase

	Souhlas se zabíjením zvířat pro kožešinu	Nesouhlas se zabíjením zvířat pro kožešinu	Nevím
2006	25 %	68 %	7 %
2013	25 %	70 %	5 %
2015	20 %	74 %	6 %
2017	14 %	80 %	4 %

Zdroj: vlastní zpracování dle průzkumů pro organizaci Svoboda zvířat¹⁴⁰

5.1.3 Shrnutí výsledků

Z dotazníkového šetření, které bylo provedeno pro účely této práce a zúčastnilo se ho 306 respondentů, vyplývá, že:

89 % respondentů uvádí, že je jim **známa problematika tzv. kožešinových farem,**

81 % respondentů **souhlasí se zákazem kožešinových farem zákonem,**

85 % respondentů **nekupuje výrobky obsahující pravou kožešinu,**

90 % respondentů **nepovažuje kožešinovou módu za nezbytnou,**

91 % respondentů **nesouhlasí se zabíjením zvířat pouze pro získání kožešiny.**

Z dotazníkového šetření je patrné, že zákaz provozování kožešinových farem zákonem podporuje výrazná většina obyvatelstva. Z porovnání s ostatními veřejnými průzkumy provedenými v dřívějších letech navíc vyplývá, že jde o podporu dlouhodobého charakteru, která má spíše vzrůstající tendenci. V šetření nebyly nalezeny žádné významné závislosti mezi odpověďmi. Názory respondentů nejsou závislé na pohlaví, věku ani na dosaženém vzdělání.

¹⁴⁰ Svoboda zvířat, *Veřejné mínění o kožešinové módě*, [on-line], [cit. 8. 9. 2017], Dostupné z: <http://www.protistrsti.cz/verejne-mineni-br-o-kozesine-mode.htm>

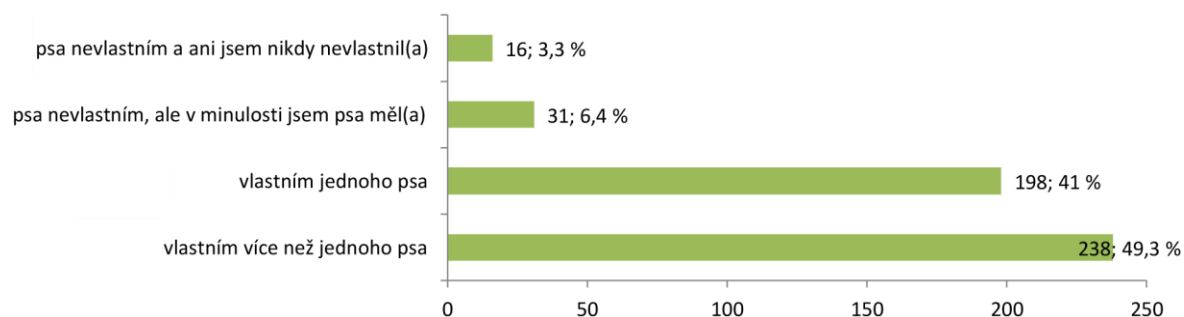
5.2 Dotazníkové šetření – množírny psů

Druhý dotazník, týkající se chovu psů, byl určen taktéž široké veřejnosti. Otázky byly voleny tak, aby na ně mohli odpovědět i respondenti, kteří sice psa nevlastní, ale řešená problematika je zajímavá. Šetření si kladlo za cíl zjistit, jakým způsobem se lidé rozhodují při výběru psa, a z toho vyplývající míru ohrožení podvodnými praktikami množitelů. Dotazování bylo provedeno rovněž on-line formou prostřednictvím serveru vyplnto.cz, a to v období 8. 10. 2017 - 13. 10. 2017. Návratnost dotazníku byla 84,3 %.¹⁴¹

5.2.1 Struktura respondentů

Průzkumu se zúčastnilo 483 respondentů. 90 % respondentů vlastní psa, přičemž téměř 50 % vlastní psů více a 6 % respondentů uvedlo, že psa vlastnilo někdy v minulosti. Respondenti, kteří v současnosti žádného psa nevlastní, neprojeví o dotazník významný zájem. Pouze necelá 3 % respondentů uvedla, že psa sice nevlastní, ale jeho pořízení zvažují. Z respondentů, kteří o pořízení psa ani nikdy neuvažovali, vyplnili dotazník pouze 4. Pro další zpracování byly skupiny respondentů, které nikdy psa nevlastnily, sloučeny.

Graf 9 - Respondenti dle vlastnictví psa

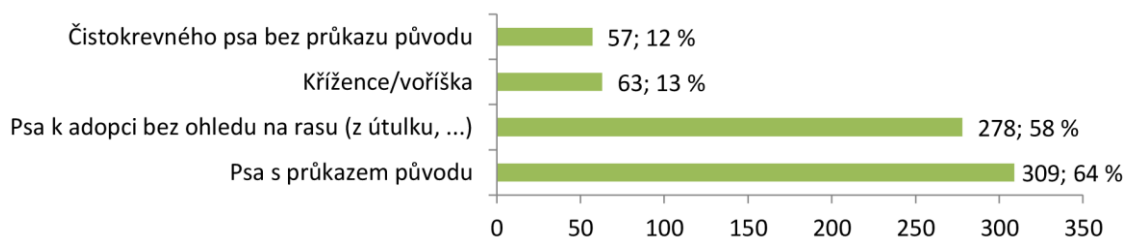
Zdroj: vlastní zpracování

5.2.2 Výsledky šetření

První ze zjišťovacích otázek byla zaměřena na osobní preference respondenta při výběru konkrétního psa. Respondenti volili ze čtyř variant. Respondent musel zvolit alespoň jednu z nich. V následující otevřené otázce mohl svou volbu zdůvodnit.

¹⁴¹ Orientační údaj vyjadřující poměr zobrazených a skutečně vyplněných dotazníků.

Graf 10 - Preference při výběru konkrétního psa

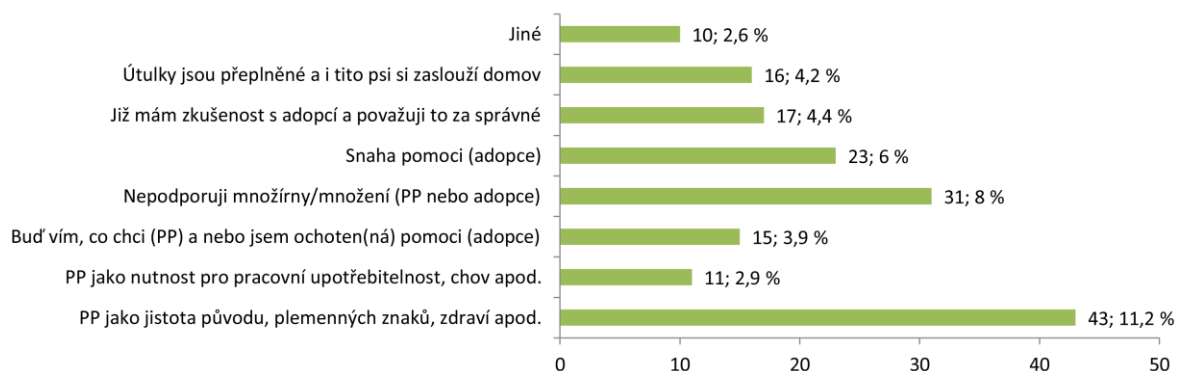

Zdroj: vlastní zpracování

Z hlediska podvodných praktik množitelů jsou nejohroženější skupinou lidé, kteří kupují tzv. čistokrevné psy bez průkazu původu. Tuto možnost by volilo 12 % respondentů. Nejčastějším důvodem pro tento výběr byl názor, že na původu psa nezáleží. Nicméně tyto zároveň uváděli, že odmítají nekontrolované křížení a čistokrevného psa bez průkazu původu volí z důvodu garance zdraví, povahových rysů, popř. eliminace psa z příbuzenského spojení. Tyto argumenty se ovšem navzájem vylučují a poukazují na neznalost problematiky a předpokládané potenciální ohrožení praktikami množitelů.

Pozitivně lze vnímat procento respondentů, kteří by byli ochotni adoptovat opuštěného psa. 58 % respondentů vlastnících psa je ochotno k adopci. Překvapivě je k adopci ochotná i nadpoloviční většina těch, kteří zatím žádného psa nemají, a dalo by se u nich předpokládat více předsudků (55 %). Ti respondenti, kteří by volili „čistokrevného“ psa bez průkazu původu, jsou ochotni k adopci pouze z 35 %. Budeme-li brát v potaz pouze respondenty, kteří by volili psa s průkazem původu nebo psa k adopci, jakožto jediné dvě varianty, které lze z chovatelského hlediska považovat za etické, jedná se o 80 % respondentů. Nejčastější důvody k této volbě jsou znázorněny v následujícím grafu.

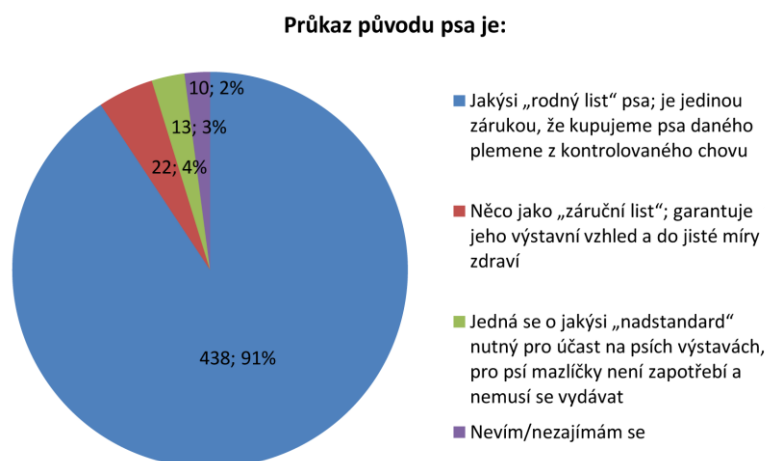
Graf 11 - Důvody pro pořízení psa s průkazem původu (PP)/k adopci

Zdroj: vlastní zpracování

Následující dvě otázky zjišťovaly znalosti respondentů ohledně průkazu původu psa. Drtivá většina respondentů považuje správně průkaz původu za jakýsi „rodný list“ psa, který je jedinou zárukou, že se jedná skutečně o konkrétní plemeno. Přesto téměř 40 % respondentů neví, že průkaz původu dostane každé štěně z daného vrhu. Právě této neznalosti neetičtí chovatelé opět často zneužívají. Znalost problematiky přitom není závislá na vlastnictví psa.

Graf 12 - Znalosti ohledně průkazu původu psa (1)

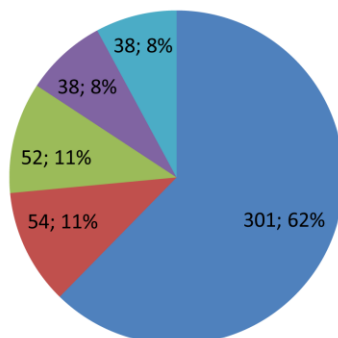

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 13 - Znalosti ohledně průkazu původu psa (2)

Na průkaz původu mají nárok:

- Každé štěně, které se narodilo rodičům s průkazem původu, a kteří byli uznáni chovatelským klubem jako chovní
- Vždy určitý počet štěňat z vrhu po rodičích s průkazem původu (určuje příslušný chovatelský klub), nadpočetná štěňata se mohou prodávat jako čistokrevná bez průkazu původu
- Všechna štěňata po rodičích s průkazem původu, která mají výstavní předpoklady (posuzuje chovatel nebo poradce chovu); štěňata bez výstavních předpokladů průkaz původu nedostávají (např. pro špatné zbarvení)
- Každé štěně po rodičích s průkazem původu za předpokladu, že o něj majitel požádá; cena štěněte je pak obvykle navýšena o příplatek za vystavení průkazu
- Nevím/nezajímám se

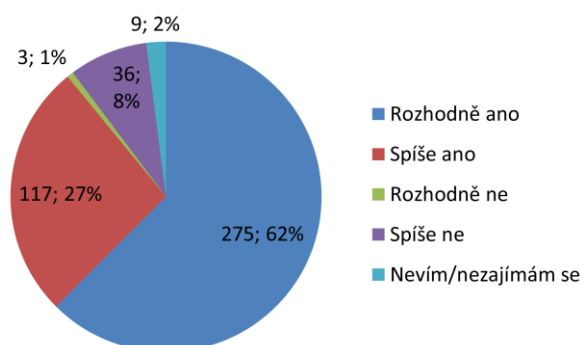

Zdroj: Vlastní zpracování

S předchozí (ne)znalostí souvisí i názor respondentů, zda považují za problém prodej tzv. čistokrevných psů bez průkazu původu. Dalo by se předpokládat, že respondenti, kteří nemají znalosti ohledně vydávání průkazu původu, budou v této otázce tolerantnější. Hypotéza však nebyla šetřením potvrzena. 89 % respondentů považuje prodej tzv. čistokrevných psů bez průkazu původu za problém.

Graf 14 - Míra (ne)souhlasu s prodejem tzv. čistokrevných psů bez PP

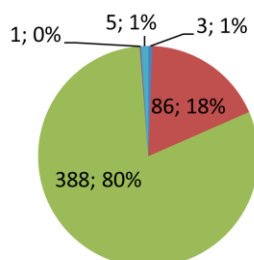
Považujete prodej tzv. čistokrevných psů bez průkazu původu za problém?

Zdroj: vlastní zpracování

V otázkách týkajících se přímo tzv. množírny psů, vyjádřili respondenti opět výraznou shodu. 80 % respondentů považuje za množírnu chov psů v nevyhovujících podmínkách za účelem maximalizace zisku. 18 % respondentů je pak ve svém úsudku přísnější a považuje za množírnu jakýkoliv chov psů bez průkazu původu. Pouze 4 respondenti nevěděli, co termín „množírna“ představuje.

Graf 15 - Chápání termínu "množírna psů"

- Jedná se o slangové označení běžné chovatelské stanice, kde se odchovává více ras psů
- Jedná se o jakýkoliv chov psů bez průkazu původu
- Jedná se o chov psů s minimálními náklady v nevyhovujících podmínkách za účelem maximálního zisku z prodeje štěňat
- Nevím/nezajímám se
- Jiné

Zdroj: vlastní zpracování

Obdobnou shodu vyjádřili respondenti u otázky, zda by si koupili štěně od množitele. 90 % respondentů takovou koupi odmítlo, přičemž 89 % z nich by si štěně od množitele rozhodně nekoupilo a dalších 6 % by si ho spíše nekoupilo. Pouze 5 % respondentů si nebylo jisto tím, že by poznali rozdíl mezi množitelem a seriózním chovatelem. Vědomě by si štěně od množitele nekoupil nikdo. Takový výsledek se dal očekávat. Proto se následující dvě otázky zaměřily právě na rozdíl mezi množitelem a seriózním chovatelem. Respondenti vybírali z nabídnutých charakteristik, které měli přiřadit buď množiteli, nebo chovateli. Z grafů je patrné, že informovanost respondentů o základních charakteristikách seriózního chovatele, je vysoká. Naopak informovanost o praktikách množitelů již tak jednoznačná není. Pro množitele je typické, že vám přivezou štěně k předání kamkoliv, neboť své bydliště skrývají (neoznačilo 24 % respondentů). Mezi sofistikovanější praktiky pak patří právě nabízení slevy, pokud si zájemce nevezme se psem i průkaz původu (neoznačilo 42 % respondentů).

Graf 16 - Okolnosti naznačující, že jednáte se seriózním chovatelem

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 17 - Okolnosti naznačující, že jednáte s tzv. množitelem

Zdroj: vlastní zpracování

Kromě informovanosti majitelů psů je důležité i jejich konkrétní nákupní chování. V následující otázce bylo respondentům nabídnuto devět faktorů, které mohou mít vliv na rozhodnutí o koupi u konkrétního prodejce. Na škále od jedné do sedmi měli respondenti ohodnotit, jakou důležitost danému faktoru přisuzují, přičemž hodnota 1 znamenala nejmenší důležitost. Výsledky jsou zaznamenány v následující tabulce. Respondenti kladli největší důraz na zdravotní stav předků vybraného psa. Přitom důležitost průkazu původu byla vnímána méně a s největší variabilitou. Pořizovací ceně přisuzují respondenti spíše střední důležitost.

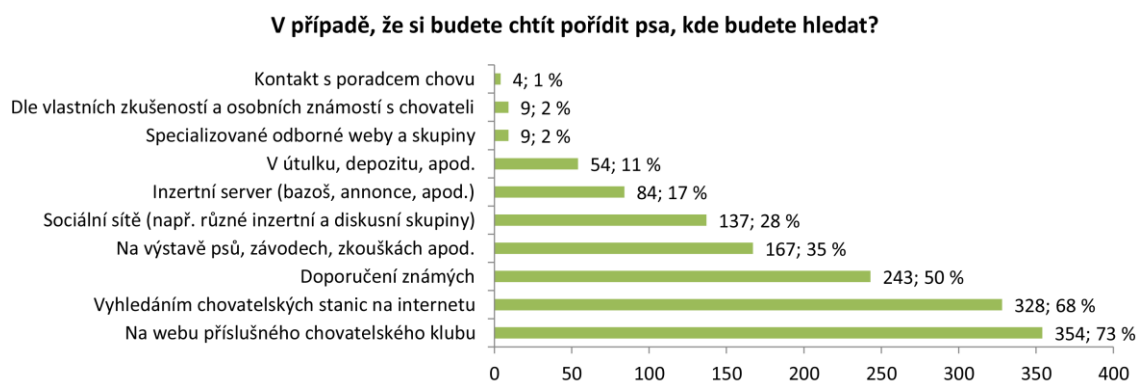
Tab. 5 - Důležitost jednotlivých faktorů při koupi psa určité rasy

	Průměr	Rozptyl	Modus	Medián
Zdravotní stav předků	6.387	1.927	7	7
Možnost nezávazně navštívit prostředí, ve kterém je pes odchováván	6.342	1.749	7	7
Vidět matku psa, kterého plánuji koupit	6.228	2.217	7	7
Pověst chovatelské stanice	6.211	2.009	7	7
Průkaz původu	5.621	4.5	7	7
Pořizovací cena	3.631	3.463	4	4
Jak daleko ode mě prodávající bydlí	2.427	2.721	1	2
Co nejnižší věk	2.263	3.486	1	1
Vyzvednutí psa v blízkosti bydliště	1.752	2.27	1	1

Zdroj: vlastní zpracování

Nákupní chování se nakonec projevuje i tím, kde bude zájemce konkrétního psa hledat. Otázka byla koncipována jako polootevřená a respondent musel vybrat alespoň jednu z možností, popř. mohl uvést vlastní. Je zvláštností, že ve druhé otázce dotazníku vyjádřilo 58 % respondentů ochotu psa adoptovat, ale pouze 11 % by se zajímalo o nabídku útulků a podobných zařízení.

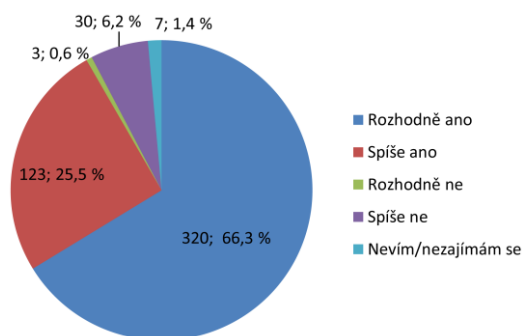
Graf 18 - Zdroj informací při zájmu pořízení psa

Zdroj: vlastní zpracování

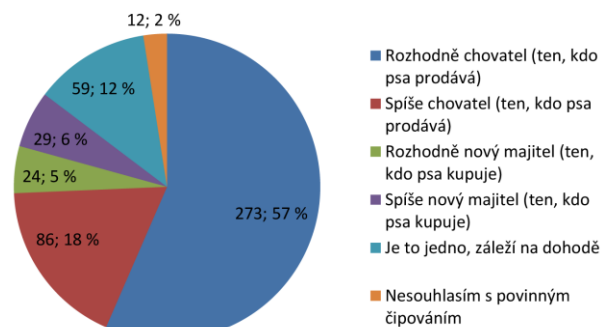
Od roku 2020 platí v České republice dle novely veterinárního zákona povinnost čipování všech psů. Právě názoru ohledně čipování se týkaly poslední tři otázky. Souhlas s povinným čipováním vyjádřilo více jak 90 % respondentů, přičemž 74 % respondentů si myslí, že by tuto povinnost měl mít ten, kdo psa prodává. Pouze 11 % respondentů zastává názor, že by psa měl čipovat až nový majitel. Tedy tak, jak to zamýšlí zmiňovaná novela.

Graf 19 - Míra souhlasu s povinným čipováním

Zdroj: vlastní zpracování

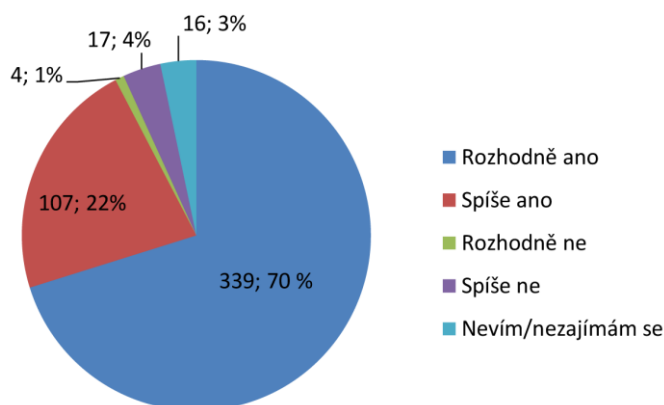
Graf 20 - Kdo by měl mít povinnost čipovat

Zdroj: vlastní zpracování

S povinným čipováním psů je již sedmnáct let diskutováno i zřízení centrálního rejstříku psů, se kterým ani nejnovější úprava prozatím nepočítá. Vznik centrálního rejstříku psů a povinnou registraci v něm by podpořilo 92 % respondentů.

Graf 21 - Míra souhlasu se zřízením centrálního rejstříku psů

Zdroj: vlastní zpracování

5.2.3 Shrnutí výsledků

Z dotazníkového šetření, které bylo provedeno pro účely této práce a zúčastnilo se ho 483 respondentů, vyplývá, že:

- 80 %** respondentů by v případě pořízení psa volilo **jedince s průkazem původu nebo adopci**, tedy varianty, které lze z chovatelského hlediska považovat za etické,
- 90 %** respondentů ví, **co to je průkaz původu psa**, ale téměř **40 %** neví, **jaký pes má na něj nárok**,
- 89 %** respondentů **považuje prodej „čistokrevných“ psů bez PP za problém**,
- 90 %** respondentů **souhlasí s povinným čipováním psů** s tím, že tuto **povinnost má nést chovatel, který psa prodává**,
- 92 %** respondentů **by podpořilo centrální rejstřík psů s povinnou registrací**.

Z dotazníkového šetření je patrné, že se ho účastnili v převážné míře respondenti se zájmem a znalostmi v řešené problematice, a s tímto ohledem je nutné přistupovat i k výsledkům. V šetření nebyly nalezeny žádné významné závislosti mezi odpověďmi. Výsledky nelze vztahovat k laické veřejnosti, ze které se v převážné míře rekrutují zákazníci podvodných prodejců psů. Přesto lze z šetření vyvodit určité závěry.

- 1) **I přesto, že se šetření zúčastnili převážně problematiky znalí respondenti, takřka polovina z nich neví, jaký pes má nárok na průkaz původu – základní prvek řádného chovatelství. U laické veřejnosti se dá předpokládat neznalost mnohonásobně větší, a tím pádem i větší ohrožení podvodným jednáním.**
- 2) **I přesto, že je více jak polovina respondentů ochotna k adopci opuštěného psa, útulky stále bojují s nedostatečnou kapacitou. V těchto se v převážné míře nachází kříženci nebo „čistokrevní“ psi bez průkazu původu. Lze usuzovat, že prodej tzv. čistokrevných psů bez průkazu původu lze považovat skutečně za problém, který je nutné akutně řešit.**
- 3) **Povinnost čipovat psa je vnímána jako správná, nicméně by ji měl nést chovatel, který psa prodává. Rovněž zřízení centrálního rejstříku psů a povinnost registrace v něm je považováno za správné.**

6 Závěr

Tato práce se věnuje právní ochraně zvířat ve vybraných oblastech zájmového a komerčního chovu. Za hlavní cíl si kladla podrobné shrnutí právní ochrany právě ve vybraných oblastech týkajících se zvířat a přednesení konkrétních návrhů na zlepšení legislativy, pokud by byla shledána za nedostatečnou. Práce je členěna na tři hlavní části - část teoretickou, praktickou a oddíl věnující se výsledkům a diskusi.

Teoretická část je uvozena kapitolami o etice a historii ochrany zvířat. Právě etika nám dává odpověď na otázku, jak by se měl člověk chovat ke zvířatům. Znalost historie nám pak dává určitý nadhled, neboť dokazuje, že jednání, které dnes považujeme za nepřijatelné, mohlo být ve své době vnímáno jako zcela normální.

Na historii právní ochrany zvířat navazuje podrobná analýza dnešní právní úpravy. Protože je právní ochrana zvířat velmi rozsáhlá, věnuje se tato analýza jen těm předpisům, které lze považovat za stěžejní. Ze soukromoprávní ochrany se jedná o občanský zákoník, který má sice ze své podstaty jen omezené možnosti ochrany zvířat, ale výslovně stanovuje **status zvířete jako smysly nadaného živého tvora se zvláštním významem a hodnotou**. Ve veřejnoprávní ochraně má pak zásadní postavení zákon na ochranu zvířat proti týrání a trestní zákoník, který řeší ty nejzávažnější protiprávní činy spáchané na zvířatech.

Praktická část práce dále analyzuje dvě konkrétní oblasti ochrany zvířat. Zároveň byla provedena dvě samostatná, tématicky zaměřená, dotazníková šetření. První oblastí zkoumání byla problematika farmového chovu kožešinových zvířat, tj. zvířat, která jsou chována výhradně za účelem získání jejich kožešiny. V českém prostředí se jedná převážně o lišky a norky. Podle novely zákona na ochranu zvířat proti týrání z října 2017, **mají provozovatelé kožešinových farem povinnost tyto své chovy uzavřít do 31. 1. 2019**. Podmínkami chovu a z nich vyplývajících problémů v oblasti welfare se zabývala zejména kapitola 4.1.3. Ze zjištěných skutečností vyplývá, že je prakticky nemožné legislativně upravit standardy chovu tak, aby tato zvířata netrpěla. Zákaz provozování takových farem zákonem lze tedy považovat za krok správným směrem. Ostatně stejný zákaz platí již v 8 státech Evropy. Další státy tyto chovy omezují natolik, že se ve výsledku stávají nerentabilními. Od používání pravých kožešin navíc ustupují i významné módní domy. Důvody jsou výhradně etické.

Z provedeného dotazníkového šetření vyplývá, že 81 % dotazovaných se zákazem kožešinových farem zákonem souhlasí a 91 % dotazovaných nesouhlasí se zabíjením zvířat

výhradně pro získání jejich kožešiny. Při porovnání těchto výsledků s výsledky průzkumů provedených v minulosti je patrné, že se jedná o dlouhodobé postoje obyvatelstva.

Druhým, samostatně řešeným tématem, byly tzv. **množírny psů**. Chovatelství psů má v České republice dlouhou tradici. V mnoha kynologických oborech patříme mezi světovou špičku. V posledních letech se ale řadíme i mezi státy, které drží přední příčky v intenzivní produkci štěňat nejasného původu. Pro tzv. množírny platí do důsledku **pravidlo minimálních nákladů a maximálního zisku**. Negativní důsledky takového chovu jsou podrobně popsány zejména v kapitole 4.2.3. Produkce českých množitelů se odhaduje na stovky tisíc štěňat ročně. Vážnost situace reflektuje označení *zoomafie*, které se vžilo i v odborných kruzích.

Problematika množíren je předmětem intenzivních debat více jak deset let. Přesto se ji stále nedaří efektivně řešit. V současné době si Ministerstvo zemědělství a Státní veterinární správa **slibují výrazné omezení tohoto obchodu díky novele veterinárního zákona**, která přináší nové povinnosti vlastníkům psů. Zejména se jedná o povinnost registrace těch chovatelů, kteří vlastní 5 a více dospělých fen u příslušné krajské veterinární správy a povinné označování všech psů mikročipem od roku 2020, které ale zákon spojuje s vakcinací psa proti vzteklině. **S ohledem na ochranu zvířat jako takovou se dají považovat uvedené kroky za správné. S ohledem na omezení množírny, ale nedostačující.**

Z dotazníkového šetření, které bylo provedeno pro potřeby této práce, vyplynulo, že by si nikdo vědomě štěně od množitele nekoupil. 90 % respondentů ví, co to je průkaz původu psa, ale téměř 40 % neví, jaký pes má na něj nárok. Tomu napovídají i odhady z jiných průzkumů, podle kterých je v České republice chováno cca 2,5 mil. psů, z nichž pouze jedna čtvrtina má průkaz původu.

Uvažujeme-li tedy o změně legislativy, měla by v první řadě zahrnovat jednoznačné stanovení všeobecně platných pravidel pro prodej psů. Zejména pak zákaz prodeje štěňat, která nejsou označena mikročipem a zákaz prodeje bez písemné kupní smlouvy. S povinností čipování se ovšem musí pojít i vznik centrálního registru psů. Bez registrace bude čip, a tedy i prodávající, dále nedohledatelný. Zároveň je nutné provádět cílenou osvětovou kampaň u veřejnosti, neboť vysoká poptávka po levných štěňatech je to, co množitele motivuje ke své činnosti. V neposlední řadě je pro efektivní boj s množírnami nutné důsledné vymáhání již platné legislativy a udělování citelných sankcí.

Vzhledem ke skutečnosti, že v průběhu vzniku práce došlo k přijetí zákona, který zakazuje provozování kožešinových farem v České republice, lze konstatovat, že je na tomto úseku ochrany zvířat legislativa na maximální možné úrovni. Přínosem práce by mělo být osvětlení, proč je tento zákaz žádoucí, neboť lze očekávat, že se provozovatelé farem pokusí účinnost zákona zvrátit ústavní žalobou. Co se týče množitelství psů je situace značně komplikovanější. Současná legislativa disponuje širokými možnostmi, tyto ale nejsou prakticky využívány. Rovněž judikatura na úseku ochrany zvířat je poměrně chudá. Nicméně lze shledat i zásadní legislativní mezery. Přínosem práce by mělo být především poukázání na závažnost situace a přednesení konkrétních návrhů, kterými byl naplněn i hlavní cíl práce.

7 Seznam použitých zdrojů

Použitá literatura:

- BEKOFF, Marc. *Na zvířatech záleží*. 1. vydání. Praha: Triton, 2009. ISBN: 978-80-7387-322-6
- BORIA, Sax. *Zvířata ve Třetí říši: domácí mazlíčci, obětní beránci a holocaust*. 1. vydání. Praha: Dokořán, 2003. ISBN: 80-86569-49-7
- ČERVENÝ, JAROSLAV a kol. *Ottova encyklopedie: Myslivost*. 2. upravené vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2010. ISBN: 978-80-7360-895-8
- DUNOVÁ, Andrea. *O čem sní holčičky z množíren*. 2016. ISBN: 978-80-270-0816-2
- KAUCKÝ, Milan. *Zvíře v novém občanském zákoníku*. Referát přednesený na odborné konferenci na téma Welfare v ČR (09/2014) na Veterinární a farmaceutické univerzitě Brno
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN: 80-7179-028-1
- KOHÁK, Erazim. In SINGER, Peter. *Osvobození zvířat*. Praha: Práh, 2001. ISBN: 80-7252-042-3
- KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky, přepracované vydání*. Praha: SLON, 2012. ISBN: 978-80-85850-86-4
- KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní: zvířata v kulturních kontextech*. 2. vydání. Praha: Academia, 2012. ISBN 978-80-200-2113-7
- MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. 1. vydání. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9
- MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvíře jako předmět právní úpravy veřejného práva a nový občanský zákoník*. České právo životního prostředí 1/2014. ISSN: 1213-5542
- ONDREJOVÁ, Dana. *Nekalá soutěž v novém občanském zákoníku: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN: 978-80-7400-522-0
- OSINA, Petr. *Teorie práva*. 1. Vydání. Praha: Leges, 2013. ISBN: 978-80-87576-65-6
- PEKÁREK, Milan, PRŮCHOVÁ, Ivana, DUDOVÁ, Jana, JANČÁŘOVÁ, Ilona, TKÁČIKOVÁ, Jana, *Právo životního prostředí 1. díl*, 2. přepracované vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4926-0
- PRCHALOVÁ, Jana. *Právní ochrana zvířat*. 1. vydání. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8

- RYDVAL, Tomáš. *Co je (živé) zvíře?*. Právník 3/2009. ISSN: 0231-6625
- RYDVAL, Tomáš. *Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice*. Aplikované právo 2/2006. ISSN: 1214-4878
- SOKOL, Jan. *Etika a život: pokus o praktickou filosofii*. 1. vydání. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN: 978-80-7429-063-3
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník - komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-109-3
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník komentář, svazek I*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN: 978-80-7478-370-8

Elektronické zdroje:

- Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku*. [on-line] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- FUR INFORMATION CENTER. *Web*. [on-line] Dostupné z: <http://www.fureurope.eu/>
- GENERÁLNÍ FINANČNÍ ŘEDITELSTVÍ. *Vyjádření k problematice elektronické evidence tržeb ve vztahu k chovatelům psů*. [on-line]. Dostupné z: <http://www.cmku.cz/data/novinky/394-informace-mf-cr-eet.pdf>
- GFK. *Global study: Pet ownership*. [on-line]. Dostupné z: <http://www.gfk.com/global-studies/global-studies-pet-ownership/>
- iDNES.cz. *OBRAZEM: Jsme snadný cíl k likvidaci, říká majitel kožešinové farmy*. [on-line]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kozesinove-farmy-norek-zvire-farma-vojtisek-velky-ratmirov-prp-/domaci.aspx?c=A170131_140808_domaci_top
- INTERNATIONAL FUR FEDERATION. *Web*. [on-line] Dostupné z: <https://www.wearefur.com/>
- JANKO, Karel. *Otevřený dopis poslankyním a poslancům Parlamentu České republiky k otázce tzv. kožešinových farem*. [on-line]. Dostupné z: http://www.obrancizvirat.cz/wp-content/uploads/2016/09/odopis_web.pdf
- McMILLAN, Franklin. D. *Behavioral and psychological outcomes for dogs sold as puppies through pet stores and/or born in commercial breeding establishments: Current knowledge and putative causes*. [on-line]. Dostupné z: [http://www.journalvetbehavior.com/article/S1558-7878\(17\)30010-2/pdf](http://www.journalvetbehavior.com/article/S1558-7878(17)30010-2/pdf)
- MINISTERSTVO VNITRA. *Stanovisko Ministerstva vnitra ve věci ztrát a nálezů*. [on-line]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/stanovisko-mv-ve-veci-ztrat-a-nalezu-pdf.aspx>

- MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *Vyjádření k výši sankcí na úseku ochrany zvířat proti týrání*. [on-line]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/105142/Vyse_sankci.pdf
- MÜLLEROVÁ, Hana. *Kam směřuje právní ochrana zvířat?*. [on-line] Dostupné z: http://www.academia.edu/12129280/Kam_směruje_právní_ochrana_zvířat_2012
- MÜLLEROVÁ, Hana. *Zvíře jako objekt právních vztahů*. Dny práva 2010: Sborník z mezinárodní konference Právnické fakulty Masarykovy univerzity. [on-line] Dostupné z: [www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava.../Mullerova_Hana_\(4342\).pdf](http://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava.../Mullerova_Hana_(4342).pdf).
- MYSLIVOST 7/2008. *Norek americký přehlížený semiakvatický predátor*. [on-line]. Dostupné z: <http://myslivost.cz/Casopis-Myslivost/Myslivost/2008/Cervenec---2008/Norek-americky-prehlizeny-semiakvaticky-predator>
- OBRÁNCI ZVÍŘAT. *Web*. [on-line] Dostupné z: <http://www.obrancizvirat.cz/>
- OCHRANA PŘÍRODY 5/2014. *Lišky polární na Islandu*. [on-line]. Dostupné z: www.casopis.ochranaprirody.cz/mezinarodni-ochrana-prirody/lisky-polarni-na-islandu/
- PICKETT, Heather, HARRIS, Stephen. *Případ kožešinových farem: vědecká recenze standardů životních podmínek zvířat a „WelFur“*. [on-line]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.app.box.com/v/pripadKozesinovyhFarem>
- POSLANECKÁ SNĚMOVNA ČR. *Stenoprotokoly - 50. schůze, Robin Böhnisch*. [on-line]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/050schuz/s050284.htm>
- RENNEROVÁ, Zuzana. *Množírny psů de lege lata*. [on-line], Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mnozirnyspu-de-lege-lata>
- STÁTNI VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Informační bulletin č. 4/2015. Informace o programu ochrany zvířat*. [on-line]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/dokumenty-a-publikace/prehled-podle-temat/program-ochrany-zvirat/animal-welfare-2014.html>
- SVOBODA ZVÍŘAT. *Proti srsti*. [on-line] Dostupné z: <http://www.protisrsti.cz/>
- TAUCHEN, Jaromír. *Právní řád a publikace právních předpisů v Protektorátu Čechy a Morava*. In Dny práva 2012: Sborník z mezinárodní konference Právnické fakulty Masarykovy univerzity. [on-line] Dostupné z: http://www.academia.edu/5022190/Právní_řád_a_publicace_právních_předpisů_v_Protektorátu_Čechy_a_Morava
- The Cambridge Declaration on Consciousness*. [on-line] Dostupné z: <http://www.fcmconference.org/img/CambridgeDeclarationOnConsciousness.pdf>

Právní předpisy:

Listina základních práv a svobod

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1523/2007

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 576/2013

Nařízení Komise č. 737/2010

Řada evropských smluv č. 87

Směrnice Rady 98/58/ES

Ústavní dekret presidenta republiky ze dne 3. srpna 1944, č. 11

Vládní návrh zákona o ochraně zvířat proti týrání r. 1935

Vyhláška č. 21/2013 Sb., o stanovení podmínek při chovu psů a koček

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 88/1950 Sb., trestní zákon správní

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Judikatura:

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. 25 Cm 254/2004, ze dne 29. 10. 2007

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, čj. 22 A 69/2013-30, ze dne 23. 4. 2015

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 32 Odo1642/2005, ze dne 18. 1. 2006

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 8 Tdo 657/2011, ze dne 15. 6. 2011

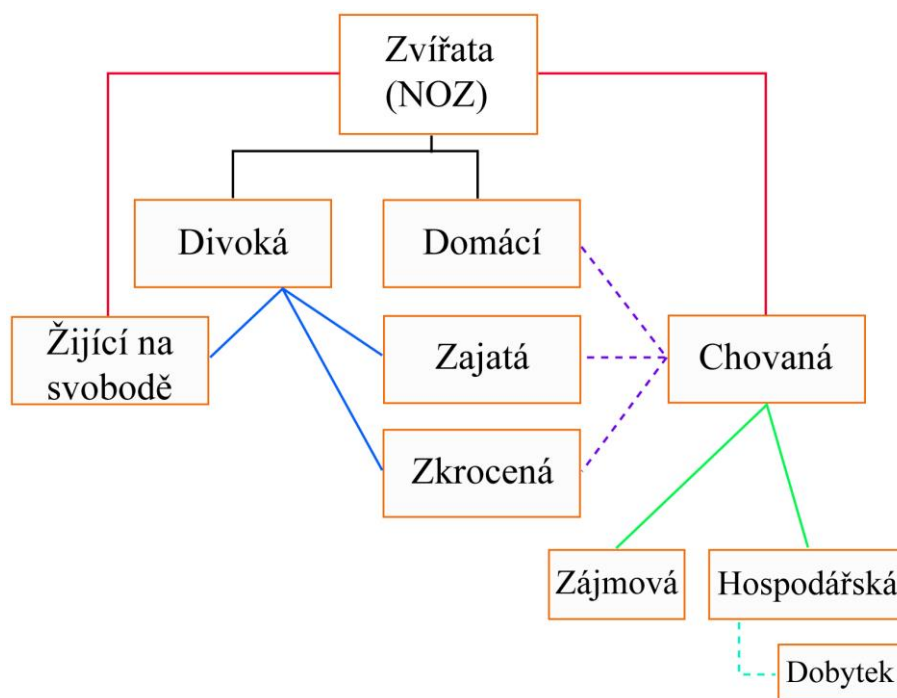
8 Přílohy

Tab. 6 - Paragrafy upravující právní vztahy týkající se zvířat; zák. č. 89/2012 Sb.

§ 494	Definuje pojem zvíře již jako smysly nadaného živého tvora, živé zvíře není věc
§1013	Vnikání zvířat na cizí pozemek
§1014	Právo vlastníka zvířete stíhat jej na cizím pozemku; náhrada způsobené škody
§1046	Divoké zvíře a vlastnické právo ke zvířeti zajatému
§1047	Vlastnické právo ke zvířeti zkrocenému
§1048	Opuštění domácího zvířete; zánik vlastnického práva
§1049	Vlastnické právo ke zvířatům chovaných v zoologických zahradách a k rybám v rybníce
§ 1058	Nalezení zvířete, u něhož je zjevné, že mělo vlastníka; povinnost tento nález nahlásit obci
§ 1059	Nabytí vlastnického práva k nalezenému zvířeti osobou odlišnou od původního vlastníka
§ 1073	Plody zvířete náleží vlastníku zvířete; odměna za oplodnění jen byla-li ujednána
§ 1274	Služebnost stezky nezakládá právo vjíždět na služební pozemek na zvířatech
§ 1275	Služebnost průhonu – právo hnát zvířata přes služební pozemek
§ 1278	Právo pastvy – pokojná desetiletá držba nebylo-li ujednáno jinak
§ 1279	Druhy zvířat, na která se vztahuje právo pastvy
§ 1280	Počet pasených zvířat
§ 1281	Doba pastvy
§ 1282	Jiné užívání služebního pozemku s právem pastvy; spolupastva; hlídání dobytka
§ 2258	Právo nájemce chovat v bytě zvíře a úhrada zvýšených nákladů na údržbu společných prostor
§ 2933	Náhrada škody způsobená zvířetem
§ 2934	Náhrada škody způsobená zvířetem sloužícím jeho vlastníku k výkonu povolání apod.
§ 2935	Náhrada škody zvířetem, které bylo vlastníku svémocně odňato třetí osobou
§ 2970	Náhrada účelně vynaložených nákladů při poranění zvířete

Zdroj: vlastní zpracování dle Posteru Milana Kauckého – SOS zvířata v nouzi

Obr. 4 - Schéma kategorizace zvířat podle zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

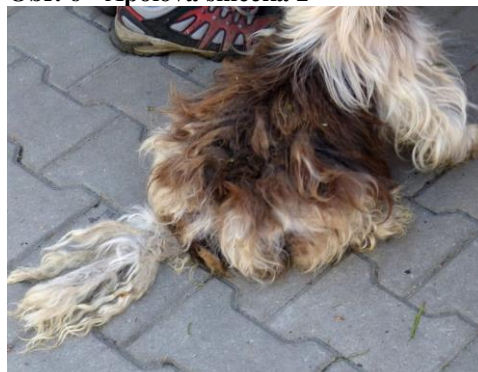

Zdroj: České právo životního prostředí 1/14, autorka: Hana Müllerová

Obr. 5 - Apolova smečka 1

Obr. 6 - Apolova smečka 2

Obr. 7 - Apolova smečka 3

Obr. 8 - Apolova smečka 4

Obr. 5 – 8

Z fotografií psů bezprostředně po převzetí do péče děčínského útulku je patrný jejich zoufalý stav způsobený životem v množírně. U těchto psů je na obrázcích vidět velmi zanedbaná a zplstnatělá srst (obr. 5 a 6), otevřená rána na krku (obr. 7) a přerostlé dráčky bránící přirozenému postoji i pohybu (obr. 8).

Zdroj: Městský útulek Děčín

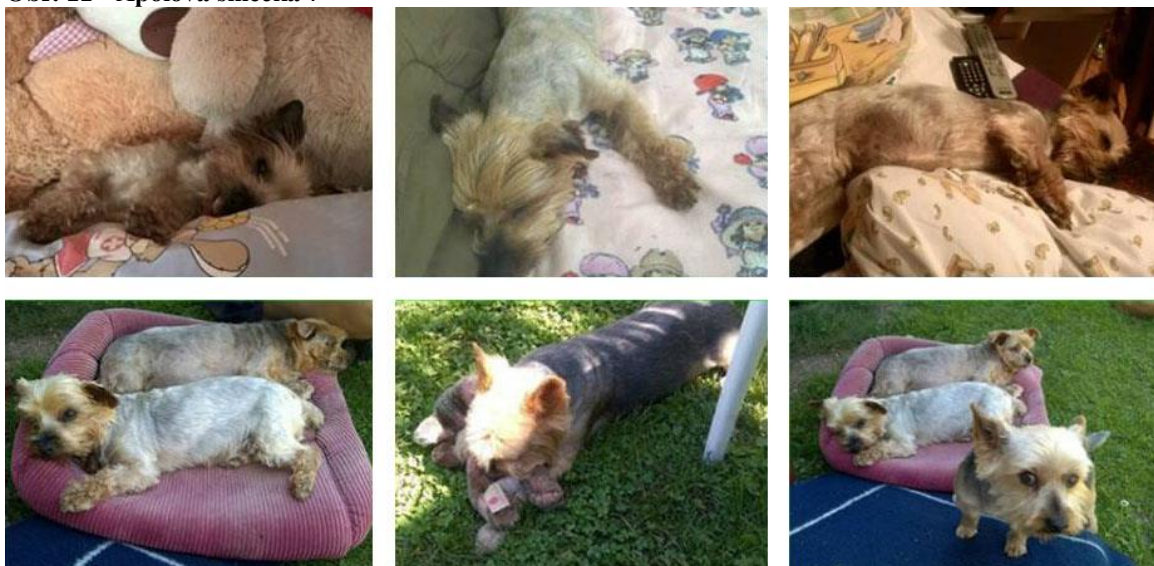
Obr. 9 - Apolova smečka 5

Obr. 10 - Apolova smečka 6

Obr. 11 - Apolova smečka 7

I u další fenky z Apolovi smečky je patrná velmi zanedbaná srst, navíc zánět v očích (obr. 9) a přerostlé dráčky, které fence znemožňovaly přirozený pohyb (obr. 10). Na dalším obrázku (č. 11) je již v novém domově. Ostříhaná, čistá, zdravá. Stovky jiných psů ale takové štěstí nemají a v množnících v zoufalém stavu uhynou.

Zdroj: Městský útulek Děčín

Obr. 12 - Příklad podezřelé inzerce

Čivava blue merle - luxusní štěňátka **Kč 8,000**

📍 Praha , Praha ❤️

Zvířata » Zvířata - Příslušenství

Plemeno : Malí společenští psi **Věk :** štěně

Pohlaví : fenka **Druh inzerátu :** Nabízí

Zadal : Dealer

Posted over a month ago

Prodáme 2 fenečky čivavy krátkosrsté bez PP v luxusním zbarvení blue merle. Štěňátka jsou 8 týdnů stará, odčervená i očkováná, socializovaná, naučená chodit na noviny

 Monika
Praha , Praha

 [Redacted]

 Do you own this ad?

Více inzerátů » Skrýt podrobnosti ^

Snímek představuje příklad podezřelého inzerátu. Nejen, že anonymní vkladatel nabízí za nemalou částku štěňata bez průkazu původu, tedy bez záruky čistokrevnosti, ale exteriérovou vadu - merle zbarvení - vydává za přednost. Merle zbarvení u čivav je mezinárodním standardem FCI klasifikováno jako nežádoucí, neboť není pro čivavy typické a při nevhodném křížení je spojeno s vážnými dědičnými genetickými poruchami. Seriózní chovatel by uvedl celé své jméno, název chovatelské stanice, případně i odkaz na své webové stránky a rozhodně by inzerované zbarvení nevydával za luxusní, ale za nestandardní nevhodné do chovu.

Zdroj: prodejprodám.com

Obr. 13 - Adopce má smysl

*Stejný pes, jiný majitel...
... adopce má smysl.*

soukromý depozit pro opuštěné a týrané psy
DOGPOINT
www.dog-point.cz

Před dvěma lety spustil soukromý depozit DOGPOINT osvětovou internetovou kampaň #adopcemasmysl. Sdělení kampaně je stále stejně naléhavé. Na snímku je pes Alan, který měl štěstí. Plno psů ale zůstává v útulcích, protože jsou v lidech hluboce zakořeněny mnohé mýty, např. že je vždy lepší si pořídit štěně. Plno lidí pak raději koupí psa bez PP, čímž podpoří množitele dál ve své činnosti.

Zdroj: facebook DOGPOINT